SLEZSKÁ UNIVERZITA V OPAVĚ

Filozoficko-přírodovědecká fakulta v Opavě

Institut tvůrčí fotografie

SPORTOVNÍ FOTOGRAFIE V HORNÍM SLEZSKU PO ROCE 1989

TEORETICKÁ DIPLOMOVÁ PRÁCE

TOMASZ BÖHM

OPAVA 2023

SPORTOVNÍ FOTOGRAFIE V HORNÍM SLEZSKU PO ROCE 1989

SPORTS PHOTOGRAPHY IN UPPER SILESIA AFTER 1989

TEORETICKÁ DIPLOMOVÁ PRÁCE

TOMASZ BÖHM

Vedoucí práce: MgA. Arkadiusz Gola, Ph.D.

Oponent: MgA. Roman Vondrouš

Filozoficko-přírodovědecká fakulta v Opavě

Institut tvůrčí fotografie

OPAVA 2023

SLEZSKÁ UNIVERZITA V OPAVĚ
Filozoficko-přírodovědecká fakulta v Opavě

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Akademický rok: 2022/2023

Zadávající ústav: Institut tvůrčí fotografie

Student: Tomasz Böhm

UČO: 42639

Program: Filmové, televizní a fotografické umění a nová média

Obor: Tvůrčí fotografie

Téma práce: T: Sportovní fotografie v Horním Slezsku po roce 1989.

Téma práce anglicky: T: Sports photography in Upper Silesia after 1989.

Zadání: Práce věnovaná sportovní fotografii v Horním Slezsku v Polsku po období transformace v roce 1989. Období velkých změn v redakcích a způsobu práce sportovních fotoreportérů na základě rozhovorů s místními fotografy.

Literatura:
Bosworth, Patricia „Diane Arbus,. Biografia“ W.A.B, Warszawa 2006.
Kleszcz, Jerzy, „Jerzy Kleszcz” Wydawnictwo własne, Zawiercie 2012.
Kosidowski, Jan. Zawód Fotoreporterzy, Wydawnictwa Artystyczne i Filmowe, Warszawa 1984.

Polska Fotografia Prasowa 2002, Katalog konkursowy, Andrzej Zygmuntowicz.
Sagatowska, Katarzyna. „Polskie Sumo“ FOTOLOTNIA , Warszawa 2009.

Vedoucí práce: MgA. Arkadiusz Gola, Ph.D.

Datum zadání práce: 31. 5. 2023

Souhlasím se zadáním (podpis, datum):

.....
prof. PhDr. Vladimír Birgus
vedoucí ústavu

ABSTRAKT:

Práce popisuje stav sportovní fotografie v Horním Slezsku po roce 1989. Zeširoka popisuje proces transformace, ke kterému došlo v posledních desetiletích. Rozhovory s tehdejšími i současnými fotografy přibližují problémy a pracovní realitu, se kterou se museli tehdejší i současní autoři potýkat.

Klíčová slova:

Horní Slezsko, sportovní fotografie, 1989, Polsko,

ABSTRACT:

This work describes the state of sports photography in the Upper Silesia region after 1989. It extensively describes the process of transformation that took place over the past decades. Interviews with then and present photographers present the problems and working realities that the then and present artists had to face.

Keywords:

Upper Silesia, sports photography, 1989, Poland,

Prohlašuji, že práci jsem vypracoval samostatně za použití literatury a pramenů uvedených v seznamu použité literatury.

Souhlasím, aby tato práce byla zařazena do Univerzitní knihovny Slezské univerzity v Opavě, do knihovny Uměleckoprůmyslového muzea v Praze a zveřejněna na internetových stránkách Institutu tvůrčí fotografie FPF SU v Opavě.

Poděkování patří Arkadiuszi Golovi za jeho neocenitelnou pomoc při psaní této práce.

Prof. PhDr. Vladimíru Birgusovi a všem pedagogům Institutu tvůrčí fotografie, kamarádům a kamarádkám, které jsem zde našel, za jejich pomoc a inspiraci.

počet znaků: 155331

počet stran: 134

počet normostran: 87

TOMASZ BÖHM, Institut tvůrčí fotografie FPF Slezské univerzity v Opavě

dne 15. 5. 2023

OBSAH

ÚVOD **7**

Historicko-geografický přehled vývoje sportu v Horním Slezsku 8

Historie utváření kultury médií Horního Slezska 12

Závěr 14

SPORTOVNÍ TISK V HORNÍM SLEZSKU **15**

Tisk v Horním Slezsku po roce 1989. 15

Sport 19

Dziennik Zachodni 23

Przegląd Sportowy 28

Tempo 31

Trybuna Śląska 33

Lokální týdeníky 35

„Głos Zabrza i Rudy Śląskiej” *35*

„Goniec Górnośląski” *37*

„Życie Bytomskie” *39*

„Nowiny Gliwickie” *40*

SHRNUTÍ PŮSOBENÍ TISKU V HORNÍM SLEZSKU **42**

Nejdůležitější sportovní akce po roce 1989 44

FOTOGRAFICKÉ AGENTURY **50**

Agentura Edytor 54

PressFocus 60

SPORTOVNÍ FOTOGRAFOVÉ PO ROCE 1989 ..... **67**

Marcin Bulanda 70

Ireneusz Dorożański 81

Dariusz Hermiersz 88

Andrzej Grygiel 94

Jerzy Kleszcz 100

Wiktor Kubiak 110

Tomasz Markowski 116

ZÁVĚR **122**

SOUPIS POUŽITÉ LITERATURY **125**

INTERNETOVÉ ODKAZY **127**

JMENNÝ REJSTŘÍK **129**

Úvod

„Kdybych v cíli závodu na sekundu odtrhl oko od fotoaparátu, abych viděl, co se děje – zůstal bych bez fotografií.“

Tak specifika své profese shrnul Andrzej Grygiel, když se ho zeptali, jaké dovednosti jsou v profesi sportovního fotografa klíčové. V této práci se budu snažit prezentovat nesnáze profese sportovního fotografa a cestu změn, jimiž toto řemeslo prošlo během posledních desetiletí.

„Horní Slezsko je místo, kde sport neznamená jen výsledky, ale také nezlomný postoj a bojového ducha. Právě zde se učíme, že i v těch nejtěžších chvílích lze najít sílu a uspět.“ – tato slova pronesl Waldemar Fornalik, bývalý fotbalista a sportovní trenér, který téměř celou svou kariéru profesionálního sportovce, a později profesionálního trenéra, spojil s Horním Slezskem. Regione, jemuž nelze upřít obří vliv na formování sportu v Polsku. Sport byl a je pro Horní Slezsko faktorem jednotícím společnost, výzvou vyžadující odhodlání a sílu, a tím i nerozpojitelným spojením s místní kulturou a historií regionu.

Slezské sportovní kluby kultivují staré tradice tělesné výchovy a déle než století se těší pověsti nesmírně flexibilního sportovního střediska. Největší zásluhu na tom mají zdejší kluby, které v dějinách regionu napsaly nejednu pěknou stranu. Nejstarší a nejvíce tituly se pyšnící polské kluby mají své počátky právě zde. Stačí zmínit KS Ruch Chorzów (1920), boxerský klub 06 Kleofas (1906) nebo ve více disciplínách působící GKS Katowice (1964), který vychoval dokonce 44 olympioniků. Na tomto místě je nutné zmínit se i o samotných Slezanech, kteří po generace demonstrují své sportu široce otevřené srdce nejen jako sportovci, ale i jako oddaní fanoušci. Zajímavější je, že rozvoj zdejší tělesné kultury úspěšně odolával četným dějinným problémům, o něž v Horním Slezsku nebyla nouze. Bylo tomu tak od přelomu 19. a 20. století i přes politický podtext, který doprovázel vznik nejdříve německých a brzy i polských sportovních spolků. Třeba ovšem zdůraznit, že sport se v tomto případě řídil vlastní, komunitní logikou, která přesahovala národnostní dělení.

Historicko-geografický přehled vývoje sportu v Horním Slezsku

Pokud zohledníme geografický kontext vývoje sportu, musíme zde zdůraznit také význam početné populace. Horní Slezsko je jedním z nejlidnatějších regionů v Polsku bez ohledu na časové období.

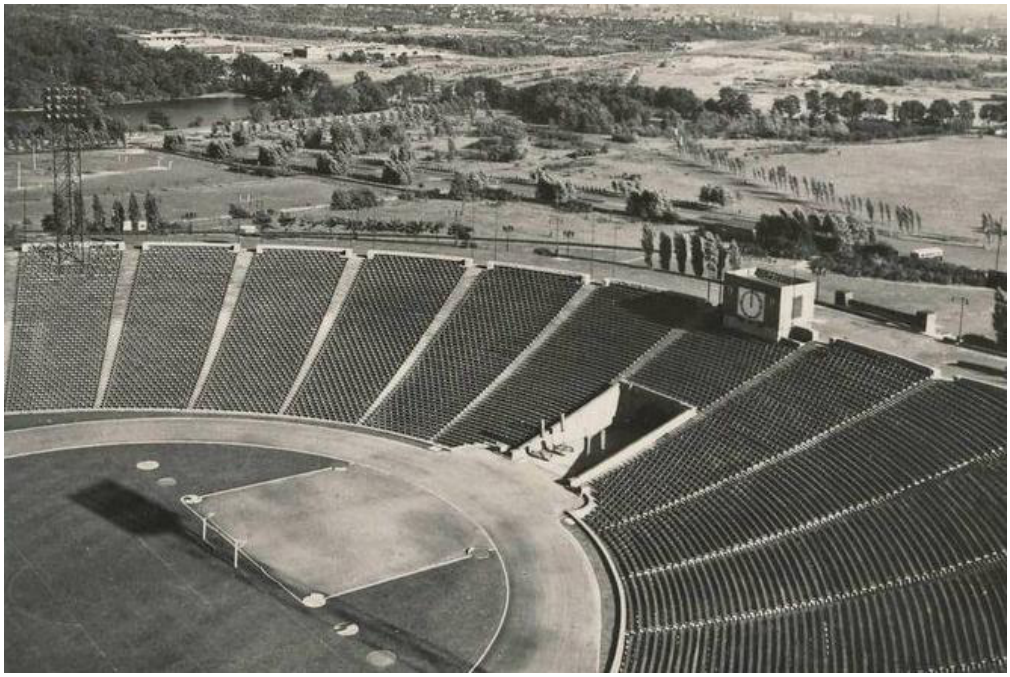

Stadion Śląsk v roce 1956, autor: NAC

Vysoký počet obyvatel znamená větší potenciální sportovní základny a větší zájem o sport. Abychom si dokázali představit tyto mimořádné ve Slezsku panující reálie, je třeba připomenout, že se v současnosti ve Slezsku nachází:

- 1540 sportovních klubů, jejichž členy je 120 086 osob;
- 2352 sportovních sekcí;
- 212 sportovních stadionů;
- 112 sportovních hal;
- 629 fotbalových hřišť;
- 9 skokanských můstků;[1]

[1] Údaje Hlavního statistického úřadu ke dne 17. 6. 2023

Jde o obří základnu pro sportovní závodění a podávání zpráv o něm na stránkách novin. Právě zde se odehrávaly největší sportovní akce v Polsku. Svého druhu symbolem sportu v Horním Slezsku byl vždy Slezský stadion postavený v roce 1956.

Stadion Śląsk, autor: NAC

Se stavbou objektu se začalo v březnu 1953. O tři roky později byl stadion hotov. Tehdy nabízel 80 tis. míst pro sedící a galerii, která dokázala pojmout 20 tis. stojících fanoušků. Fotbalové dějiny stavby zahájil v roce 1957 souboj se SSSR, během nějž Gerard Cieślik vstřelil dvě branky. Právě díky Cieślikovi získal Slezský stadion označený fotbalový chrám a stal se symbolem úspěchů polských fotbalistů.

Tým Polského fotbalového svazu před utkáním se Santosem v Chorzowě, fot. PAP

Nepochybně se jedním z nejvýznamnějších okamžiků ve fotbalové minulosti objektu stala návštěva klubu FC Santos s králem fotbalu Pelé. V roce 1960 20letý Pelé, velká hvězda, poprvé, a jak se později ukázalo naposledy za svou aktivní kariéru, hrál na polské půdě. Sparingové utkání týmu Polského fotbalového svazu (PZPN) se slavným Santosem shlédlo údajně 130 tisíc lidí a polští fotoreportéři z této události pořídili spoustu snímků.

Dalším významným sportovním okamžikem spojovaným právě se Slezským stadionem byl v dobách PLR pořádaný cyklistický „Závod míru“. Poprvé se cyklisté na chorzowském gigantu objevili v roce 1957. Do roku 1968 vždy některá z etap závodu končila v Horním Slezsku.[2] Snímky cyklistů vznikaly především na stadionu během posledních metrů závodu a během slavnostního předávání cen vítězům jako níže.

Stanisław Gazda vyhrává ve finiši v Horním Slezsku, 1960 fot. PAP

Podobně podstatné sportovní události byly široce komentovány a zvěčňovány v tisku. Fotorelace už netvořily jen skupinové snímky mužstev, ale i fotografie dokumentující celý průběh zápasů. Za doplnění stojí, že do konce období PLR byl kromě veřejnoprávní televize a rozhlasu tisk jediným zdrojem informací. Navíc, sport v těchto dobách představoval důležitý nástroj propagandy.

[2] https://przystanekhistoria.pl/pa2/tematy/sport/69579,Wyscig-Pokoju-na-slaskich-drogach.html

PIŁKARSKIE MISTRZOSTWA ŚWIATA MUNDIAL '78

5 miejsce na świecie osiągnięte, walczymy o lepsze!

Polska - Peru 1:0

Andrzej Szarmach strzelcem bramki

Holandia - RFN 2:2

Włochy-Austria 1:0

Przegląd Sportowy, 1952, č. 46

PRZEGLĄD SPORTOWY

ORGAN GŁÓWNEGO KOMITETU KULTURY FIZYCZNEJ I CENTRALNEJ RADY ZWIĄZKÓW ZAWODOWYCH

Na stadionie i pływalni Lipska spotkała się czołówka krajów demokracji ludowej

Dobre wyniki Graja i Kielasa

Węgierscy goście pokazali ładną grę

KADRA B WYGRAŁA Z DOZSA 3:2

Brawo młodzi!-żegnała widownia polską jedenastkę

Zwróć uwagę!!!

Kalendarz Złotowy PRZEGLĄDU SPORTOWEGO

O Puchar Złota

W mistrzostwach lekkoatletycznych juniorów duża frekwencja – słabe wyniki

Kadra startowała w Wałczu i w Warszawie

Otwarcie zawodów szybowcowych

Gimnastycy Węgier zwyciężyli w trójmeczu z CSR i Bułgarią

Przeciwnicy z boiska o sobie i spotkaniu

Rekord Polski Petrusewicza

Trybuna Robotnicza, 1978, č. 138

V lidovém Polsku dokázali závislosti sport – propaganda – chování společnosti maximálně využít. Masový sport byl podřízen státu. Od počátku existence tzv. lidového Polska úřady přímo říkaly, že apolitičnost sportu je pro stát a jeho občany nevýhodná.[3] Sportovní fotografie se objevovaly jako obálky deníků, ale především představovaly již neodmyslitelnou součást žurnalistických článků.

Sportovní fotoreportéři se tehdy těšili obří úctě. Arkadiusz Gola ve své knize uvádí: „Žurnalističtí fotoreportéři tvořili specifickou společenskou skupinu, součást světa umělecké bohémy regionu. Setkávali se s malíři, grafiky, herci.“[4]

[3] PASKO, Artur. *Wyścig Pokoju w dokumentach władz partyjnych i państwowych 1948-1989.* Wydawnictwo Avalon, Kraków, 2009. 22 s.

[4] GOLA, Arkadiusz. *Poziom na dwa łamy.Thesaurus Silesiae,* 2015.

Historie utváření kultury médií Horního Slezska

Během popisování periodických titulů, které vycházejí nebo vycházely na trhu Horního Slezska, nesmíme opomenout aspoň základní přiblížení, jak se formovala mediální kultura v této části Polska.

Zajímavý aspekt z vývoje tisku představuje skutečnost, že v počátečních letech vůbec nevěnoval pozornost sportovním disciplínám, závodům nebo utkáním:

„Sportovní tisk v dnešním slova smyslu neexistoval. Občas se, především na stránkách „Kuriera Warszawského", kromě zpráv z koňských dostihů objevily krátké malé zmínky o fotbalových utkáních a lehké atletice, občas výsledky zasílané předsednictvím „Koła Sportowého" a otiskované zpravidla po několika dnech, občas – týdnech. Ne úplně vzácně se psaly mikroskopické noticky o výletech cyklistů do Wiązowny a zpět nebo o bruslařském plesu". [5]

Tělovýchovná jednota „Sokół", zdroj Narodowe Archiwum Cyfrowe

[5] TUSZYŃSKI, Bogdan. *Prasa i sport 1881-1981*. Sport i Turystyka, 1981.

Působení redakcí na území Horního Slezska inicioval německý tisk. Inspiroval se tehdy berlínským tiskem, který byl dáván za vzor při tvorbě návyku čtení tisku u společnosti. Města, která tehdy začala vydávat periodický tisk, byla Ratiboř a Pština.

Polský tisk začal vycházet v polovině 19. století. 1. července 1845 v Pštině vyšel „Tygodnik Polski, pismo czasowe poświęcone włościanom". Za zdůraznění stojí, že polské iniciativy spočívající ve vydávání novin měly obvykle sociální charakter, postupovaly zdola, směřovaly od lidí k lidem, na rozdíl od německých titulů podporovaných správními úřady. Počátek vzniku novin v této oblasti skvěle zapadá jak do historie regionu, tak žurnalistiky. Politická situace jaksi první redaktory donutila hájit vlastní národnost a rozvíjet nakladatelské schopnosti.

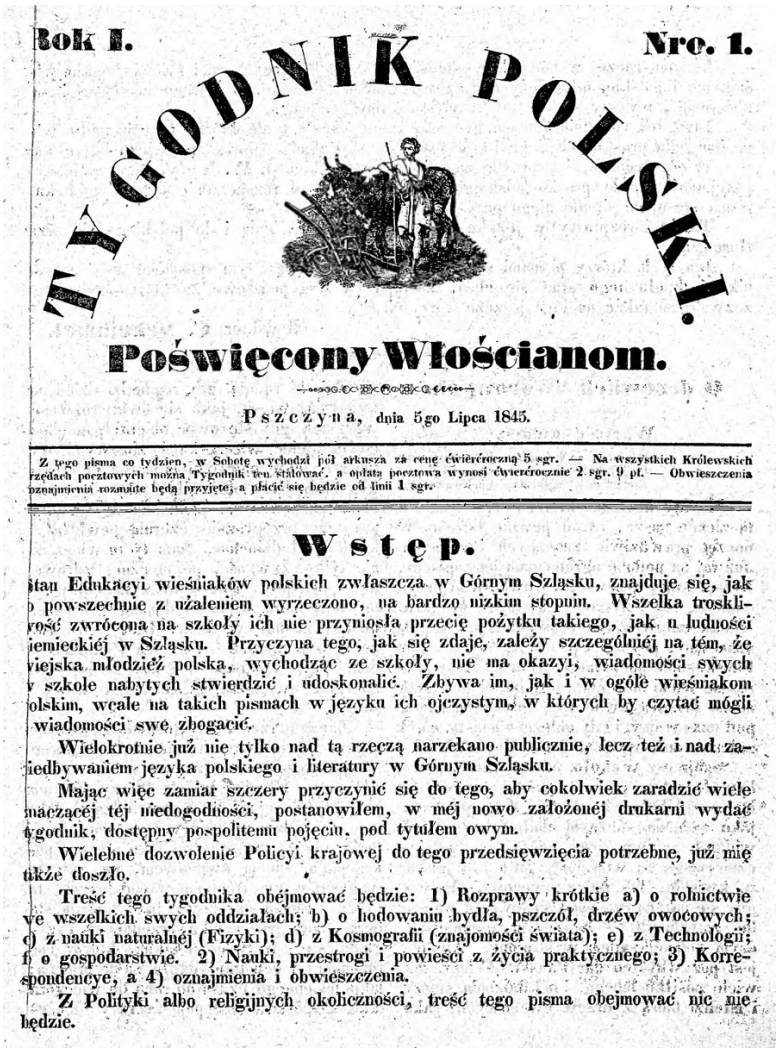

Rok I. Nro. 1.

TYGODNIK POLSKI.

Poświęcony Włościanom.

Pszczyna, dnia 5go Lipca 1845.

Z tego pisma co tydzień, w Sobotę wychodzi pół arkusza za cenę ćwierćroczną 5 sgr. — Na wszystkich Królewskich rzędach pocztowych można Tygodnik ten stałować, a opłata pocztowa wynosi ćwierćrocznie 2 sgr. 9 pf. — Obwieszczenia oznajmienia rozmaite będą przyjęte, a płacić się będzie od linii 1 sgr.

Wstęp.

ıtan Edukacyi wieśniaków polskich zwłaszcza w Górnym Szląsku, znajduje się, jak powszechnie z użaleniem wyrzeczono, na bardzo nizkim stopniu. Wszelka troskliość zwrócona na szkoły ich nie przyniosła przecię pożytku takiego, jak u ludności iemieckiéj w Szląsku. Przyczyna tego, jak się zdaje, zależy szczególniéj na tém, że iejska młodzież polska, wychodząc ze szkoły, nie ma okazyi, wiadomości swych szkole nabytych stwierdzić i udoskonalić. Zbywa im, jak i w ogóle wieśniakom olskim, wcale na takich pismach w języku ich ojczystym, w których by czytać mógli wiadomości swe zbogacić.

Wielokrotnie już nie tylko nad tą rzeczą narzekano publicznie, lecz też i nad zaiedbywaniem języka polskiego i literatury w Górnym Szląsku.

Mając więc zamiar szczery przyczynić się do tego, aby cokolwiek zaradzić wiele naczącéj téj niedogodności, postanowiłem, w méj nowo założonéj drukarni wydać ygodnik, dostępny pospolitemu pojęciu, pod tytułem owym.

Wielebne dozwolenie Policyi krajowej do tego przedsięwzięcia potrzebne, już mię także doszło.

Treść tego tygodnika obejmować będzie: 1) Rozprawy krótkie a) o rolnictwie we wszelkich swych oddziałach; b) o hodowaniu bydła, pszczół, drzew owocowych; c) z nauki naturalnéj (Fizyki); d) z Kosmografii (znajomości świata); e) z Technologii; f) o gospodarstwie. 2) Nauki, przestrogi i powieści z życia praktycznego; 3) Korrespondencye, a 4) oznajmienia i obwieszczenia.

Z Polityki albo religijnych okoliczności, treść tego pisma obejmować nic nie będzie.

První vydání periodika „Tygodnik Polski, pismo czasowe poświęcone włościanom" 1. července 1845

Závěr

Sport může jako zvláštní oblast společenských aktivit nabídnout jednu z veřejností nejžádanějších věcí – emoce. Ty jsou v oblasti sportu spojeny především se sportovní podívanou, chápanou jako jeden z mnoha možných sportovních produktů. Ve sportu je snazší předávat emoce pomocí obrazu, než pomocí slova, a na tuto výzvu reagují početné fotografické agentury a sportovní tiskové tituly. Vizuální komunikace (fotografie, video materiál) znamená především předávání myšlenek, ne informací. Obraz působí na emoce a vyvolává asociace.

Všechny události a objekty představené v úvodu výše jsou mou subjektivní volbou. Rozhodnutí podpořila skutečnost, že se setkaly s největším ohlasem jak z hlediska počtu článků v tisku, tak i zájmu veřejnosti v Polsku a ve světě. Jejich fotografický aspekt úzce souvisí s oblibou daných disciplín, počtem akreditací na danou sportovní událost a poptávkou po fotorelacích mezi médii a fotografickými agenturami.

Když shrneme výše uvedené, pustím se v této práci do úvah o sportovní fotografii v Horním Slezsku po roce 1989. Během mé badatelské práce spojené se slezskou sportovní fotografií jsem narazil na velké problémy s množstvím pramenů, vědeckých časopisů, výzkumů a zpráv týkajících se problematiky sportovní fotografie. Hodně mě překvapilo, že jak deníkům vydávaným na území Horního Slezska po desetiletí, tak i velice lokálním novinám je ve vědecké literatuře věnováno tak málo prostoru. V touze zorientovat se v této realitě jsem se rozhodl, že největší část mé práce budou tvořit rozhovory vedené s lidmi nejvíce spojenými s tématem fotografie a s regionem samotným. Je to svého druhu pokus představit autory, kteří mají fotografický pohled na sport. Subjektivně zvolení autoři s velkým nadšením a citlivostí vyprávění o vlastním prožívání toho, jak byli součástí největších sportovních událostí v Polsku a v zahraničí. Práce má rovněž přiblížit samotný vliv vývoje média na změny probíhající ve sportovní fotografii po roce 1989. Představím klasické periodické tituly, které často formovaly národní sportovní naraci, i současné nástroje, jimiž se staly internet nebo sociální sítě.

Sportovní tisk v Horním Slezsku

Tisk v Horním Slezsku po roce 1989.

V roce 1989 slezský tiskovo-nakladatelský region zahrnoval vojvodství: Katovické, Bielské a Čenstochovské. Šlo o po Varšavě druhé tiskové centrum. Vycházely zde 2 regionální deníky („Trybuna Robotnicza" a „Dziennik Zachodni"), večerník „Wieczór", sportovní deník celopolského dosahu – „Sport", ilustrovaný týdeník „Panorama", regionální společensko-politický týdeník „Tak i Nie", dva katolické týdeníky („Gość Niedzielny" a „Niedziela") celonárodního dosahu. Dále zde vycházelo 12 lokálních týdeníků soustředěných především (9 titulů) v Katovickém vojvodství. Celek doplňoval dobře rozvinutý, především v Horním Slezsku, systém závodních novin, jejichž počet dosahoval výše několika desítek titulů. „Nepochybně nejdůležitějším a největším vydavatelem tisku v našem regionu do konce PLR bylo Śląskie Wydawnictwo Prasowe RSW „Prasa – Książka – Ruch", tedy externí nakladatelství obsluhující náš region. Śląskie Wydawnictwo Prasowe patřilo k největším v Polsku. Zaměstnávalo 648 osob, z toho 303 novinářů v 21 redakcích. Vydávalo 4 deníky („Dziennik Zachodni", „Trybunu Śląskou" <do 2. července 1990 roku to byla „Trybuna Robotnicza">, „Wieczór" a „Sport"), 1 celonárodní časopis („Panoramu"), 11 lokálních titulů a 5 zadaných titulů. V prvním pololetí 1990 stanovil celkový průměrný jednorázový náklad deníků 602 tis. výtisků, „Panoramy" – 250 tis. a u 11 lokálních týdeníků – 378 tis. výtisků."[6]

Po zrušení cenzury následoval velice dynamický kvantitativní rozvoj tisku v Horním Slezsku. Vznikaly nové typy titulů, vzrostl počet vydavatelských center, začaly být patrnější rozdíly mezi vydavateli. Nejlépe to vystihují slova Arkadiusze Goly z jeho knihy „Poziom na dwa łamy": Redakční svět točící se kolem propagandy a celé řady zákazů a příkazů se rozpadl

[6] JACHIMOWSKI, Marek. *Raport Media Periodyczne w przestrzeni województwa śląskiego*. Katowice, 2010.

během pouhých několika týdnů. Náhle mohl novinář psát a fotoreportér fotografovat vše ve shodě se svými vědomostmi a svědomím. Noviny byly čím dál tlustší. Na začátku 80. let měl „DZ“ převážně šest stran a magazín, tedy páteční vydání, od osmi do dvanácti stran. Po roce 1989 se objem navyšoval přímo úměrně s neustále narůstajícím počtem reklam.[7]

Z titulů, které vydávalo Śląskie Wydawnictwo Prasowe, přinášel největší zisky „Dziennik Zachodni” – během čtyř měsíců prvního pololetí roku 1990 stanovily 2 miliardy starých zlotých. Periodika, která tehdy byla označována za „dostatečně rentabilní“ nebo „rentabilní“, byla: „Echo”, „Głos Zabrza”, „Głos Ziemi Cieszyńskiej”, „Nowiny” (Rybnik), „Nowiny Gliwickie”, „Życie Bytomskie”. Do skupiny „nízce rentabilních“ se řadili: „Trybuna Śląska”, „Sport”, „Kronika”, „Panorama”, „Gwarek”. Ve skupině periodik označovaných jako „deficitní“ a s „neuspokojivou rentabilitou“ se ocitly: „Wieczór”, „Tak i Nie”, „Gazeta Częstochowska”, „Goniec Górnośląski”, „Wiadomości Zagłębia”. Ze 17 titulů patřících Śląskému Wydawnictwu Prasowému 5 nepřinášelo zisk, zbývající byly ve větší nebo menší míře ziskové. Průměrný náklad periodik představoval 84 procent celkového průměrného nákladu vydávaných (vlastněných) Śląským Wydawnictwem Prasowym v prvním pololetí roku 1990.”[8]

Komplikované počátky tisku popsané v předchozí podkapitole nám dovolují skvěle si uvědomit, jak gigantickou, delší, než stoletou cestu urazil proces vydávání novin na území Horního Slezska. Slezané si zamilovali noviny, a právě z nich čerpali informace z oblasti sportu. „V roce 1990 existovalo 150 titulů registrovaných u soudu a setrvávajících mimo registr, následující rok – 247, v roce 1992 – 165. Neznamená to, že na trh s tiskem každý rok vstoupilo tolik periodik. Mechanismy selekce systému mediální komunikace v tomto případě zafungovaly s plnou silou – jak společenské, tak ekonomické.”[9]

Prověřování spojené s nárůstem konkurence, vznikem nových titulů, rušením jiných lze v krátkosti označit za kapitalismus. Nakladatelství v této době získala neomezené možnosti při tvorbě svých titulů a absence cenzury a obsahu vnucovaného shora umožnily dynamický rozvoj tisku.

---

[7] GOLA, Arkadiusz. *Poziom na dwa łamy.Thesaurus Silesiae,* 2015. 102 s.

[8] BAJKA, Zbigniew. *Stan zaawansowania planu przekształceń.* Śląskie Wydawnictwo Prasowe, 1990.

[9] JACHIMOWSKI, Marek. *Raport Media Periodyczne w przestrzeni województwa śląskiego*. Katowice, 2010.

Celkový počet periodických titulů v mediálním prostoru našeho regionu:

- V roce 2010 – osciluje na úrovni 372 položek
- V roce 2000 – vycházelo 337 titulů
- V roce 1996 – na trhu s tiskem v Horním Slezsku existovalo 367 periodik

Dvě první desetiletí volného trhu stabilizovala informační odvětví a vytvořila stabilní vydavatelskou strukturu, přičemž zároveň zformovala trh svobodných médií v Polsku. Lze tedy říci, že zmíněná léta představují „zlatý věk" regionálních novin. Redakce měly veškeré nástroje a možnosti pro rozvoj svých titulů, zvyšování nákladů a tvorbu žurnalistického řemesla.
Tehdy se začal hlásit vynález, který vnesl revoluci do médií, žurnalistiky a celého našeho světa, jak ho dnes známe. Internet, protože to o něm je řeč, přinesl možnosti, o jakých jsme dříve dokonce ani nesnili. Dramaticky urychlil oběh informací. Zahájil digitální revoluci médií. Digitální revoluce a upouštění od papírového tisku představují postupný proces, který ve skutečnosti začal už v 90. letech 20. století a výrazně zvýšil rychlost v prvním desetiletí 21. století. Druhé desetiletí 21. století už díky vzestupu digitalizace představovalo jen konečný katalyzátor změn. Technologický pokrok, včetně rozvoje smartphonů, tabletů, čteček e-booků a dalších elektronických zařízení, čtenářům umožnil snadné využívání digitálního obsahu. Možnost číst si elektronické noviny na těchto zařízeních, často s interaktivními funkcemi, se podílela na nárůstu obliby digitálních médií. Internet se pro mnohé stal hlavním zdrojem informací. Informační portály, webové stránky, mobilní aplikace a sociální sítě nabízejí široký rozsah obsahu, včetně zpráv, článků, rozhovorů, komentářů a mnoha dalších. Přístup k těmto informacím je často bezplatný nebo vyžaduje pouze digitální předplatné, což činí digitální média dostupnějšími pro čtenáře. Přechod od papírových novin k digitálním médiím s sebou nese praktické výhody. Čtenáři sebou nemusí nosit těžké noviny, místo toho mohou mít přístup k obsahu na svých mobilních zařízeních kdekoliv a kdykoliv. Kromě toho digitální média často nabízejí interaktivní prvky, jako je fotogalerie, video, odkazy na doplňující informační zdroje, které obohacují zážitky čtenáře. Vydavatelé papírových novin byli přinuceni přizpůsobit se měnící se krajině médií a zavést nové obchodní modely. Zavádění digitálních předplatných, placených článků, komerčních sdělení nebo online reklam se stalo způsobem, jak generovat příjem a přitahovat čtenáře k digitálnímu obsahu.

V takovýchto reáliích se sportovní fotografie musela okamžitě zorientovat, aby vyhověla očekáváním současného světa. Nezbytná byla změna způsobu práce, kde rychle doposud znamenalo několik hodin. Digitální fotoaparáty, servery, odesílání souborů ještě během pobytu ve sportovní hale nebo na stadionu znamenalo pro sportovní fotografii revoluci. Sport je v tomto případě oblastí, která se často opírá o aktuality a okamžité zprávy. Papírové noviny, nezbytně omezené na jedno nebo několik vydání denně, nejsou vždy schopny zajistit aktuální informace, obzvláště v případě sportovních událostí, k nimž dochází pozdě v noci nebo brzy ráno. Digitální média nabízejí okamžité aktualizace a živé přenosy, pro mnohé fanoušky sportu atraktivnější.

V souvislosti s těmito faktory mnoho sportovních novin snížilo své náklady nebo se rozhodlo pro přenesení svého obsahu na digitální platformy. Mnohé z nich také spustily vlastní internetové portály a mobilní aplikace, aby si udržely kontakt s čtenáři a dodávaly jim aktuální sportovní informace digitální formou.

Těžko si představit současnou žurnalistickou fotografii bez internetových vydání. Právě snímky, které si nejdříve můžeme prohlédnout v internetové galerii, jsou později přetištěny následující den do papírové verze. Novinky musí být bleskové, jinak ztrácejí svou platnost a téměř jako potraviny se rychle kazí. Vydavatelé se snaží zachránit papírová vydání, když nabízejí rozhovory, analýzy nebo statistiky navíc, které bychom marně hledali v informacích v průběhu nebo těsně po ukončení dané události.

V současnosti kladou vydavatelé velký důraz na návštěvnost generovanou čtenáři na sportovních portálech. Zmíněná kliknutí jsou přímo úměrná zisku, který jsou daný článek nebo téma schopny vydavateli vygenerovat. Za příklad může posloužit tvorba fotogalerií skládajících se z fotografií fanoušků na stadionech, v nichž se diváci snaží zpozorovat sami sebe nebo přátele. Na příklad na utkání Górnika Zabrze s Pogoniou Štětín bylo přítomno 22 tisíc lidí, internetová galerie z této události přitáhla více než 40 tis. zobrazení.

Sport

„Sport" je deník se sportovní tématikou vydávaný na jihu Polska, na území Slezského, Opolského, Dolnoslezského a Malopolského vojvodství. S novinami jsou spojeny webové stránky dostupné na adrese sportdziennik.com.[10] Noviny informují o nejdůležitějších sportovních událostech především ze Slezska, ale částečně také z celého Polska a ze zahraničí.

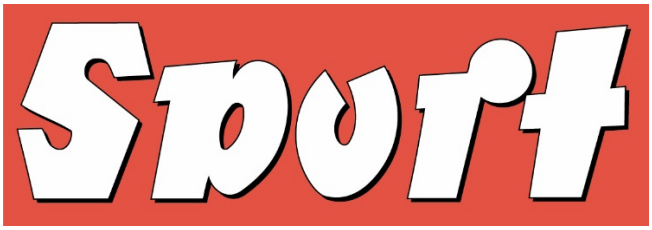

Logo deníku

Katovický Sport vychází 6krát týdně, od pondělí do soboty. V papírové podobě se deník dostává k čtenářům ve vojvodstvím: Slezském, Opolském, Dolnoslezském a Malopolském. Novináři Sportu se věnují především disciplínám, jako jsou: fotbal, volejbal, házená, lehká atletika, lední hokej, pozemní hokej nebo také plochá dráha. V závislosti na dni má deník 16-32 stran, jeho náklad se pohybuje v širokém intervalu 15-50 tis. výtisků.[11]

Jen málo titulů vzniklých v prvním roce poválečného Polska přečkalo do dnešních dnů. Jiné pohltily silnější organismy, další nepřežily střet s ekonomickými zákony, a ještě jiné možná někomu z určitých důvodů vadily.[12] První vydání katovického Sportu se na stáncích objevilo 30. července 1945. Noviny odstartovaly jako týdeník, ale v průběhu následujících let už vycházely třikrát týdně, až se z nich nakonec v 70. letech stal deník.

[10] https://gremimedia.pl/informacje/dziennik-sport-zmienia-wydawce

[11] https://wiadomosci.onet.pl/kraj/katowicki-sport/2z0cfbb

[12] https://sportdziennik.com/75-rocznica-powstania-sportu-czego-sobie-zyczymy/

SPORT

TYGODNIK

Cena 3 złote

Rok I — Katowice, 30-go lipca 1945 r. — Nr. 1

Katowice – Bydgoszcz 11:3

Częstochowa: ZZK. – Skra 6:0. Kraków: Wisła – Morawska Ostrawa 2:4

Katowice: WKS. – RKS. Janów 5:0. – Wielkie zawody lekkoatletyczne

Borowiec — Twarek

Zalewski — Różański

Rinke — Komuda

Sternicki — Bielski

Dąbrowski — Grądkowski

Strużyna — Bednarz

Lada — Moczko

Od Redakcji

Obálka historicky prvního čísla novin

Prvním šéfredaktorem se stal Tadeusz Bagier, který svou funkci zastával až roku 1969. Na tomto místě bych rád citoval část rozhovoru Andrzeje Grygierczyka se synem Tadeusze Bagiera – Władysławem – z roku 2020.

A.G O významu „Sportu" v prvních poválečných letech svědčí jména, která se záhy po jeho vzniku začala objevovat na jeho stránkách...

***Władysław BAGIER**: – V podstatě – to byla velká jména. Stefan Sieniarski, Zbigniew Dobrowolny, Wiesław Kaczmarek, Tadeusz Maliszewski, Jerzy Janicki, Jerzy Zmarzlik… Vyjmenovávat bychom mohli dlouho. Vystačíme si s konstatováním, že „Sport" měl velkou přitažlivou sílu, a to nejen ve vztahu k čtenářům, ale také k autorům. K tomu se přidávaly rozmanité nakladatelské projekty při příležitosti sportovních akcí ve Slezsku, což vedlo k tomu, že se noviny redigovaly, tiskly a distribuovaly ještě v ten samý den. Porovnání s čerstvými houskami je absolutně na místě. Dnes je to nepředstavitelné...*

A.G Tadeusz Bagier byl šéfredaktorem „Sportu" v letech 1945-1969. Tolik let na takové pozici...

***Władysław BAGIER**: – Na jedné straně můžeme hovořit o docenění jeho role na vzniku a utváření tohoto titulu, na druhé – o velké lítosti, že po tolika letech musel toto stanoviště opustit. A musel, protože začal překážet tehdejším stranickým orgánům ve vojvodství. Kromě toho nesmíme zapomínat, že to byla těžká a smutná léta, musíme se zmínit aspoň o březnových událostech, pozdějších politických čistkách, prováděných horlivě a pod jakoukoliv záminkou. Nakonec nucení lidí k odjezdu do zahraničí, bez práva na návrat. Otec své odsunutí velice špatně nesl, bral to jako bodnutí do zad.*[13]

Současné obálky „Sportu", 2023

Katovický Sport během po sobě jdoucích desetiletí procházel různými obdobími, ačkoliv získal, jak ve Slezsku, tak v celém Polsku, status váženého, prestižního deníku, který soupeřil s

[13] https://sportdziennik.com/75-lat-sportu-kibicuje-ze-wszystkich-sil/

„Přehledem Sportowým". Włodzimierz Lubański, jeden z nejlepších fotbalistů v historii polské reprezentace, o deníku řekl: *Hodnocení novinářů Sportu byla obvykle mnohem přísnější než ta dnešní, a i když jsme byli nejlepší v Polsku, četli jsme je po každém zápasu, měla pro nás význam. Kritika bolela. Pamatuji si utkání, po kterém na mně nezůstala nit suchá. Neurazil jsem se, jen jsem si sám pro sebe řekl, že v příštím utkání autorovi dokážu, jakou mám opravdu cenu.*[14] O podstatě „Sportu" vyprávěl také Eugeniusz Lerch: *„Sport" o mně nejen psal. Pomáhal mi v mnoha věcech. Nadchla mě anglická liga, sázel jsme na fotbal.*[15]

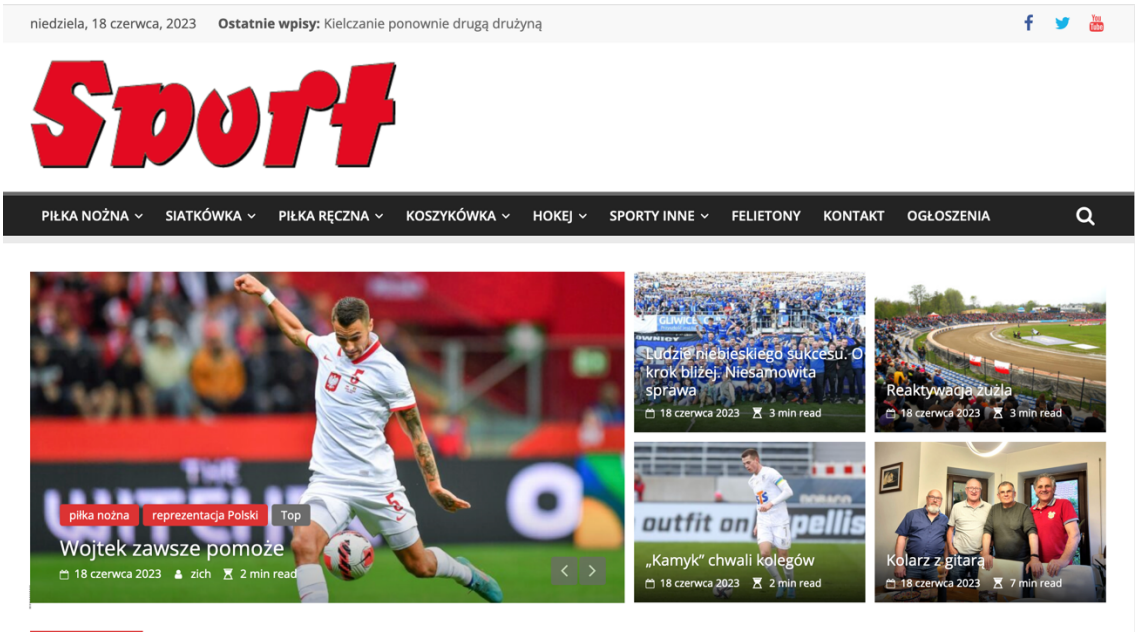

Snímek obrazovky s internetovým vydáním „Sportu" – www.sportdziennik.com

Osudy listu po pádu komunismu byly různé. „Sport" se dostal do rukou družstva založeného novináři, ta se rozhodla vytvořit společnost např. s nejlepším polským tenistou v historii – Wojciechem Fibakem. Bývalý sportovec se ale rozhodl prodat akcie švýcarskému vydavateli Juergu Marquardovi[16]. V letech 2008-2017 titul vydával Ringier Axel Springer Polska. Od 1. ledna 2021 je vydavatelem novin Gremi Media SA.[17] Ve 3. čtvrtletí 2022 stanovil průměrný prodej papírové verze novin 3289 výtisků.[18]

[14] https://dziennikzachodni.pl/katowice-sport-ukazuje-sie-od-65-lat/ar/288411

[15] https://sportdziennik.com/75-lat-sportu-wujek-popatrz-21-dla-naszych/

[16] https://wiadomosci.onet.pl/kraj/katowicki-sport/2z0cfbb

[17] https://pl.wikipedia.org/wiki/Sport_(gazeta)

[18] https://www.wirtualnemedia.pl/artykul/sprzedaz-dzienniki-regionalne-iii-kwartal-2022-orlen-polska-press

Dziennik Zachodni

První číslo novin vyšlo 6. února 1945. Zakladatelem a prvním šéfredaktorem DZ byl Stanisław Ziemba. Název deníku „Zachodni" souvisí s faktem, že zpočátku noviny vycházely na území celého Slezska, a také v západních zemích (západní a severní území současného Polska).

Zaměstnanci novin před redakcí, fot. Archív DZ

Z perspektivy sportovní fotografie představuje klíčové datum 6. srpen 1945. Toho dne bylo zahájeno vydávání každotýdenní, čtyřstránkové přílohy novin pojmenované „Wiadomości sportowe Dziennika Zachodniego".

První léta periodika přinesly neslýchaný rozkvět struktur a zaměstnanců spojených s titulem. Bleskově se otevřely pobočky Dzienniku Zachodného v Bytomi, a následně v Zabrzu a Hlivicích. Objevily se také pobočky v Sosnowci, Chorzowě, a dokonce v Bielsku. Počáteční náklad novin se stanoví na počet 30 tisíc, i když jde o nepřesné číslo s ohledem na regionální přílohy novin, které vycházely výhradně v dané oblasti. Na svou dobu rekordní byl náklad 100 tisíc příloh pro Opolsko. Jde o mimořádné číslo na podmínky země a regionu, kde právě skončila válka.

V 50. a 60. letech 20. století se texty, které měly být otištěny v novinách, musely nejčastěji přinést do novin – vzpomínají první zaměstnanci. Grosser na práci v redakci vzpomíná následovně: „Lítat po terénu nás učil Stanisław Ziemba. (...) Žongloval se slovy, z plna hrdla nadával, pokoušel se vzkřísit během okupační letargie zesnulou přesnost, spolehlivost“.[19]

„Večer, často do pozdních nočních hodin, se upravovaly materiály, psaly články a zpracovávaly podklady z rozhlasového odposlechu“.[20]

Zaměstnanci novin, fot. Archív DZ

Zajímavé je, že „Dziennik Zachodni” měl už v 50. letech každodenní přístup k fotografiím nejslavnější americké agentury – Associated Press – prostřednictvím Polské vojenské mise. „Jejím prostřednictvím jsme každý den dostávali fotografický servis americké agentury Associated Press, z její evropské pobočky ve Frankfurtu nad Mohanem. 30 snímků denně, vysoké úrovně, o níž si polská žurnalistická fotografie mohla nechat zdát s ohledem na chybějící techniku, filmy, papíry”[21]

[19] ZIEMBA, Stanisław. *Czasy Przełomu*. Wydawnictwo Literackie Kraków, 1975. 169 s.

[20] RENIK, Józef. *Od Kaszty do Pióra, Wspomnienia starego dziennikarza*. Wydawnictwo Śląsk, 1967.

[21] ZIEMBA, Stanisław. *Czasy Przełomu*. Wydawnictwo Literackie Kraków, 1975. 317-318 s.

Dziennik Zachodni mnohokráte měnil své vlastnické struktury. V roce 1957 vzniklo Śląskie Wydawnictwo Prasowe RSW. Od té doby tato instituce převzala povinnosti vydavatele Dzienniku Zachodného. Pád komunismu přinesl na tomto poli mnohonásobné změny, první fází se stala likvidace zmíněného koncernu PZPR v roce 1990.

Fotoreportéři novin, fot. Archív DZ

„Začalo se s prodejem novin. Z 200 titulů komise nechala redakčním týmům 71 novin a časopisů, 78 prodala cestou výběrového řízení, 8 se stalo státním majetkem. Pro 20 titulů se nenašli zájemci, 21 jich bylo zastaveno. Z 41 lokálních titulů jich bylo prodáno 23 a 18 předáno novinářským družstvům.[22] Dziennik Zachodni převzal francouzský Hersant a konkurzní správce souhlasil s prodejem titulu za 40 miliard zlotých společnosti Prasa Śląska Polska Presse.

„V roce 1994 se Hersant stáhl z polského trhu z ekonomických důvodů – jeho podíly převzal německý holding Verlagsgruppe Passau (mediální skupina působící v Německu, České

[22] GIERULA, Marian. *Polska prasa lokalna*. Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego. Katowice, 2005. 64 s.

republice a Polsku), který v Polsku vytvořil vydavatelskou skupinu Polskapresse 67, která už ve Slezsku vlastní největšího konkurenta DZ – „Trybunu Śląskou". Hersant německému koncernu za 100 milionů marek prodal 8 polských deníků. Po této transakci se hlavnímu podílníky ve společnosti „Prasa Śląska" staly „Polska Press" (Passauer Neue Presse) – většinové podíly a Vydavatelské družstvo „Czytelnik". Německý koncern ale rychle převzal všechny akcie"[23]

Dziś w DZ spis 1167 lekarstw. Oto nowa, pełna
lista bezpłatnych leków dla osób 75+
DZIENNIK ZACHODNI
MAGAZYN
Piotrek Żyła. Skąd się wzięło jego „he, he, he"
Jego Wisła, jego żona, jego czapki, jego skoki

MAGAZYN razem z dodatkami
DZIENNIK ZACHODNI
Stadion Śląski pełen gwiazd
W najbliższy czwartek 9 czerwca
w naszej gazecie bezpłatny dodatek specjalny z okazji 40. rocznicy powstania Solidarności Walczącej.
NAJODWAŻNIEJSI Z ODWAŻNYCH
16 stron

Obálky současných vydání Dzienniku Zachodného

Na vydavatelském trhu probíhaly neustálé změny vlastníků a zápas o trh, což mělo za výsledek likvidaci, konsolidace a fúze jiného druhu mnoha titulů, také v Horním Slezsku. „Této tendenci neodolal ani vydavatel „Dzienniku Zachodného". V roce 2004 se němečtí majitelé rozhodli spojit „Trybunu Śląskou" s „Dziennikem Zachodným", což bylo de facto likvidací první zmíněné. Z nové historie titulu stojí za zmínku rok 2007 – tehdy německý vydavatel Polskapresse propojil názvy svých regionálních novin s novými celonárodními novinami: „Polska", připravovanými ve spolupráci se „The Times". V pondělí 15. října 2007 vyšlo první vydání „Dzienniku

[23] BOMBOR, Jacek. *67 lat na rynku zarys historii Dziennika Zachodniego, największej gazety regionalnej w Polsce*. Katowice, 2013

Zachodného" jako „Polska Dziennik Zachodni", s jemně pozměněnou grafickou podobou"[24]

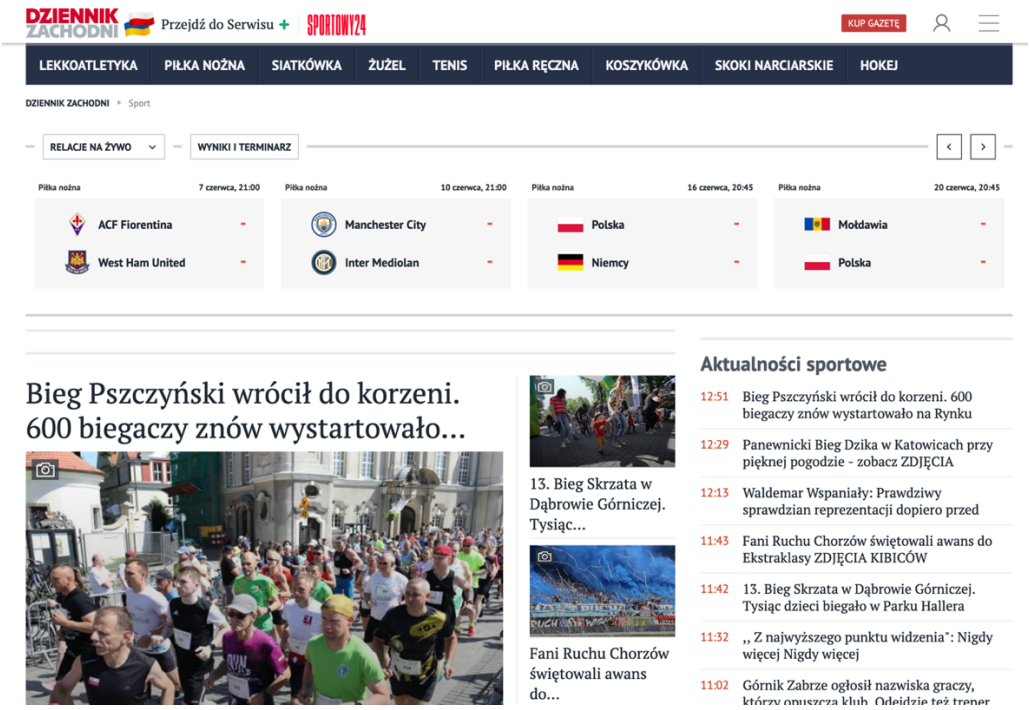

Snímek obrazovky portálu www.dziennikzachodni.pl

Poslední léta nejsou pro novináře snadná s ohledem na pokles zájmu čtenářstva papírového tisku. Během posledních dvou desetiletí nálady klesaly o 10-12 procent. Polskapresse je nadále vydavatelem novin, které jsou pro tuto skupinu největší a nejvýznamnější. Dziennik Zachodni jsou v současné podobě s regionem Horního Slezska, nejvíce se identifikující lokální noviny, které jako přílohu pátečního vydání připojují 31 lokálních týdeníků.

[24] BOMBOR, Jacek. *67 lat na rynku zarys historii Dziennika Zachodniego, największej gazety regionalnej w Polsce*. Katowice, 2013

Przegląd Sportowy

Nejstarší polský sportovní deník. Jeho počátky sahají k roku 1921, kdy 21. května vyšel jeho první výtisk. Sídlem redakce byl od prvních let existence Krakov.

„Duševními otci časopisu byla skupina sportovních krakovských činovníků: Ignacy Rosenstock, J. Billig, Aleksander Dembiński, Józef Szkolnikowski, Leon Gleissner a Tadeusz Synowiec. Prvním šéfredaktorem se stal Ignacy Rosenstock (tuto funkci zastával do listopadu 1921). V tiráži prvního čísla byla uvedena informace, že je „PS“ orgán krakovského Okresního fotbalového svazu. Od 23. července 1921 se stal oficiálním orgánem Polského fotbalového svazu a zároveň čtyř fotbalových okresních svazů – krakovského, varšavského, lodžského a lvovského.[25]”

Ikonický úvodní nadpis novin

Do roku 1971 vycházel deník čtyřikrát týdně, následně pětkrát. Od 1. dubna 2000 mohou čtenáři novin otiskujících informační servis z polských a zahraničních akcí po svém oblíbeném listu sáhnout šestkrát týdně.

„Redakce Přeglądu Sportowého soustředila novináře-opatrovníky sportovních disciplín. Jejich názor měl ve sportovním hnutí svou váhu, a jejich mínění ovlivňovalo i veřejné mínění. Specialisty na fotbal byli Grzegorz Aleksandrowicz a nedávno zesnulý Jerzy Lechowski, Jerzy Zmarzlik v boxu, Witold Szeremeta a Łukasz Jedlewski v basketbalu, Jerzy Jabrzemski v šermu.

[25] https://pl.wikipedia.org/wiki/Przegl%C4%85d_Sportowy

Obřími vědomostmi o cyklistice disponoval Lech Cergowski, podobně jako Zygmunt Weiss, Zygmunt Głuszek, Witold Duński byli experty „královny sportu“, Jerzy Mrzygłód a Marian Matzenauer se specializovali na lyžování, Jerzy Jankiewicz – na motosport, Adam Choynowski byl tenisový expert. 30 let o plavání, házené, bruslařství, šermu, střelbě, a dokonce o fotbalu psala první dáma poválečné sportovní žurnalistiky Aleksandra Byszewska-Korolkiewicz. Další přední osobností této výběrové společnosti je Maciej Petruczenko, který v lednu zahájil 51. rok práce v „PS“ a pyšní se titulem čestného šéfredaktorka.”[26]

Fotografický háv „PS“ po dlouhá léta tvořili vlajkoví fotoreportéři Mieczysław Świderski, Eugeniusz Warmiński, Mieczysław Szymkowski a po ukončení kariéry běžce na 400 metrů Janusz Szewiński, v soukromí manžel a trenér lehké atletky Ireny, držitelky sedmi olympijských medailí. Pokračovateli tradice se stali např. Włodzimierz Sierakowski a Tomasz Markowski, který je jedním z hrdinů rozhovorů v další části této práce.

24. července 1992 , při příležitosti slavnostního zahájení olympijských her v Barceloně, vyšlo první barevné vydání. 6. října 2000 se veřejnosti ukázalo první číslo páteční přílohy – „Magazynu Sportowého”. V současnosti vychází ve Varšavě – do 2. listopadu 2007 ho vydávala Marquard Media Polska Sp. z o.o., a od 3. listopadu 2007 Axel Springer Polska. Do konce března 2000 vycházel pětkrát týdně (od pondělí do pátku), od 1. dubna 2000 – šestkrát (navíc v soboty v tzv. víkendovém sobotně-nedělním vydání). Po spojení s krakovským deníkem „Tempo“ (a následně úplnou likvidací krakovské redakce), vycházel každý pátek společně s „Magazynem Sportowým” s přípisem „Tempo”, jako jeho příloha s proměnlivou formou (od 12. září 2008).

V červenci 2022 přestal deník pravidelně vycházet v soboty. V říjnu 2022 učinil vydavatel deníku rozhodnutí o omezení vydávání novin od ledna 2023 na pondělí a pátek.

K novinám jsou pravidelně připojovány tematické sportovní přílohy, započítané do jejich ceny:

- „Ligowy weekend” (Ligový víkend) – tématika fotbalu v Polsku, obvykle v pátečním vydání;
- „Magazyn Lig Zagranicznych” (Magazín zahraničních lig) – informace o fotbalu v evropském vydání;

[26] https://www.wirtualnemedia.pl/artykul/przeglad-sportowy-ma-100-lat-historia-powstania-okladki

- „Przegląd Sportowy Historia” (Sportovní přehled historie) – vzpomínky spojené s největšími sportovnímu událostmi a osobnostmi polského sportu společně s archivními tiskovými materiály;

Současné vydání listu Przegląd Sportowy

Tempo

Historii periodika zahájila v roce 1948 založená každotýdenní příloha k „Echu Krakowa“, která o tři roky později začala vycházet jako samostatný týdeník (následně – pod patronátem „Dzienniku Polského” – pod názvem „Głos Sportowca”). Název „Tempo“ se objevil v roce 1959, jenže s doplňkem názvu – „Nowości Sportu i Turystyki”. Tehdy šlo o přílohu ke „Gazetě Krakowské“, pak už od roku 1962 o samostatné periodikum, pod názvem „Tempo“ od roku 1978.

tempo

NR 91 (2572) CZWARTEK 25 VIII 1983 ROK XXXVI CENA 7 ZŁ

W sobotnim numerze „Tempa"

- „Mecz" — czwarty odcinek opowiadania Bohdana Tomaszewskiego z książki „Romantyczne mecze";
- „Bluesman od szkolenia" — rozmowa z Władysławem Hellerem, szefem wyszkolenia Polskiego Związku Piłki Siatkowej;
- „Zakochany w judo" — korepondencja Andrzeja Domagalskiego z Paryża;
- „Auto-Moto-Echa";
- Kronika olimpijska.

Za dwa tygodnie egzamin w Karl-Marx-Stadt

Przymiarka na „czwórkę"

Polska—CSRS 2—0 (1—0) drużyn olimpijskich

Fragment wczorajszego meczu rozegranego w Myślenicach pomiędzy olimpijskimi reprezentacjami Polski i CSRS. Grzegorz Kapica (w białej koszulce) walczy o piłkę z lewym obrońcą Sajtarem (nr 4). Na wynik akcji oczekuje stoper Sramek.

Foto: RYSZARD KUBICZEK

Deník Tempo z roku 1983

Na přelomu 80. a 90. let se noviny rozvíjely velice dynamicky, postupně se přidávala další vydání a na konec z nich byl deník, který na první místo kladl lokální témata z Malopolska, Podkarpatí a Slezska, ovšem s celopolským dosahem a pozorně sledující události z Polska a ze světa – vycházel šestkrát týdně. Prožíval tehdy léta věhlasu, v redakci proslulé vysokou odbornou úrovní, která se z Wielopola přestěhovala na Warneńczyka, a následně na Aleje Pokoju, došlo k technologické revoluci a přechodu na počítačovou sazbu, grafická podoba získala barvy.

Ovšem další změny vlastníka v 90. letech (s účastí zahraničního kapitálu) „Tempu" neprospěly. Deník převzatý vydavatelem „Przeglądu Sportowého" se postupně proměňoval v krakovskou mutaci varšavského vydání, a následně v březnu 2005 úplně přestal vycházet pod původním názvem (název „Tempo" si dočasně zachovala pouze páteční magazínová příloha k „PS").

Titulní nadpis novin Tempo s charakteristickým červeným logem

Bohužel, z důvodu měnících se podmínek na trhu s tiskem a poklesu čtenářství vyšlo poslední číslo novin „Tempo" v roce 2005. Rozhodnutí o zrušení padlo z důvodu finančních potíží a měnících se preferencí čtenářů, kteří čím dál častěji využívali internet a jiná nová média jako zdroj sportovních informací. Historie sportovního deníku „Tempo" tvoří důležitou součást polské mediální krajiny a svědčí o oblibě sportu v zemi a o roli, kterou tisk sehrával v poskytování sportovních informací po dlouhá léta.

Jako zajímavost je na místě uvést výrobu dokumentárního filmu o redakci Tempa, jehož premiéra proběhne v červnu tohoto roku v Krakově.

Trybuna Śląska

Noviny založené v roce 1945 v Katovicích, těsně po ukončení 2. světové války. Jejich vznik reagoval na potřebu informací a komunikace v nově vytvořeném Slezském vojvodství. V období Polské lidové republiky byly noviny „Trybuna Śląska“ jedním z hlavních tiskových orgánů ve Slezsku. Představovala důležitý zdroj informací pro obyvatele regionu a publikovala články spojené s politikou, ekonomikou, kulturou, sportem a jinými tématy.

Původně vycházela jako „Trybuna Śląska”, prvním šéfredaktorem byl Leon Bielski. Od 11. března 1945 noviny vycházely jako „Trybuna Robotnicza” – do 1. července 1990, kdy se privatizoval dosavadní majitel RSW Prasa-Książka-Ruch, a titul převzalo Górnośląskie Towarzystwo Prasowe (GTP).

Po politických změnách v Polsku v roce 1989 prošla „Trybuna Śląska“ procesem transformace, aby se přizpůsobila nové realitě médií. Změnila svou formu a rozšířila tematický rozsah, aby lépe reagovala na potřeby čtenářů.

MAGAZYN

TRYBUNA ŚLĄSKA

Drugi pancernik w akcji

Lotnictwo sprzymierzonych nie daje odetchnąć

Trudne rokowania

Rząd broni „popiwku”

Czy „wypędzeni” mogą pomóc na Górnym Śląsku?

Inne sposoby walki z inflacją

Mieszkanie za 7 milionów miesięcznie

Trybuna Śląska

Konkursy

SZANSA W CELTACH

Dostojeństwo i nowoczesność

Bakterie groźniejsze niż wirus

Czyszczenie szeregów

Rozpoczynany polowanie

Ukraina się nie sprzeciwi

Odwet za parking?

Babskie gadanie

Modelowe biusty

Tajne

Pierwsza strona Trybuny Śląskiej, ročníky 1991 a 1996

„V říjnu 2000 GTP koupilo Polskapresse. Německý investor zlikvidoval zvláštní vydání a redukoval osazenstvo rubrik. Začal tehdy také proces slučování GTP a katovické pobočky Polskapresse („PP Sp. z o.o. Oddział Prasa Śląska") a struktur Trybuny a té samé společnosti patřícího Dzienniku Zachodného, přičemž výrazně poklesl náklad (v roce 1997 představoval 150 tis. a v roce 2002 už jen 75 tis. výtisků). 1. března 2003 se změnily struktury vydavatelství Trybuny a Dzienniku Zachodného, když se jejich marketingová oddělení spojila v jedno, společné. Proces byl definitivně ukončen v prosinci 2004, kdy byl titul zcela zlikvidován, přestože ještě před měsícem se hovořilo o fúzi obou deníků."[27]

Celkem vyšlo 19803 čísel novin Trybuna Śląska.

Z hlediska sportovní fotografie byla klíčovou oblastí činnosti příloha vydávaná k Trybuně Śląské s názvem „Kibic".

Příloha „Kibic" k Trybuně Śląské, ročníky 1999 a 2004

Příloha „Kibic" k „Trybuně Śląské" tvořila zvláštní rubriku věnovanou sportovní tématice. Šlo o

[27] https://www.wirtualnemedia.pl/artykul/polskapresse-laczy-dziennik-zachodni-i-trybune

strany poskládané do samostatného magazínu připomínajícího nezávislé sportovní periodikum, spojené především s fotbalem, i když neomezující se pouze na něj. Charakteristickým rysem zůstávaly hloubkové analýzy, zprávy a informace týkající se fotbalových utkání ve Slezsku. Příloha vydávaná každou sobotu představovala nedocenitelný zdroj informací pro fanoušky zajímající se o místní týmy a sportovní události v regionu, dokonce i v nižších ligách. Množství v ní obsažených informací bylo natolik velké a zajímající fanoušky, že bylo na denním pořádku, že se už přečtená příloha předala jinému zájemci o sport.

Lokální týdeníky

Specifikum regionu Horního Slezska spočívá ve spoustě „malých komunit“ měst a městeček na poměrně malé ploše. Každé z měst, a někdy dokonce i čtvrtí, mají svou téměř autonomní identitu, nářečí nebo sportovní kluby. Do tohoto specifického „slezského klimatu“ zapadá také místní tisk, obvykle vydávaný formou týdeníků nebo měsíčníků.

„Głos Zabrza i Rudy Śląskiej”

Noviny „Głos Zabrza i Rudy Śląskiej“ byly založeny v roce 1956 jako dvoutýdeník s názvem „Tygodnik Głos Zabrza“. Zpočátku se věnoval především společenským, kulturním a sportovním záležitostem města Zabrze. V roce 1975 časopis změnil název na „Głos Zabrza i Rudy Śląskiej“, když svůj dosah rozšířil o sousední město, Rudu Śląskou.

První strany Głosu Zabrza i Rudy Śląskiej z let 2020 a 2023

Během let se „Głos Zabrza i Rudy Śląskiej“ stal důležitým zdrojem informací pro obyvatele těchto měst, když se soustředil na lokální události, společenské problémy, kulturní, sportovní a ekonomické záležitosti. Noviny pravidelně otiskují články, rozhovory, reportáže, zprávy z událostí a názory čtenářů.

V roce 1990, po politických změnách v Polsku a pádu komunistického systému, se z „Głosu Zabrza i Rudy Śląskiej“ stal nezávislý týdeník umožňující svobodné publikování různých pohledů a názorů.

Od té doby noviny pokračují ve své činnosti, když dodávají lokální informace a zastávají roli důležitého sociálního média pro obyvatele Zabrza a Rudy Śląské. Sportovní rubrika je ve většině vydáních věnována lokálním fotbalovým týmům (prim hraje Górnik Zabrze) a sportovním událostem, které se konaly ve městě, jako na příklad průjezd Tour de Pologne, jejíž start se několik let po sobě konal v Zabrzu, nebo čím dál oblíbenější pouliční běhy.

„Goniec Górnośląski”

„Goniec Górnośląski” byl založen v roce 1945 v Katovicích, těsně po ukončení 2. světové války. Jeho cílem bylo dodávat informace a propagovat polskost mezi obyvateli Horního Slezska. Časopis zpočátku vycházel jako dvoutýdeník, záhy se z něj stal týdeník.

Zpočátku byl „Goniec Górnośląski“ tiskovým orgánem Hornoslezského svazu, společensko-kulturní organizace, která se zasazovala o udržení polského kulturního dědictví v regionu. Týdeník se soustředil na propagaci slezské kultury, historie, jazyka a na podávání zpráv o společenských a politických událostech z regionu.

Na potvrzení mých slov lokálního patriotismu a připoutání ke svým „malým vlastím“ představuje redaktor Gońce Górnośląského, Eugeniusz Kosmała, reálie tisku panující ve Slezsku následovně:

„Od doby, kdy jsem začal sám číst, u mě doma nikdy nechyběl „Dziennik Zachodni” s úžasnými kresbami Gwidona Miklaszewského v nedělním vydání, „Panorama” a „Życie Chorzowa”, které se časem proměnilo (v roce 1962) v „Goniec Górnośląski”. Samozřejmě to byly časy, kdy se vědomosti o nejdůležitějších světových a tuzemských událostech získávaly jen prostřednictvím rozhlasu a právě tisku (první polské televizní vysílání se odehrálo v říjnu 1952). Lidé tehdy ještě hodně četli. Tištěný tisk byl silou, jenže pro průměrného obyvatele Chorzowa bylo nejdůležitější to, co se odehrávalo v přímém okolí. Novináři a fotoreportéři „Życia Chorzowa” a později „Gońca Górnośląského” tedy aktivně doprovázeli vše, co se v Chorzowě dělo.”[28]

V důsledku systémové transformace v Polsku v 90. letech 20. století prošel „Goniec Górnośląski“ procesem privatizace a pokračoval ve své činnosti jako nezávislý regionální týdeník. Bohužel, pro noviny přišly hubené roky, čím dál nižší úroveň čtenářství vedla k uzavření redakce v roce 2013.

[28] https://goniec-gornoslaski.pl/o-nas/historia-redakcji/

Nr 34 26.08 – 1.09.2004 r. sport 17

Nie obronią

Przedwczesny finał?

Pierwsza runda play off za nami. Największą sensacją jest odpadnięcie Black PantherzZ. Zaskoczył także sposób, w jaki swój udział w tegorocznej edycji Śląskiej Letniej Ligi Koszykówki zakończył ubiegłoroczny triumfator, West Side Wirek. Teraz rozegrane zostaną półfinały, po których poznamy uczestników wielkiego finału.

Foto: Józef Chojkowski

Foto: Józef Chojkowski

Wiadomo już, że ubiegłoroczny triumfator, West Side Wirek, nie obroni tytułu. W pierwszym meczu rozgrywanym w Wirku faworytem byli gospodarze. Przed meczem zanosiło się na ich łatwe zwycięstwo, gdyż zdecydowanie górowali nad przeciwnikami wzrostem. Błędy taktyczne i nieumiejętność wykorzystania tego atutu sprawiły, że 100:69 wygrali Strong Men. Tak wysoka porażka załamała zespół z Wirku, który nie stawił się na mecz rewanżowy. Tym samym do drugiej rundy awansowali Strong Men.

W drugiej parze Kegi okazały się lepsze od Złamasów. Po pierwszym spotkaniu, którego gospodarzem były Kegi strata gości wydawała się nie do odrobienia. Zwycięstwo Kegów 100:74 dawało im bezpieczną zaliczkę. Jak się jednak okazało, awans nie przyszedł łatwo, gdyż Złamasy w rewanżu zagrały bardzo dobre spotkanie. W I kwarcie prowadziły nawet 18:2, jednak Kegi uspokoiły grę i powoli zaczęły zdobywać potrzebne punkty. Ostatecznie gospodarze wygrali tylko 101:86 co nie wystarczyło do awansu.

Powstańcy, którzy po ośmiopunktowej wygranej z Zaborzem na jego boisku przystąpili do rewanżu w roli faworyta nie zawiedli. Wprawdzie Zaborze zaczęło bardzo dobrze i po II kwarcie prowadziło 50:42 co wyrównywało straty z pierwszego spotkania. Gospodarze czując, że awans im się wymyka zmobilizowali się w III kwarcie i wyszli na prowadzenie, którego nie oddali do końca, zwyciężając ostatecznie 100:88.

Sensacją jest wyeliminowanie i to już w I rundzie zwycięzcy grupy II Black PantherzZ.. Siedemnastopunktowe zwycięstwo Jedyny w pierwszym meczu było zaskoczeniem, jednak przed rewanżem więcej szans na awans dawano właśnie „Panterom". Widowisko, które stworzyły obie drużyny zostało uznane za przedwczesny finał. Początek to lekka przewaga Jedyny, jednak z czasem coraz lepiej grający Black PantherzZ wyszli na prowadzenie. Konsekwentnie budowana przewaga okazała się jednak niewystarczająca. Zwycięstwo „Panter" 100:88 sprawiło, że do II rundy awansowała Jedyna.

W kolejnej rundzie, której mecze odbędą się w najbliższych dniach Strong Men zagrają z Powstańcami, a Jedyna z Kegami. Rywalizacja nadal toczy się do dwóch wygranych spotkań.

Szczegółowe informacje o rozgrywkach oraz opisy spotkań można znaleźć na stronie www.sllk.kurian.pl

TK

Článek Gońce Górnośląského věnovaný amatérským basketbalovým zápasům

„Přišla devadesátá léta, která s sebou nesla mnoha bouřlivých společenských, politických a – což je nejdůležitější – hospodářských změn. Přirozeným se stalo i to, že lidé mající přístup ke spoustě televizních programů a používající internet prostě přestali číst. Lokální týdeník lidi v čím dál menší míře doprovázel v parcích, na procházkách nebo na zahrádkách v koloniích během relaxace. Určitě také nedokázal proniknout k mladým, kteří fascinovaní současnou ifnormační technikou neměli často čas a chuť sáhnout po papírovém nosiči informací."

Zajímavé je, že se „Goniec Górnośląski" vrátil v nové elektronické formě, čímž se otevřel vůči internetovému trhu. „Skupina nadšenců", jak si sami říkají, pokračuje v práci pro chorzowskou komunitu.

„Życie Bytomskie”

Noviny „Życie Bytomskie“ byly založeny v roce 1956. Cílem jejich vzniku bylo poskytovat informace a zprávy spojené s městem Bytom a okolím. Šlo o první poválečné noviny vydávané v Bytomi. Současní redaktoři pyšně informují: „První číslo v nákladu 10 tisíc výtisků bylo bleskově rozebráno a tak je tomu s naším „Życiem Bytomským“ dodnes.”[29]

Reklamní banner využívající historické titulní stránky vydání novin „Życie Bytomskie”

Časopis se soustředí na lokální, společenská, kulturní, sportovní a politická témata spojená s Bytomí a jejím okolím. Obsahuje články, rozhovory, zprávy z událostí, inzeráty a názory čtenářů.

Periodikum „Życie Bytomskie“ je významným informačním médiem pro obyvatele Bytomi, jimž zajišťuje přístup k místním zprávám, informacím o společenských a kulturních událostech, městských záležitostech a dalších podstatných tématech týkajících se města.

[29] https://www.zyciebytomskie.pl/o-nas

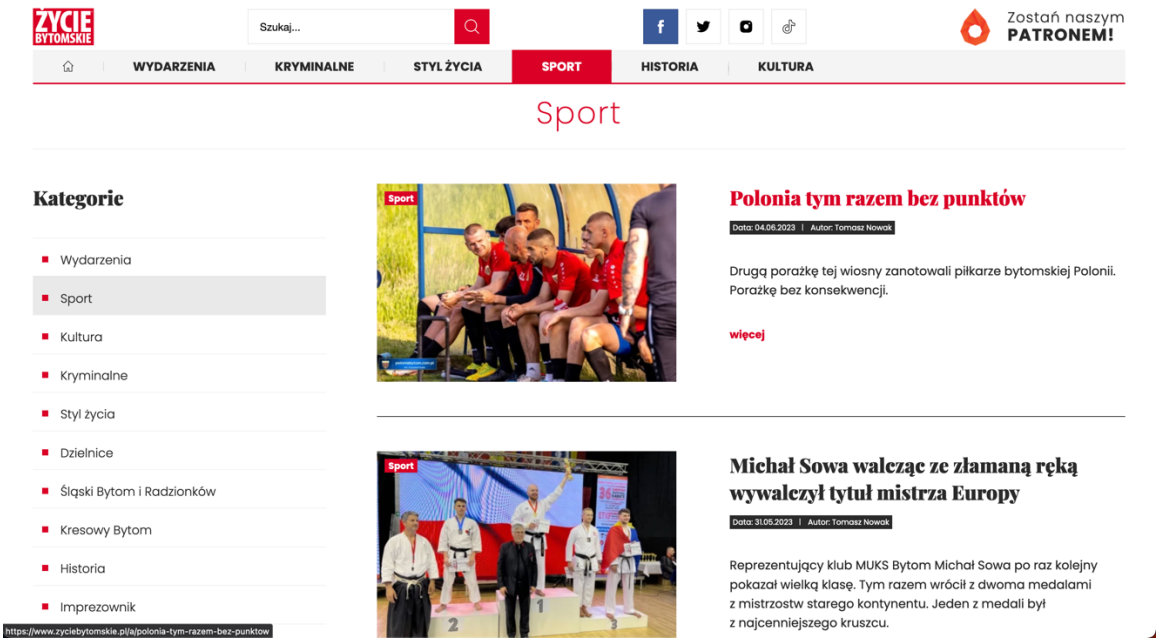

Internetová sportovní rubrika věnovaná lokálním událostem

„Nowiny Gliwickie”

První číslo „Nowin Gliwických” se na vydavatelském trhu objevilo s datem 15. – 31. ledna 1956 a šlo o orgán Okresního výboru PSDS, Okresní národní rady a Okresní národní fronty v Hlivicích. Jak ve svých vzpomínkách píše jeden z jejich prvních novinářů, pozdější dlouholetý šéfredaktor, již zesnulý Marian Załęga, noviny se zrodily ze společenské poptávky.

„Nowiny Gliwickie” byly prvním – společně s „Głosem Ziemi Cieszyńskiej” terénním periodikem ve Slezsku. Týdeník byl šířen v Hlivicích a stejnojmenném okresu (osm obcí), objevoval se i v Zabrzu, dokud se tam nedostala mutace „Nowin” – „Głos Zabrza”. Přelomovým okamžikem v půlstoleté historii byl ten spojený s událostmi roku 1989. Slova „tygodnik obywatelski” (občanský týdeník) se v názvu novin objevila v srpnu 1990. Kvalitativně nejdůležitější změnou pro titul byla privatizace. A tak se v roce 1992 z „Nowin Gliwických” stala organizační jednotka společnosti M&S, aby o dva roky později, v roce 1994, získaly samostatnost jako zvláštní hospodářský subjekt. V 21. století se tento titul velice odvážně pohybuje po slezském trhu s tiskem, což potvrzují slova novinářů, kteří v něm aktuálně pracují: „Dnešní „Nowiny Gliwickie” jsou vydavatelskou firmou, s níž se musí počítat, která pozorně sleduje a pružně reaguje na tržní a ekonomické změny. 65 let, týden co týden, vydáváme noviny, 23 let redigujeme internetový portál, osm let jsme vyráběli programy internetové

televize a po jedno desetiletí dynamicky a úspěšně rozvíjíme sociální sítě (Facebook, Twitter, Instagram). Vsadili jsme na multimediálnost, což dnes znamená tvrdou práci celého týmu."[30]

První strany novin „Nowiny Gliwickie" věnované lokálním sportovním událostem

[30] https://www.nowiny.gliwice.pl/twoje-miasto-twoja-gazeta

Shrnutí působení tisku v Horním Slezsku

Od roku 1990 do roku 2010 se trh s tiskem tištěným v Polsku dynamicky rozvíjel z hlediska počtu vydávaných titulů, prodeje tisku a reklamních výdajů na noviny a časopisy. Poslední léta ovšem přinesla pokles nákladů a prodeje tisku a snížení jeho reklamního potenciálu.

Na prahu 2. desetiletí 21. století už do Polska proudilo mnoho pesimistických signálů, předpovědí a prognóz vyjadřujících obecně teze o rychlé a nevyhnutelné migraci tisku na internet, odvratu od „print" verze směrem k „digital".[31] Rozdíl se týkal vlastně jen časových rámců: jestli tištěné noviny nenávratně zmizí teprve za 25 let nebo už možná během nejbližšího desetiletí. Nové technologie a internet vedly k radikálnímu snížení nákladů na produkci a distribuci žurnalistického obsahu, což se zasadilo o změny ve způsobu spotřeby obsahu. Rozvoj tisku na trhu digitálních médií ovšem brzdí konkurence, která tam panuje, kultura bezplatnosti, a především potíže s vymáháním autorských práv k obsahu. Pokles čtenářství a reklamních vlivů v tištěném tisku není kompenzován příjmy z prodeje obsahu a reklamy na internetu. Marta Szajko, media business intelligence manager v Amplifi Polska, zdůrazňuje, že v současné fázi se celý tisk jako médium nachází v nepříznivé poloze, pokud zohledníme stádium proměn, které se odehrávají. - Tištěný tisk se už několik let nachází v nesnadné situaci z důvodu neustálého poklesu nákladů a prodeje – zdůrazňuje Marta Szajko. - Na druhé straně rozvoj široce chápaného segmentu e-vydání pro vydavatele ještě není uspokojivý, což jim spíše neumožňuje vyvážení příjmů z obou zdrojů. Šance na návrat čtenářů k tradičnímu tisku hodnotím jako nízké – technologický rozvoj, způsob přístupu k obsahu a přivyknutí mladší skupiny na virtuální svět spíše nepoukazují na renesanci tištěných vydání v nejbližší budoucnosti.[32]

[31] FILAS, Ryszard. *Rzecz o przyszłości prasy, Zeszyty Prasoznawcze*. č 4. 2012. 151-157 s.

[32] https://www.wirtualnemedia.pl/artykul/prasa-drukowana-przetrwa-ale-jako-towar-ekskluzywny-i-niszowy-opinie

Internet je obrázkové, hypertextové a interaktivní médium.[33] Skvěle tedy slouží k předávání sportovních zpráv. Každá novinka je komunikační událost, která se odehrává v široce chápaném kontextu (jazykovém, situačním, společenském, kulturním) a která vyvolává určité stavy věcí.[34] Novinář si při tvorbě sdělení na stránkách internetového deníku musí být vědom, že důležitý je první kontakt s titulní stránkou informačního portálu, tematickým indexem zpráv, katalogem nebo databází, dokonce i během předběžného prohlížení článku.[35] Ikonický obrat a vizuální kultura se staly dalšími hřebíčky do rakve papírového tisku. Došlo totiž k přesunu od psaných textů k obrazům. Právě ony se rozšířily jako forma mezilidské komunikace a reprezentativní symboly v našem světě. Obrazy začínají nahrazovat texty jako dominantní kulturní forma. Často doprovázejí psané slovo, ale zároveň mění způsob čtení. Většina specialistů tvrdí, že než se objevil online tisk – elektronický tisk, četlo se mnohem více a méně se „prohlíželo“. Vznik elektronických novin – online tisku – změnil svět. Všechny změny, které probíhaly v papírovém tisku, našly skvělé základy v tisku umístěném na internetu. Z hlediska fotografa jsou karty rozdány kompletně nově.

Zmíněné tiskové tituly představují můj subjektivní výběr. Vedl jsem se v tomto případě jejich oblibou a vlivem, názorotvorností vyvíjenou na obyvatele Horního Slezska. Velká konkurence mezi sportovními deníky nebo sportovnímu rubrikami místních novin se s hornoslezskými reáliemi pojila odjakživa. Bohatá historie tiskových titulů a vysoká kultura čtenářství umožnily transformaci papírových vydání v internetové verze. Právě tam nyní probíhá hlavní boj o čtenáře.

[33] OLSZAŃSKI, Leszek. *Dziennikarstwo internetowe*. Warszawa, 2006. 14 s.

[34] PIEKOT, Tomasz. *Dyskurs polskich wiadomości prasowych.* Kraków, 2006. 99-100 s.

[35] OLSZAŃSKI, Leszek. *Dziennikarstwo internetowe*. Warszawa, 2006. 18 s.

Nejdůležitější sportovní akce po roce 1989

Během po sobě jdoucích desetiletí se objevilo jedno přelomové datum. Šlo o rok 1989. Systémová transformace v Polsku se nevyhnula žádné oblasti života. Přechod z komunismu do postkomunismu se pojil se změnou způsobu myšlení a jednání ve všech ohledech. Měl obří vliv na sféru a organizační strukturu sportu i celé tělesné kultury. Především se začalo s přebíráním organizačních modelů a vedení sportu rozšířených v západních zemích. Byly zavedeny profesionální ligy, soutěžní systémy, školící programy a sportovní infrastruktura po západním vzoru. Po roce 1989 došlo k značnému nárůstu profesionalismu ve sportu. Kluby a sportovní svazy začaly působit dle tržních podmínek a sportovci mohli vydělávat větší peníze, protože už mohli bez překážek vyjíždět do západní Evropy, což dříve nebylo možné. Tím se také drasticky zvětšila konkurence. Vliv rostl i prostřednictvím reklamy, sponzorských kontraktů a práva na image. Politický převrat umožnil navázání větší spolupráce s jinými regiony nejen Polska, ale i se západními zeměmi. Pořádaly se společné tréninky, turnaje, sportovní výměny a školení pro trenéry. Tato spolupráce se podílela na rozvoji, výměně vědomostí, technik a tréninkových metod. Sport začal být globálnější, jak z hlediska účasti sportovců z různých zemí, tak i mezinárodních utkání. Sportovci z východoevropských zemí a jiných evropských regionů konečně získali větší možnosti účasti na mezinárodních závodech a akcích, což se podílelo na růstu konkurence a zvýšení sportovní úrovně.

Od okamžiku politické transformace v Polsku v roce 1989 se mediálnost sportu v zemi výrazně rozvinula. Hospodářský růst, rozvoj médií a větší dostupnost technologií měly podstatný vliv na rozvoj sportovního odvětví a zvýšení zájmu o sport ve společnosti. Vznikly nové televizní kanály a ty stávající rozšířily své sportovní programy. Polská televize (TVP) vysílala mnoho sportovních událostí, včetně fotbalových zápasů, lehkoatletických závodů, tenisových turnajů a spousty dalších. Navíc objevení se kabelové a satelitní televize umožnilo přístup k přenosům ze zahraničí. Nastoupil nárůst komercionalizace sportovního odvětví. Firmy začaly investovat do reklam a sportovního sponzorství a také navazovat partnerství s kluby a se sportovci. Média, jako tisk a televize, se staly platformou pro propagaci různých značek a produktů spojených se sportem.

Neodmyslitelným faktorem tohoto procesu byl rozvoj a změny, k nimž došlo ve sportovní fotografii v Horním Slezsku po roce 1989. Po pádu komunismu prošla polská

sportovní fotografie významnými změnami jak z hlediska svobody uměleckého vyjádření, tak i technologického rozvoje. Pád režimu otevřel před tvůrci v oblasti fotografie nové možnosti. Fotografové získali nesrovnatelně větší svobodu při projevování své kreativity a nezávislosti v přístupu k tématům. Spolu s liberalizací hospodářství se zvýšila také dostupnost fotoaparátů a techniky na zpracování a reprodukování fotografií. Fotografie začala být dostupnou pro široké spektrum lidí, což se promítlo na zvýšení počtu fotografujících a rozvoji profesionální a amatérské sportovní fotografie.

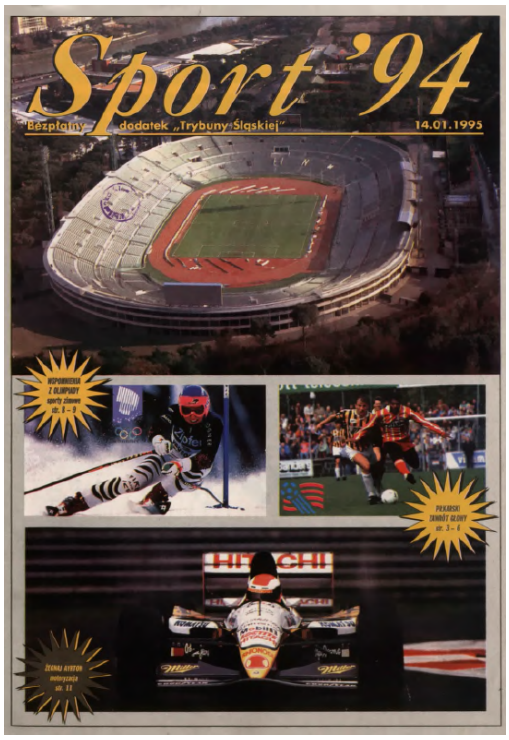

Bohatě ilustrované sportovní přílohy vydávané v Horním Slezsku

Na území Horního Slezska vznikly fotografické agentury jako Press Focus nebo Edytor.
Tisk také nové své články opíral o fotografie, které často vytlačovaly psané slovo. Aktivně působily tituly jako deník „Sport", „Kibic" – příloha k Trybuně Śląské, sportovní příloha „Dzienniku Zachodného" nebo katovická pobočka „Gazety Wyborczé".

Urychlení růstu obliby a dostupnosti sportu patřilo mezi dopady vstupu Polska do Evropské unie. Umožnilo to rychle zlikvidovat vývojové mezery dělící Polsko od vysoce

rozvinutých států. [36] Sportovci – a za nimi přirozeně sportovní fotografové – se již mohli svobodně pohybovat nejen v tuzemsku, ale i po celé Evropě. Domácí časopisy a pro ně pracující fotografové mohli bez překážek podávat zprávy a zvěčňovat sportovní události z ostatních členských zemí.

Dalším milníkem ve vývoji, a zároveň technologickém postupu, se stalo rozšíření internetu. Tento vynález měl značný vliv na vývoj tištěného tisku v různých aspektech. Umožnil snadný přístup k širokému okruhu informací pro uživatele po celém světě. Kvůli tomu se tištěný tisk musel přizpůsobit měnícím se očekáváním a potřebám čtenářů. Většina novin a časopisů vytvořila své online platformy, na nichž publikují obsah a články, čímž čtenáři umožňují rychlý a pohodlný přístup k informacím. Tradičně přinášel tištěný tisk zprávy v určitých intervalech, jako je deník nebo týdeník. Internet umožnil, na rozdíl od tištěného tisku, zavést živé aktualizace, při nichž jsou zprávy zveřejňovány okamžitě po událostech. Čtenáři teď mohou dostávat průběžné informace bez čekání na další vydání novin nebo časopisu. Internet čtenářům také umožnil účast v diskuzích, komentování článků a sdílení obsahu. Tištěný tisk začal tyto možnosti využívat, když na svých online platformách zavedl interaktivní prvky. Čtenáři se nyní mohou aktivně podílet na tiskovém obsahu, což se zasazuje o vyšší zapojení a interakci čtenářské komunity.

Archiv agentury Edytor

[36] MASZCZAK, Tadeusz. *Zdrowie jako wartość uniwersalna*. Warszawa, 2014. 156 s.

Mistrovství světa ve volejbalu mužů 2014

Mistrovství světa ve volejbalu mužů pořádané ve dnech 30. srpna 2014 – 21. září 2014 Polským volejbalovým svazem a televizí Polsat bylo prvním volejbalovým mistrovstvím světa odehrávajícím se v Polsku. O průběhu celého turnaje široce informovala všechna polská média.

Více než 17 mil. 200 tis. diváků sledovalo medailový ceremoniál a přenos finále mistrovství světa ve volejbalu na hlavním kanálu Polsatu a na kanále Polsat Volleyball 1. Minutový průměr dvou kanálů s finále Polsko-Brazílie byl rekordní a stanovil 900 mil. 600 tisíc diváků. Téměř 10 let se však největší oblibě těšila internetová vydání předních titulů, jako je deník „Sport" nebo „Gazeta Wyborcza". Na webových stránkách se každý den objevovaly obšírné fotorelace z každého dne turnaje. Dodnes patří snímky z této události mezi nejznámější díla slezské sportovní fotografie.

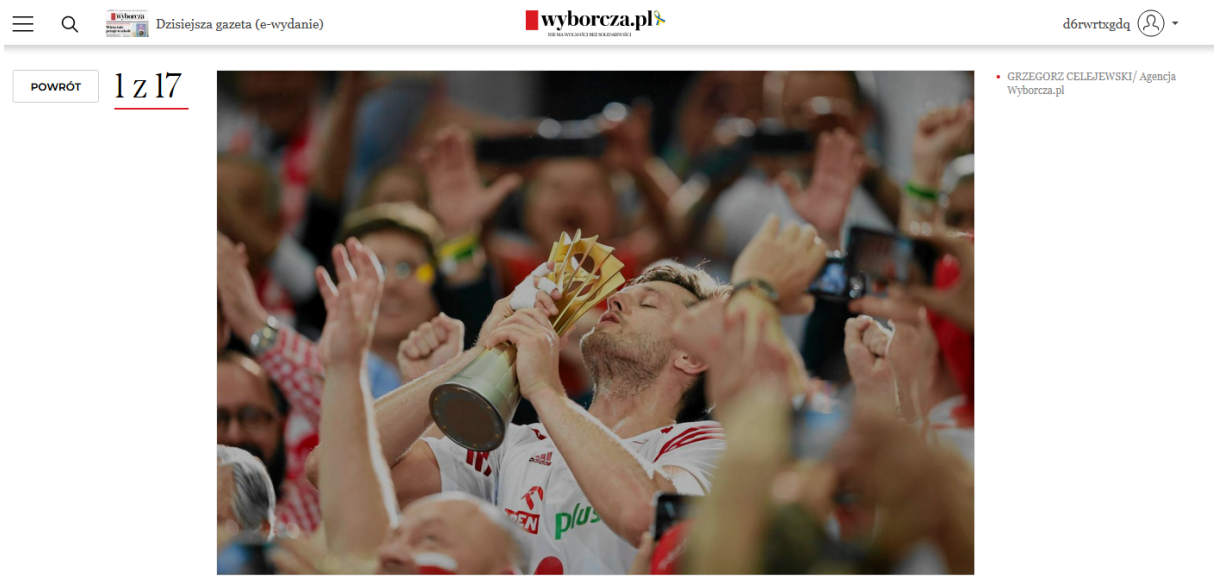

Kapitan siatkarzy Michał Winiarski z pucharem

Fotogalerie Grzegorze Celejewského pro Gazetu Wyborczou, 21. 9. 2014 https://wyborcza.pl/7,75398,16683040,polska-siatkarskim-mistrzem-swiata.html

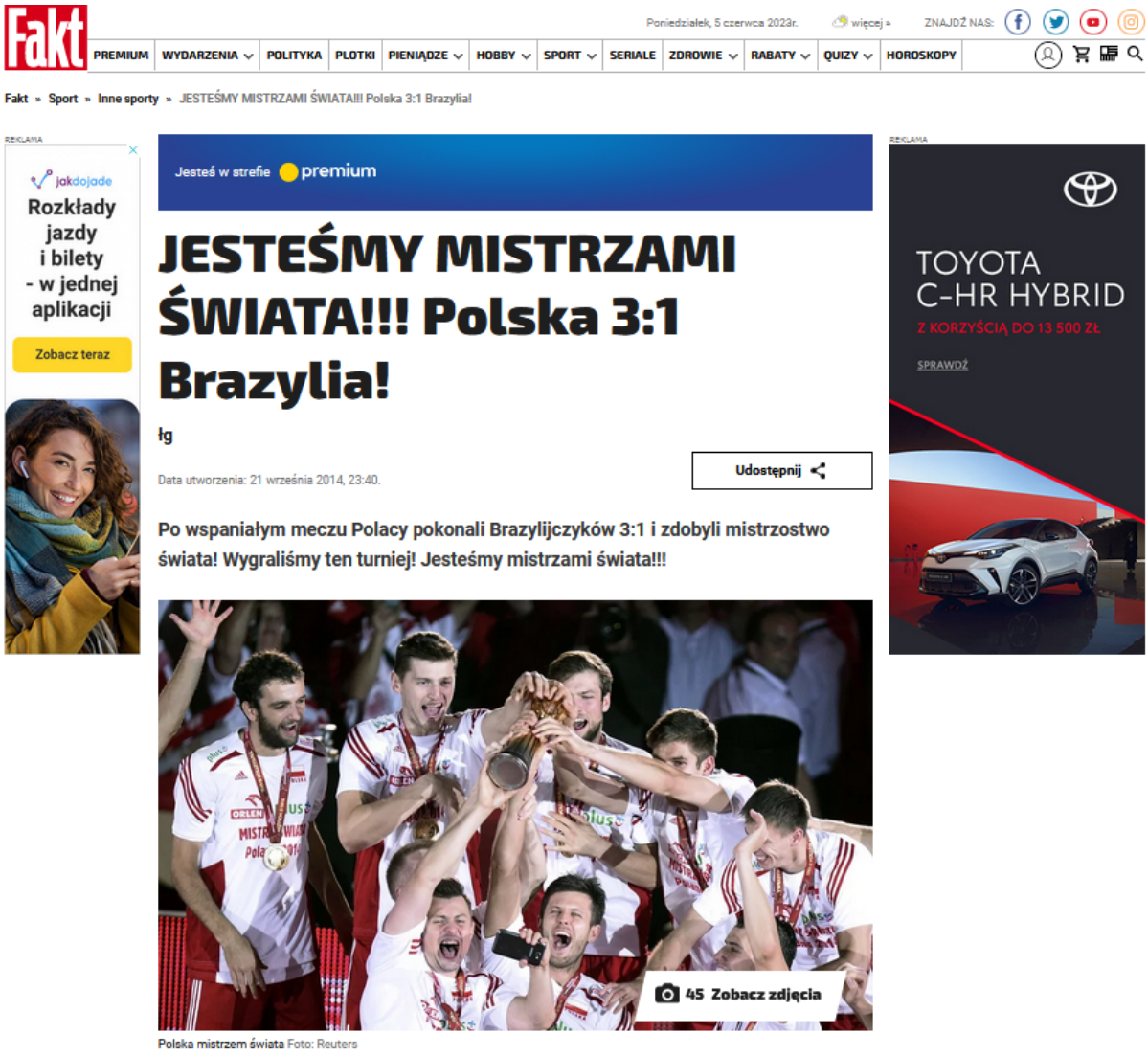

Článek Fakt.pl, 21. 9. 2014 https://sport.fakt.pl/inne-sporty/polska-brazylia-final-mistrzostw-swiata-relacja-na-zywo/wvfxrxw

I polský tisk zaplavily nadpisy vztahující se k zlaté medaili Poláků.

Během turnaje proběhla i v podobném měřítku první akce interaktivní fotografie. Bylo třeba navštívit pořadatelem uvedenou stránku s konkrétní fotografií, poznat se na ni a označit se. Už v prvních hodinách akce se označilo více než 700 lidí.[37] Podobné iniciativy dokonale ukazují směr a způsoby bleskové interakce mezi publikujícím subjektem a čtenářem. Ve virtuálním světě se atraktivita přepočítává na kliknutí, dosah a interakci s příjemcem. Nebylo těžké si domyslet, že podobný trend bude dramaticky sílit za účelem co největší propagace daného obsahu, fotografií a reklam.

Zahajovací ceremoniál MS, fot. Bartosz Bobkowski

[37] https://www.sport.pl/siatkowka/7,106368,16569564,ms-w-siatkowce-2014-interaktywne-zdjecie-ponad-60-tys-kibicow.html

Fotografické agentury

Fotografická agentura je firma nebo organizace, která zastupuje a řídí práci fotografů. Jejím hlavním cílem je propagace a prodej snímků pořízených jejími fotografy zákazníkům z různých odvětví, včetně médií, zadavatelů reklam, vydavatelů, reklamních agentur, firem a jiných zainteresovaných subjektů.

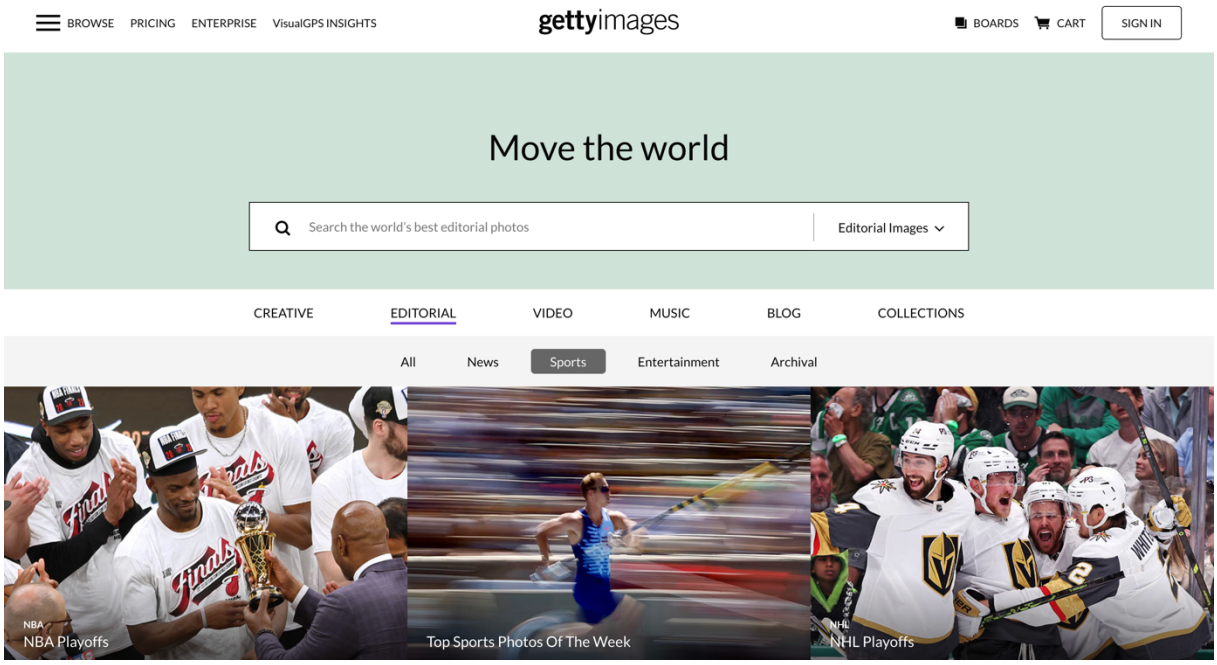

Webové stránky GettyImages, ve středu vyhledávač fotografií

Fotografické agentury působí jako prostředníci mezi fotografy a zákazníky, přičemž zajišťují profesionální služby z oblasti fotografie. Mohou to být obecné agentury, které nabízejí různé druhy fotografií (např. krajiny, portréty, architektura apod.), nebo agentury specializující se na konkrétní disciplíny, jako je sport, móda, cestování.

Povinnosti fotografické agentury zahrnují:

- Vyhledávání a zaměstnávání talentovaných fotografů, kteří jsou schopni naplnit očekávání zákazníků. Správa portfolia fotografů, koordinace jejich práce a podpora profesního rozvoje.

- Propagace vlastních služeb a portfolia fotografů, aby přitahovala zákazníky. Může tvořit katalogy, webové stránky, propagační materiály a také se angažovat do marketingových aktivit a účastnit se odborných veletrhů a událostí.
- Jednání se zákazníky ve věci licencí na používání fotografií. Zodpovídá za ustanovení smluvních podmínek, včetně rozsahu využívání, délky trvání, území a odměn pro fotografa a agenturu.
- Péče o autorská práva a ochrana zájmů fotografů. Může sledovat neoprávněné použití fotografií, vymáhat autorská práva a vést právní řízení v případě jejich porušování.

Příklady fotografií z archivu fotografické agentury, viditelný vodoznak nebo logo u bezplatných verzí souboru

Fotografické agentury tvoří důležitý článek mezi fotografy a zákazníky, přičemž umožňují široké šíření a komercializaci fotografie a usnadňují nalezení vhodných obrazů pro různé účely a odvětví.

Ve světě existuje mnoho známých fotografických agentur, které se specializují na dokumentování a dodávání snímků spojených se sportem. Toto je několik z nich:

- **Getty Images** – jedna z největších fotografických agentur na světě, která má také oddělení specializující se na sport. Disponuje obřím archivem sportovních fotografií a dodává snímky z různých sportovních disciplín médiím, sponzorům, reklamním agenturám a dalším zákazníkům po celém světě.

- **Action Images** – britská fotografická agentura, která se specializuje na dokumentování sportovních událostí. Spolupracuje s mnoha renomovanými sportovními médii a dodává fotografie z různých disciplín, včetně fotbalu, rugby, kriketu, tenisu a dalších.
- **Sports Illustrated / SI** – americký sportovní časopis, který vlastní také fotografickou agenturu. Jeho fotografové zaznamenávají nejdůležitější sportovní události po celém světě a dodávají snímky magazínu a dalším médiím.

- **AFP (Agence France-Presse)** – jedna z největších tiskových agentur na světě, která nabízí široký rozsah informací a vizuálních materiálů, včetně sportovních fotografií. Disponuje rozsáhlou sítí fotografů po celém světě, kteří dokumentují různé sportovní události a dodávají fotografie zákazníkům po celé zeměkouli.

- **Action Plus Images** – britská fotografická agentura, která se specializuje na fotografování sportovních událostí. Dodává snímky z různých disciplín, včetně fotbalu, kriketu, rugby, formule 1 a mnoha dalších, obsluhuje jak britské, tak i mezinárodní zákazníky.

- **Presse Sports** – francouzská fotografická agentura, která je jedním z předních dodavatelů sportovních snímků ve Francii. Specializuje se na dokumentování sportovních událostí, především fotbal, ale poskytuje i snímky z jiných disciplín.

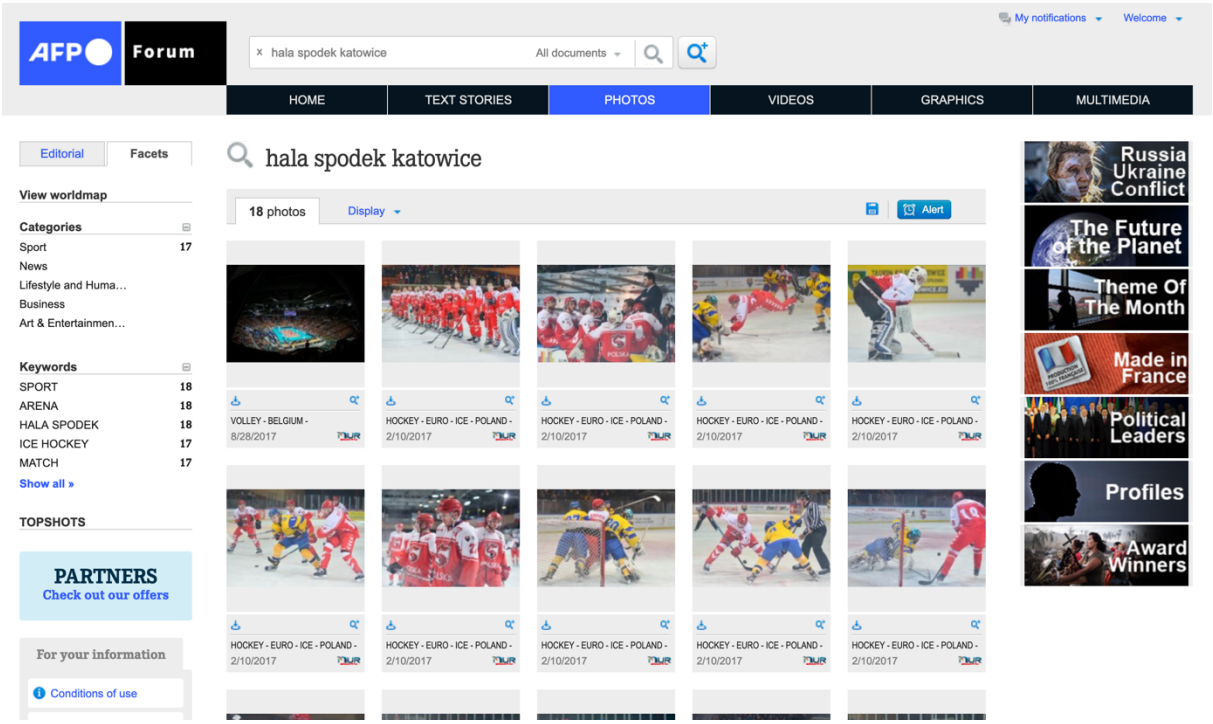

Webové stránky AFP, ve středu vyhledávač fotografií

V Horním Slezsku začaly během let působit fotografické agentury sportovního charakteru, nebo mající ve svém portfoliu snímky tohoto typu. Tyto subjekty se specializují na podávání zpráv a nabízení fotografií z událostí lokálního charakteru. Agenturní fotografové pořizují snímky na utkáních, turnajích a závodech pořádaných ve vojvodství a okolí.

Činnost podobného typu dovoluje získat zákazníky mezi místními deníky, portály a novinami, které hledají čtenáře ve slezských městech a městečkách.

Podařilo se mi navázat kontakt s lokálními fotografickými agenturami z Horního Slezska. Rozhovory s jejich zakladateli přestavují zdroj informací o kondici sportovní fotografie ve Slezsku a o jejich zkušenostech spojených s vedením fotografické agentury v průběhu posledních desetiletí.

Agentura Edytor

Fotografická agentura působící na trhu od roku 2000. Jejím zakladatelem je Rafał Klimkiewicz, žurnalistický fotograf pocházející z Horního Slezska, nositel mnoha ocenění, student českého Institutu tvůrčí fotografie v Opavě. Agentura Edytor je největší fotografická agentura na jihu Polska. Zahrnuje více než dvoumilionový archiv snímků dostupných online. Do rozsahu jejího působení patří žurnalistická fotografie, reklamní snímky, fotografie událostí a sportovní fotografie. Firma zastupuje několik stovek fotografů, kteří neustále obohacují agenturní archivy.

Služeb agentury Edytor využívají největší mediální koncerny a nejlepší noviny v Polsku.

Díky laskavosti majitele Rafała Klimkiewicze se mi podařilo položit mu několik otázek týkajících se jeho práce i počátků agentury.

Archiv agentury Edytor

Jaké byly tvé fotografické začátky?

Na konci základní školy jsem začal chodit do fotografického kroužku, kde jsme používali fotoaparáty Ami. Dalším krokem byl fotografický kroužek u Městského domu kultury. Tam jsem pod dohledem Marka Hardyna začal dělat první kontaktní tisky.

Spolu se začátkem studia jsem také začal fotografovat pro „Nowé Echo“. To byl asi rok 1992, když jsem fotografoval událost s názvem „Slezský kytarový podzim“. Platili nám v německých markách. Za celou odměnu jsem si koupil blesk. Po nějaké době jsem přešel ze Zenitu na Nikon 801s.

Následně se na mé cestě vyskytla spolupráce s Gazetou Wyborczou na pozici laboranta. Trvala velice krátce, protože jsem se rychle přesvědčil, že to není to, co chci dělat, ale práce tam mi dovolila další rozvoj fotografické kariéry.

Archiv agentury Edytor

Archiv agentury Edytor

Odkud se vzal nápad založit fotografickou agenturu?

Sám jsem jako fotoreportér byl členem jiných fotografických agentur, třeba Forum nebo Reporter. V mé hlavě se objevila vize, abych vytvořil lokální agenturu, která by obsluhovala oblast jižního Polska.

Pokud jsem chtěl sen proměnit ve skutečnost, potřeboval jsem pro tento podnik společníka. Bál jsem se sám pustit do tak komplikovaného projektu. Roman Koszowski tehdy pracoval pro PAP, ale souhlasil, že se stane mým společníkem. Měli jsme vůči sobě naprostou důvěru.

Objevily se první tiskové tituly, které s námi začaly spolupracovat. Šlo o Fakt, Newsweek, Wprost, Polityka. Dělali jsme všechny možné newsové fotografie, velice dobře se tehdy prodával sport. Byly to časy, kdy polská fotbalová reprezentace hrála velmi dobře a lidé se o toto téma zajímali dokonce i v týdenících nebo měsíčnících nespojených se sportovním tiskem.

Můžeš říci něco více o práci a struktuře agentury? Mají fotografové své specializace? Jak je tomu z tohoto hlediska u sportovní fotografie?

Kromě naší dvojice jsme na začátku v roce 2003 přijali prvního zaměstnance, který s námi notabene zůstal 17 let. Čtvrtým zaměstnancem se stal Ireneusz Dorożański, který výrazně ovlivnil rozvoj aspektu sportovní fotografie ve firmě.
Agentura v dobách své největší slávy, pokud to tak mohu říci, měla 12 stálých fotografů, toto číslo už zahrnovalo osoby, které se například věnovaly výlučně sportovní fotografii.
Současné zdroje agentury tvoří asi dva miliony popsaných a katalogizovaných fotografií.

Mají zákazníci své konkrétní požadavky v oblasti snímků ze sportovních událostí?

Především čas. Ten je v kontextu získávání zákazníků a úrovně jejich spokojenosti klíčový. Čím rychleji se fotografie z dané události ocitne na serverech agentury, tím větší je pravděpodobnost úspěchu v podobě nákupu snímku.
V kontextu samotných snímků se dříve s ohledem na technologická omezení tištěného tisku nevyžadovaly mimořádně velké a ostré fotografie. Celek se stejně musel přizpůsobit tiskové kvalitě, která, co si budeme říkat – nebyla dokonalá. V pozdějších letech se tyto standardy měnily, a i technologické aspekty začaly hrát roli.

Kterou sportovní událost ve Slezsku, k níž došlo během tvé profesionální kariéry, si nejlépe pamatuješ a proč?

Upřímně přiznávám, že na začátku své dráhy profesionální fotografa jsem moc rád fotografoval sport. Nebudu se tajit s tím, že byl také velice výnosný. Později, když jsem už měl agenturu, jsem se řídil pravidlem, že obvykle zajímavé a dobrá témata raději „nechám“ jiným fotografům z agentury. Využívali to např. Tomasz Wantuła nebo Ireneusz Dorożański.
Kdybych měl vybrat jednu událost, tak mě první asociace vede k osobnosti Jerzyho Engela a utkáním polské fotbalové reprezentace na ještě starém, nemodernizovaném Slezském stadionu.

Archiv agentury Edytor

Jak vnímáš region Horního Slezska v kontextu sportovních událostí a jejich fotografování? Všímáš si během let nějakých změn?

Kdysi bylo těžší proniknout do profese fotografa. Věnovat se jí správně, s úspěchem. K tomu byly zapotřebí značné vědomosti, obeznámení s technikou a vybavením. Dovednost rychle vyvolat filmy, skenovat roličky pod časovým tlakem, to byl všední chleba sportovního fotoreportéra. Šlo o téměř uzavřenou profesi, do níž bylo velice těžké vstoupit. V současnosti je dostupnost téměř neomezená. Když má někdo digitální fotoaparát, třeba i střední kvality, může úspěšně realizovat zakázky pro tisk.

Archiv agentury Edytor

Jaké šance a rizika vidíš pro fotografické agentury v nejbližším desetiletí?

Šance už, bohužel, nevidím žádné. Agentury již nejsou tak silné jako před 10 nebo 20 lety. Bohužel, agentury pomalu umírají. Reálie jsou náročné a je zbytečné něco před lidmi, kteří v tomto odvětví začínají, lakovat na růžovo. Uživit se pouze fotografií tohoto druhu je těžké. Konkurence ničí i Stocky (fotobanky), kde si za příslovečný jeden dolar lze koupit téměř cokoliv.

Dalším aspektem, který může pro trh s fotografií znamenat absolutní revoluci, je umělá inteligence. AI (artificial inteligence) prudce získává na oblibě a je čím dál tím těžší rozlišit výtvory počítače od drahých reálných fotografování.

PressFocus

Přední sportovní agentura v Horním Slezsku, která má své sídlo v Chorzowě. Press Focus nabízí bohatý archiv sportovních snímků dostupný online. S agenturou spolupracuje několik fotoreportérů, kteří každý den dokumentují sportovní události v Polsku a ve světě. Díky spolupráci se zahraničními agenturami disponuje Press Focus mimo jiné fotografiemi z německé, španělské, francouzské nebo anglické ligy. Nejčastějšími zákazníky jsou tisková a knižní vydavatelství, internetové portály, televize a marketingové firmy, sázkové nebo manažerské společnosti.

Agentura se specializuje také na realizaci projektů sportovního marketingu všeho druhu, rovněž poskytuje vydavatelské a video služby.

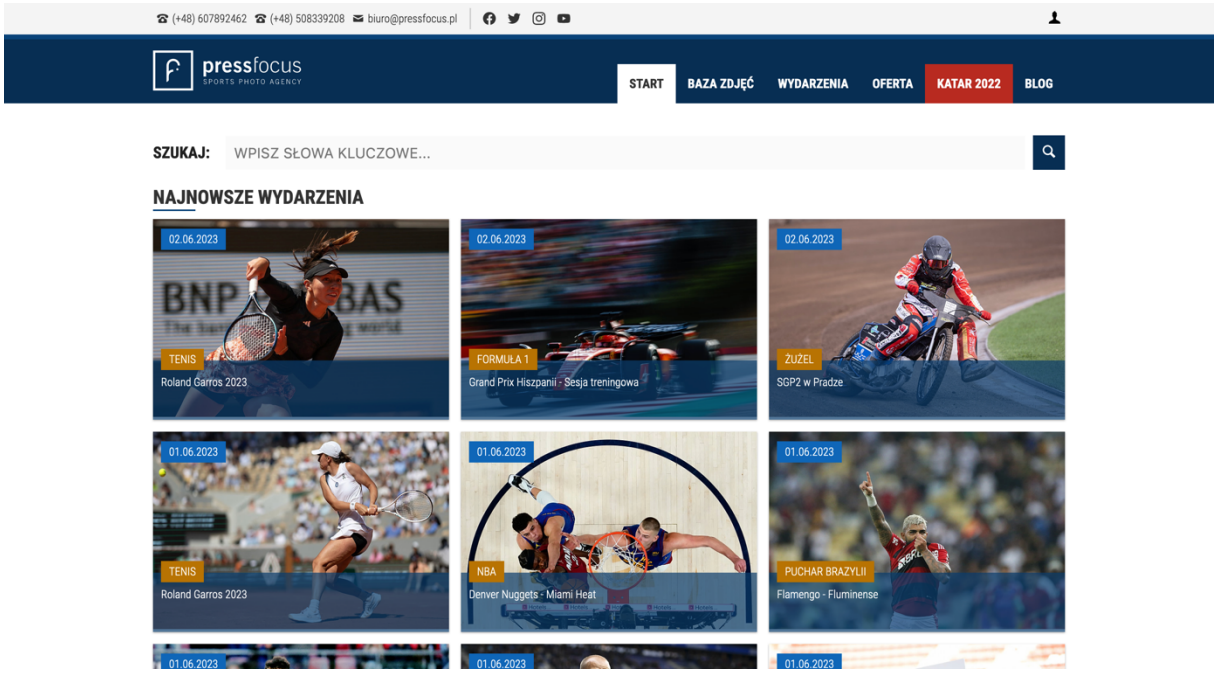

Snímek obrazovku portálu agentury PressFocus

O situaci na polském trhu sportovní žurnalistické fotografie jsem hovořil s majitelem a zakladatelem agentury PressFocus, Łukaszem Laskowským.

Jaké byly vaše/tvoje začátky se sportovní fotografií?

Moje začátky se pojily s jízdou na snowboardu se skupinou přátel. Jako jediný jsem měl fotoaparát, takže se ze mě přirozeně stal zapisovatel našeho počínání na skokáncích a sjezdovkách. Tato role se mi moc líbila, díky tomu jsem začal fotografovat poloprofesionálně na sportovních závodech výměnou za akreditaci a malou odměnu. Následně jsem navázal spolupráci s Przeglądem Sportowým na lokálních událostech, což se už promítlo na další profesionální vývoj.

Archiv agentury PressFocus

Odkud se vzal nápad založit fotografickou agenturu?

Nápad se zrodil v roce 2008. To byla léta, kdy na trhu ještě nepůsobilo až tolik agentur a fotografů jako v současnosti. Začali jsme si s mým společníkem Norbertem (Norbert Barczyk, pozn.autora) uvědomovat, že bychom jako agentura měli větší sílu prorazit na fotografickém trhu. Trochu jsme měli strach, že brzy tu už nebude prostor pro nezávislé fotografy. Šlo pro nás o přirozený krok vpřed.

Můžeš říci něco více o práci a struktuře agentury? mají fotografové své specializace, regiony, sportovní disciplíny?

V naší agentuře platí striktně teritoriální dělení. Když se událost koná u moře, samozřejmě ji obsluhuje náš fotograf z Pomořanska, když se odehrává v hlavním městě, je to parketa našeho fotografa z Varšavy atd. Odlišná situace panuje v případě top událostí, jako mistrovství světa nebo Evropy. V takovém případě se díváme především na to, kdo se specializuje na danou disciplínu tak, abychom mohli svým zákazníkům nabídnout co nejkvalitnější materiály. Na příklad já jsme se vždycky cítil dobře u volejbalu, Norbert obsluhoval házenou, v níž se cítil jako ryba ve vodě. Ovšem v aspektu Horního Slezska pozorujeme velkou rotaci, co se přiřazení disciplín nebo konkrétních událostí týče. Je tu toho opravdu hodně, což v národním měřítku představuje téměř unikátní podmínky z hlediska počtu fotografických výzev.

Archiv agentury PressFocus

S kolika fotografy a video tvůrci v současnosti spolupracujete? Měnilo se toto číslo s průběhem let?

Pokud je řeč o Polsku, jde o několik osob. Jde o více méně trvale se držící počet fotografů. Nemáme moc rádi, když se v jednom městě nacházejí dva nebo tři naši fotografové. Plodí ne úplně zdravou konkurenci. Snažíme se, abychom ve větších městech a ve střediscích, kde se nacházejí extraligové fotbalové kluby, měli svého člověka. Navíc spolupracujeme se zahraničními agenturami, která nám dodávají fotomateriály.

Archiv agentury PressFocus

Mají zákazníci své konkrétní, specifické požadavky v oblasti snímků ze sportovních událostí? Pokud ano, jaké?

Na tomto místě bychom museli naše zákazníky rozdělit na dva typy. Prvním z nich je zákazník využívající výlučně jen naši databázi. Jde o subjekty vybírající si ze snímků, které jsme vytvořili při příležitosti sportovních událostí. Po obdržení přihlašovacího jména a hesla si sami vybírají materiály, které potřebují. V tomto případě je důležité naslouchat doporučením a potřebám zákazníků. Soustředění se na tvorbu fotografií z událostí, které leží ve středu zájmu, tvoří klíč

k úspěchu. Druhým druhem zákazníků jsou sportovní kluby. V jejich případě vypadá spolupráce odlišně. Obvykle pak dostáváme před samotnou událostí seznam aspektů, na které se musíme soustředit kromě sportovního akcentu a podávání zpráv o akci. Občas jde o nového sponzora na reklamních brandech, někdy předávání cen před nebo po zápase.

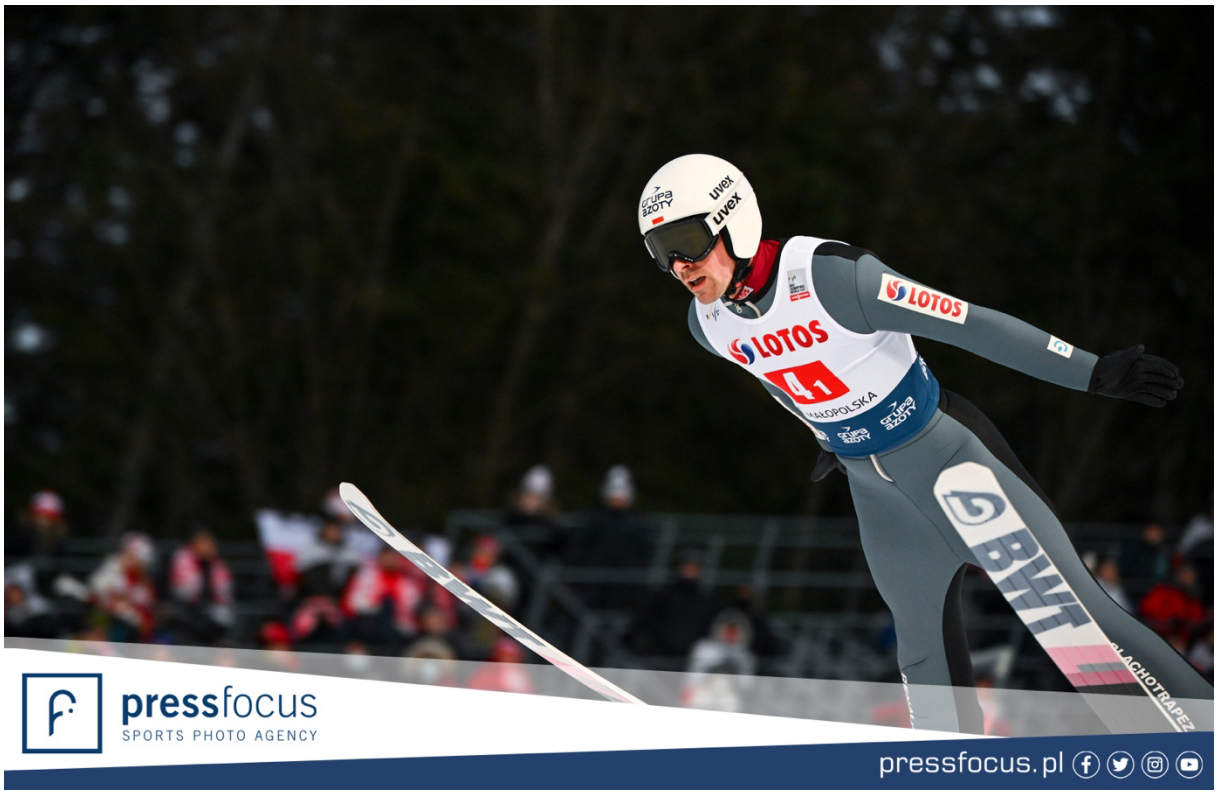

Archiv agentury PressFocus

Video oddělení je část agentury, která nejvíce definuje „znamení doby“. Vašem posledním zákazníkem se stala volejbalová ZAKSA Kędzierzyn Koźle, která na finále volejbalové Ligy mistrů do Turína odletěla se zaměstnancem zodpovědným za nahrávání kulis celé akce. Jde o další rok podobné spolupráce – nový trend?

Video se dnes začíná, hovorově řečeno „na mediálním trhu silně roztahovat“. Každý tým se snaží pořizovat nějaké kulisy utkání, rozhovory se sportovci ve video formě. Můžeme to považovat za standard, pokud hovoříme o profesionálním sportovním marketingu v 21. století. Dawid Bentkowski jel třikrát na finále volejbalové ligy mistrů, kde dokumentoval kulisy, prostředí a atmosféru panující během finále. Tato videa se těší neuvěřitelné oblibě a fanoušci se k nim stále vracejí, když chtějí znovu pocítit celou tu atmosféru. Tým k tomu začíná přistupovat jako k talismanu, protože se podařilo zdokumentovat tři vítězství v tomto zápolení po sobě.

Archiv agentury PressFocus

Kterou sportovní událost ve Slezsku, k níž došlo během vaší profesionální kariéry, si nejlépe pamatuješ a proč?

Číslem 1 je rozhodně mistrovství světa ve volejbalu v katovickém Spodku. Finále s Brazílií, to bylo něco neuvěřitelného.

Jak vnímáš region Horního Slezska v kontextu sportovních událostí a jejich fotografování?

Region Horního Slezska se z tohoto hlediska od zbytku Polska podstatně odlišuje. Musíme si upřímně říci, že nikde jinde není tolik sportovních klubů a lidí zajímajících se o sport jako ve Slezsku. Kdysi polovinu extraligy tvořily slezské kluby, v současnosti se k této lokální atmosféře přidala i 1. fotbalová liga. Podobně je tomu v hokeji, kde prakticky celou ligu tvoří náš region. Rozhodně tady je co dělat! Máme spoustu pracovních možností a měli bychom z toho mít jako sportovní fotografové radost.

Archiv agentury PressFocus

Jaké šance a rizika vidíš pro fotografické agentury v nejbližším desetiletí?

Upřímně řečeno, poté, co jsem slyšel tuto otázku, se mé myšlenky okamžitě začaly soustředit na hrozby... Čím dál více lidí má techniku podobnou té profesionální. Tuto profesi vykonává čím dál tím více lidí. Musíme si upřímně přiznat, že to už není tak elitní povolání jako před několika desetiletími. Velké starosti vyvolává také otázka snižující se nároků na fotomateriál. Bez problému se přijetí dočkají čím dál tím technicky a vizuálně slabší věci. Je tu řeč jak o tištěném tisku, tak o internetových portálech. Ohledně šancí, náš trh se pomalu blíží jistému stropu, kde už je všechno obsluhováno. Těžko najít jakýkoliv aspekt rozvoje pro fotografické agentury, který by ještě nechával pole zazářit. Myslím si ale, že jistým směrem pro rozvoj může být aspekt videa a oddělení umělé inteligence, která se tlačí do našeho života ze všech stran.

Sportovní fotografové po roce 1989

„Sportovní fotoreportéři jsou jako tanečníci uprostřed divokého víru akce, s fotoaparátem jako jejich partnerem, tančící v rytmu blesků a pohybu, aby zachytili okamžiky, z nichž se stávají ikony.“[38]

Po roce 1989 byl rozvoj tisku a fotografie v Polsku dynamický a souvisel s všeobecným procesem společensko-politické a ekonomické transformace. Jedním z důležitých aspektů, které příslovečně měnily „pravidla hry“, byla svoboda médií. Systémová změna přinesla svobodu tisku a pluralitu médií. Vzniklo mnoho nových nezávislých novin, časopisů a rozhlasových a televizních stanic. Otevřel se prostor pro veřejnou debatu a svobodný tok informací.

Archiv agentury Edytor

Z ekonomického hlediska byla ovšem nejdůležitější privatizace médií. Spolu s procesem

[38] LEIFER, Neil. *Relentless: The Stories behind the Photographs*. University of Texas Press, 2016.

privatizace se mnoho státních médií proměnilo v soukromé mediální společnosti. Narostla konkurence na trhu médií a soukromá vydavatelství a televizní stanice začaly na trhu dominovat. Těžko na tomto místě vynechat rozvoj nezávislého tisku. Objevení se spousty nezávislých titulů pomohlo s utvářením veřejného mínění. Všechny tyto aspekty transformace médií představují složitý a postupný proces. Jinak tomu nebylo ani u profese sportovního fotografa, která se vyvíjela po všechna léta transformace v Polsku.

Právě díky těmto úžasným osobnostem můžeme být nepřímými svědky všech sportovních událostí v Polsku i v zahraničí. Berou si do parády lidské tělo téměř jako Leonardo Da Vinci a vzrušují je možnosti, hranice lidského těla, což zmiňuje Katarzyna Sagatowska ve svém fotografickém cyklu „Polskie Sumo" (Polské sumo): „Výchozím bodem se stal zájem o lidské tělo a pozorování jeho možností v extrémních podmínkách." [39] Fotoreportéři s obří trpělivostí čekají na vysněný záběr, který všichni uvidíme na první straně zítřejšího deníku nebo internetového portálu. Málokdy o profesi sportovního fotografa přemýšlíme v kontextu dovedností, jimiž musí disponovat. Teprve bližší pohled na věc ukáže skutečnou multiinstrumentální tvář těchto lidí. Sportovní fotograf musí mít rozsáhlé vědomosti o různých sportovních disciplínách, rozumět pravidlům a dynamice jednotlivých her a být si vědom klíčových okamžiků a situací, které stojí za to zvěčnit. Člověk věnující se sportovní fotografii musí být schopen přizpůsobit se dynamickým a často nepředvídatelným podmínkám, jako je měnící se osvětlení, rychlé pohyby sportovců nebo změny týkající se situace na herním poli. Dovednost rychlé reakce a zachycení rozhodujícího okamžiku je pro vydařenou sportovní fotografii klíčová. „S fotoreportážní fotografií je to trochu jako se psaným slovem. Důležitý je pravopis, technická zdatnost, gramatika, čistota a jasnost vyjadřování myšlenek, krásný styl, umělecké hodnoty uchopení tématu, ale nejdůležitější je to, co chceme a umíme říct. Spojení všech těchto prvků do harmonického celku tvoří velké fotografie."[40] Málokdo si také pamatuje, že se tento specifický druh fotografické profese pojí také s neopomenutelným tělesným aspektem. Práce v mimořádně těžkých podmínkách, jako jsou extrémní teploty, déšť, bláto nebo hluk tu jsou všedním chlebem. Zodpovědnost za techniku a její nošení padá doslova i v přeneseném slova smyslu na jeho bedra. Lidé, často anonymní, skrývající se pod

[39] SAGATOWSKA, Katarzyna. *Polskie Sumo*. Fotolotnia, 2009.

[40] KOSIDOWSKI, Jan. *Zawód Fotoreporterzy. Wydawnictwa Artystyczne i Filmowe,* 1984.

maličkým písmem u snímku nebo označení symbolem agentury, si zaslouží slova uznání a poklonu před jejich občas heroickou prací. Diane Arbus kdysi řekla „Málokdo má představivost pro realitu"[41]. Myslím, že tato slova dokonale vystihují ducha sportovní fotografie a to, s čím se potýkají lidé v této profesi.

Rád bych na tomto místě představil několik zástupců různých generací fotografického řemesla, kteří ve Slezsku byli nebo jsou zodpovědní za dokumentaci sportovních událostí. Tyto osoby překypující vášní a láskou k fotografii souhlasili, že odpoví na mé otázky týkající se jejich práce. Jejich výběr je plně subjektivní a určitě plně nevyčerpává potenciál jmen, příběhů a talentu dřímající v Horním Slezsku.

Sportovní fotoreportéři v akci, v popředí jeden z hrdinů této práce – Jerzy Kleszcz, fot. Agentura Edytor

[41] BOSWORTH, Patricia. *Diane Arbus, Biografia*. W.A.B, 2006. 34 s.

Marcin Bulanda

Marcin Bulanda, fot. PressFocus

Jako fotoreportér je trvale spojen s fotografickou agenturou PRESSFOCUS, kde se specializuje na sportovní fotografii, když dokumentuje nejdůležitější sportovní události v Polsku na nejvyšší herní úrovni, mimo jiné fotbalovou extraligu, superligu házené, volejbalovou PlusLigu, basketbalovou Energa Basket Liga, hokejovou Polska Hokej Liga, extraligu v ploché dráze. Fotografoval mnoho mezinárodních událostí, včetně těch lehkoatletických (Diamantová liga, Memoriál Kusocińského a Skolimowské, Mistrovství světa ve štafetovém běhu nebo týmová mistrovství Evropy), světové poháry ve skocích na lyžích, mistrovství Evropy v házené mužů v roce 2020, mistrovství Evropy žen a mužů v plážové házené v roce 2019, fotbalové zápasy Ligy mistrů, Ligy Evropy, Evropské konferenční ligy nebo německé Bundesligy.

Jaké byly tvé fotografické začátky? Kdy se na obzoru zájmu vynořila sportovní fotografie?

S fotografií jsem začal ještě v časech tradiční – analogové fotografie. Důkladně vzato to bylo na základce. Naše třídní byla matikářka, paní Elżbieta Gruszka (rozená Pokłacka), která vedla hodiny z fotografie, tzv. „fotografický kroužek“ v świętochłowickém Domě kultury „Grota”. Na výuku chodilo několik lidí z naší třídy, seznamovali jsme se tam s konstrukcí fotoaparátu, chodili tzv. do „plenéru“, učili se dělat záběry, kompozici, základy fotografování, portrétů, přírody atd. Později jsme je vyvolávali v tradiční temné komoře. V době, kdy se používal fotofilm, se muselo přemýšlet a záběry naplánovat.

Zápas fotbalové extraligy, fot. Marcin Bulanda

S dokončením základní školy skončilo i mé dobrodružství s fotografickým kroužkem. Protože jsem měl vždycky blízko ke sportu, tak jsem, jako asi každý kluk, snil o tom, že ze mě bude

velký sportovec, fotbalista, ale cesty osudu jsou nevyzpytatelné a jisté podmínky dovolují věnovat se mu pouze v amatérské formě.

Zápas v házené, fot. Marcin Bulanda

Fotoaparát mě vždycky doprovázel, ať jsem šel kamkoliv (dovolená, výlety, rodinné akce), vyvolávání fotografií, vkládání do alb, popisování atd. Když jsem měl digitální fotoaparát a vlastně neomezené možnosti fotografování (digitální fotografie – paměťové karty), začal jsem to prostě dělat. Rozšiřoval jsem svou technickou základnu, dokoupil jsem si objektivy s různou ohniskovou vzdáleností, také objektivy s pevným ohniskem a začal pro známé fotografovat rodinné akce, narozeniny, první svatá přijímání, křtiny, svatby, firemní večírky. S ohledem na to, že mě to od dětství táhlo ke sportu a profesionální sportovec se ze mě nestal (i když jsem o tom moc snil), jsem se rozhodl dokoupit jednoduchý objektiv s větší ohniskovou vzdáleností a spojit obě vášně, fotografii a sport. Začal jsem nejoblíbenějším sportem na světě – fotbalem – když jsem své snímky bezplatně nabídl malým klubům, často juniorským, pro jejich webové

stránky a jejich potřeby. Tato situace trvala pěkných pár sezón... a tehdy si mě všimla jedna z největších fotografických agentur, PRESSFOCUS, s níž spolupracuji dodnes.

Zápas v házené, fot. Marcin Bulanda

Na jakou sportovní událost/fotografii nejraději vzpomínáš?

Tady se musím zamyslet nad upřesněním tohoto dotazu, protože ho lze rozdělit na ještě další kritéria. Těžko tu určit jednu konkrétní událost, je jich několik a mohu je rozdělit s ohledem na:

a) oblíbenou sportovní disciplínu (házená) – Mistrovství Evropy v házené mužů ve Švédsku v roce 2020, Mistrovství Evropy v házené žen v Černé Hoře v roce 2022.

b) význam události a oblibu sportu – Mistrovství světa ve volejbalu mužů v roce 2022.

c) obecně události spojené s týmem, kterému se fandí na úrovni v herním systému národních lig, ale také s účastí národní reprezentace.

Vlastně nemám jednu oblíbenou událost, kterou jsem fotografoval.

Jaké disciplíny ti jsou v kontextu fotografování nejbližší a proč?

V kontextu fotografování je mi nejbližší sportovní disciplínou především házená. Tento sport se vyznačuje sportovním bojem, urputností, tvrdostí hry, dynamikou hry, což umožňuje v záběrech zachytit mnoho zajímavých a zároveň extrémních emocí. Druhým oblíbeným sportem, v tom určitě nebudu originální, je fotbal, především ten v provedení a spojený s týmem, kterému fandím od dětství ;-)

Fotbalový zápas, fot. Marcin Bulanda

Sympatie ke klubu, emoce spojené s prožíváním sportovní podívané při profesi fotografa překážejí nebo pomáhají?

Závisí na situaci, trochu pomáhají, protože znáš tým, hráče, hráčky, víš, na jaké pozici hrají, jaké mají dovednosti, kterou nohou přihrávají, střílejí. Víš, v jaké situaci se družstvo aktuálně nachází, na kterém místě v tabulce je, to všechno určitě pomáhá. Za situace, kdy tým vyhrává a je na topu, jde o pozitivní emoce a člověk má radost, že se podobné události zároveň může účastnit jako fanoušek družstva. Samozřejmě, situace tohoto typu je taky trochu na závadu, protože na příklad, když tvůj tým střelí gól, nemůžeš jako fanoušci na tribunách skákat a ječet

radostí (i když bys hodně chtěl), musíš tyto emoce zvládnout a pozorovat, následovat objektivem hráče, abys je zdokumentoval a zachytil na fotografii. To je mínus, ale v hloubi srdce má člověk obrovskou radost, protože může být tak blízko svého milovaného klubu (blíže, než obyčejní fanoušci), to je neuvěřitelný pocit. Rozum sice obecně napovídá, že nejlepší pravidlo zní, přestat být fanouškem na události, na které hraje tvůj tým, ale víme, jak je to v životě ;-)

Fanoušci na volejbalovém zápase, fot. Marcin Bulanda

Jaké aspekty fotografovy a práce a jeho dovednosti jsou podle tebe klíčové pro věnování se sportovní fotografii?

Dle mého soudu patří mezi klíčové dovednosti fotografa dobrá organizace a příprava na každou událost – je nutné se připravit s odpovídajícím předstihem, tedy seznámit se s danou disciplínou, kterou fotografuji, s pravidly hry, hráči, v případě týmových sportů s kapitány družstev. Navíc se je nutné seznámit s řádem pořadatele turnaje (závodů), na příklad odkud umožňuje fotografovat (body, stanoviště pro fotografy), protože se nemůžeme pohybovat všude. Tak je tomu v případě závodů v ploché dráze, přístup k místu uvnitř ploché dráhy má jen málokdo, dá se tam dostat pouze určitým způsobem, ve stanoveném čase a oblečení. A aby toho nebylo málo, s ohledem na bezpečnost jezdců a fotografů lze zaujímat jen určité

pozice.

Lehkoatletický mítink, fot. Marcin Bulanda

Obecně řešeno, aby člověk mohl fotografovat během sportovních závodů, musí mít oprávnění, mít pořadatelem udělenou novinářskou akreditaci (foto), o níž je nutné požádat předem ve stanovém termínu. Bez udělené akreditace se nedá vstoupit do pracovní zóny fotoreportérů. Na sportovních závodech je počet podobných akreditací často omezený. Když se zamýšlíme nad aspektem plánování a organizace, je nutné zohlednit infrastrukturu, způsob pohybu po místě, kde se daná akce koná. Jinak je tomu v případě fotbalového utkání (stadion, hřiště) a jinak během trasy cyklistického závodu. Dále se musí vzít v potaz čas, za nějž se na událost dostaneme, abychom tam byli s dostatečným předstihem.

Lehkoatletický mítink, fot. Marcin Bulanda

Samozřejmě, organizování a plánování netvoří jen to popsané výše, jde také o výběr a zkompletování fotografického vybavení. Jiná zařízení si beru na disciplíny typu fotbal, kde se do hry dostávají především objektivy s dlouhou ohniskovou vzdáleností, a jiná na bojové sporty (zápas nebo judo). Fotografování jedné zmíněné disciplíny s výše uvedeným vybavením samozřejmě nevylučuje, že bych s touto technikou nemohl fotografovat druhou disciplínu, ale celé boxerské závody se prostě nedají obsloužit s teleobjektivem 400 mm nebo delším. Další vlastností během samotného fotografování je pozornost, zlomky sekundy mohou rozhodnout o důležité akci, situaci na hřišti, o vítězství a klíčovém okamžiku. Jak jsem psal v předchozích odpovědích na otázky, i znalost sportu, dané disciplíny má obří vliv na závěrečné vyznění záběrů ve sportovní fotografii. Zvolení správného místa umožní dokumentovat danou sportovní disciplínu tak, abych svými snímky přitáhl pozornost diváka. I kreativita patří mezi vlastnosti dobrého sportovního fotografa, samozřejmě se dokumentují věci v hlavní aréně (na hřišti), ale často se vyplatí pozvednout zrak směrem k tribunám (fanouškům), kde může nastat příležitost k pořízení mnoha zajímavých záběrů.

Radost po zápase, fot. Marcin Bulanda

Jak vnímáš region Horního Slezska v kontextu sportovních událostí a jejich fotografování? Všímáš si během let nějakých změn z tohoto aspektu?

Region Horního Slezska (region Hornoslezské průmyslové oblasti) vnímám jako dokonalé místo pro fotografování sportovních událostí. Když je člověk mobilní, má auto (což je základní pracovní nástroj sportovního fotoreportéra), může se během hodiny přesunout z jedné akce na druhou. V mém případě se to stává často, konkrétně se stává, že během jednoho dne jsem na třech různých sportovních událostech. Jasně! Dokonce v různých sportovních disciplínách. Na příklad v 09:00 jsem fotografoval běh ve Slezském parku s cílem na Slezském stadionu, pak jsem jel na 12:00 do Hlivic na zápas Ruchu Chorzów, a dále na 20:30 na volejbalovou Plusligu do Jastrzębia. Region Horního Slezska také znamená mnoho sportovních objektů a sportovních týmů na nejvyšších herních úrovních nebo dokonce událostí mezinárodní úrovně (Slezský stadion – lehkoatletické mýtinky, katovický Spodek – zápasy ve volejbalu, házené, hlivická Arena – také volejbalová utkání, zápasy MMA).

Zápas v házené, fot. Marcin Bulanda

Jaké šance a rizika vidíš pro profesi sportovního fotografa v nejbližším desetiletí?

Ve světě dnešní univerzálnosti a dostupnosti vybavení, technologického postupu, kdy se každý rok objevují technické noviny, je pro nás fotoreportéry těžké finančně s tím vším držet krok. Plyne to z toho, že výdělky fotoreportérů výrazně poklesly. Nebo jinak řečeno, nevzrostly, aby to nevyznělo příliš pesimisticky ;-) Myslím, že to plyne právě ze všudypřítomnosti technického vybavení, snadnosti zvládnutí jeho používání. Bohužel, je to tak, dnes na zápasech pozoruji spoustu lidí pobíhajících s fotoaparátem, ale opravdu jen nemnozí z nich mají ponětí, vědomosti o závislostech základních parametrů (clona, čas otevření závěrky, citlivost), většina ve skutečnosti využívá automatické režimy. Samozřejmě, takoví lidé profesionální fotoreportéry neohrožují přímo, protože jejich znalosti fotografie jsou chudinké a dovednostmi za nimi dalece zaostávají. Ohrožení ovšem představuje situace, kdy své snímky velice často nabízejí bezplatně a kazí tím trh. No, a tady se vynořuje otázka očekávání příjemce

(zadavatele), které klade na fotografie, a na jaké úrovni mají být materiály, k čemu je může později využít atd.

Hrozbou je i čím dál méně vydávaných tištěných novin, časopisů, deníků, nebo jejich nižší náklady. Na příklad, když jsem začínal se sportovní fotografií, tak celonárodní sportovní noviny Przegląd Sportowy vycházely každý den od pondělí do soboty, od letoška ale vychází jen 2krát týdně, což vede k tomu, že poptávky za strany novin je mnohem menší. Samozřejmě, máme tu ještě internet, kde se snímky prodávají, ale sazba za fotografii na internetu a v papírových novinách se výrazně, zdůrazňuji velmi výrazně liší.

Zápas v házené, fot. Marcin Bulanda

Co se šancí týče, pak, pokud má člověk vědomosti a zkušenosti ve fotografii, lze toho využít a třeba vést fotografická školení a workshopy pro nejmladší, seniory (možnosti tu jsou, zůstává to už otázkou kreativity a nápaditosti fotografa). Mnozí z nás (fotoreportérů, také profesionálních) se pro posílení domácích rozpočtů chopilo další práce na smlouvu. Jak ve fotografickém odvětví, jako klubový fotograf, ale i v jiných, často nesouvisejících odvětvích.

Ireneusz Dorożański

Jak fotoreportér začínal v „Dzienniku Zachodném”. V současnosti na volné noze. Spolupracuje s největšími tiskovými agenturami v Polsku i v zahraničí. Na svém kontě má několik tisíc publikací.

Je laureátem několika ocenění v největších polských soutěžích žurnalistické fotografie (např. BZ WBK Press Foto, Śląska Fotografia Prasowa), a také autorem několika individuálních a kolektivních výstav. Po téměř desetiletí je spoluautorem image jedné z největších polských kulturních institucí, Souboru písní a tanců Śląsk, je fotografem sportovního klubu Piast Gliwice. Absolvent Institutu tvůrčí fotografie Slezské univerzity v Opavě (Česká republika).

Ireneusz Dorożański, fot. Fakt redakce

Kdy se na obzoru zájmu vynořila sportovní fotografie? Co vás přivedlo k tomuto druhu fotografie?

Když jsem začínal pracovat v Dzienniku Zachodném, vynořila se mezi mými zájmy velmi rychle sportovní fotografie. Byl jsem tehdy osmnáctiletý mladý kluk, který pracoval v hlivické pobočce těchto novin. Zároveň jsem byl poměrně sportovně aktivní, trénoval jsem bojová umění, házenou, dříve jsem se aktivně věnoval také skautingu, což je také forma tělesné aktivity. Takže jsem se vlastně vždycky tak nějak točil kolem sportu.

Pocházím z rodiny, která je po generace spojená s fotografií. Životní cestu mého dědečka a otce, a nyní také mě, zkřížilo toto médium. Na začátku své žurnalistické fotografické dráhy

jsem narazil na osobnost redaktora Andrzeje Azyana. Dnes je to už novinář v důchodu, který tehdy patřil mezi ikony sportovní žurnalistiky v regionu. Náš vztah se neustále rozvíjel a dá se říci, že právě on mě postupně naočkoval sportovní fotografií. Jezdili jsme na velice lokální akce, naše fotbalové ligy se mi jevily jako velice zajímavé.
Druhým člověkem, který mě v kontextu sportovní fotografie hodně ovlivnil, byl Jurek Kleszcz. Ten tehdy pracoval v Katowickém Sportu a na svou dobu disponoval mimořádným vybavením. U osmnáctiletého kluka, který běhal s Practicou s manuálním natahování závěrky a připnutým objektivem 135 mm, vyvolával chlápek s Canonem EOS1 a objektivem 300 mm respekt. Jurek byl velice nápomocný a uděloval mnoho cenných rad... nejen fotografických. Jeho černý smysl pro humor znali všichni, ale i to nás paradoxně hodně naučilo.

Jak byste charakterizoval trh se sportovní fotografií v letech svých začátků? Po čem se vám nejvíce stýská? Co představovalo největší nesnáze?

Počátky byly velice těžké a neobratné, přestože se člověk v tomto prostoru pohyboval. Není to jako dneska, kdy si teenager vezme digitální fotoaparát a pořídí tisíce snímků z jedné akce. V současnosti není dobrý snímek nutně dílem techniky člověka obsluhujícího fotoaparát, ale samotného vybavení. My jsme měli k dispozici jednu roličku filmu, která nám musela stačit na 3-4 fotbalové zápasy lokálního charakteru.
V současnosti je jedinou podmínkou rozhodující o technice, kteoru máme k dispozici, finanční podmínka, ale dříve to tak nebylo. Prvním fotoaparátem, který jsem dostal k osmnáctým narozeninám, byla Practica EE3, později Yashica FX3. To byl vlastně první fotoaparát, se kterým jsem pořizoval sportovní snímky. Nejdříve jsem k němu měl objektiv 135 mm a později, po použití redukčního kroužku, jsem používal obří objektiv 180 mm určený pro Pentacon Six.
Když se v myšlenkách vracím do oněch dob, byl aspekt kreativity ve fotografii během práce naprosto neuvěřitelný.
Největší problém, kromě technických problémů, určitě představovala logistika. Pohyb mezi stadiony byl pro mladého člověka skutečnou nesnází, k tomu se přidávala rychlost dodání hotového materiálu, která se se sportem pojila odjakživa. Někteří fotografové dokonce vlastnili malé přenosné soupravy na vyvolávání fotografií, které následně odesílali faxy. Logistika byla opravdu náročná. V mém případě to vypadalo nejčastěji tak, že jsem jel

do Katovic, do redakce, kdy byl stroj na vyvolávání filmů. Nejdříve se film musel vyvolat, pak skenovat.

Čas od pořízení snímku k jeho vytištění v nejrychlejším případě představoval více méně několik hodin. Ten neustálý boj s časem byl velkým dobrodružstvím, kde rychle znamenalo několik hodin.

Triatlonové závody, fot. Ireneusz Dorożański

Byl jste fotografem fotbalového klubu Piast Gliwice. Co z fotografického hlediska přináší tak dlouhodobá spolupráce s týmem? Jak vzpomínáte na toto období z hlediska kreativity, bourání bariér a konvencí spojených s fotografií označovanou jako sportovní?

Od začátku jsem k tomu přistupoval jako k velkému dobrodružství a velice dlouhodobému projektu. Budování svého druhu historie družstva. Mé spojení se sportovním klubem Piast Gliwice začalo, ještě když jsem pracoval v Dzienniku Zachodném. Když se Piast na začátku století reaktivoval od B-třídy, měl jsem příležitost se fotograficky podílet na tomto procesu Jako žurnalistický fotoreportér mohu říci, že jsem s Piastem poustoupil do fotbalové extraligy.

Když se v Hlivicích stavěl nový stadion, tehdejší tiskový mluvčí Przemysław Plisz a Kamil Garbala, který se věnoval marketingu, uznali, že se klub musí mediálně rozvíjet, že potřebuje svého fotografa. Pozvali mě na schůzku, a tak to už zůstalo dodnes. Sportovní týmy v té době přistupovaly k fotografii macešsky, před dvěma desetiletími se to ale začalo měnit. Došla jim nezbytnost prezentovat v médiích dobré a konzistentní snímky. Začalo otevírání oddělení komunikace, takových, jaká známe dnes.

Měl jsem to štěstí, že jsem narazil na „zlaté období" v historii Piastu Gliwice. Všechny tři medaile z mistrovství Polska ve všech kovech byly získány v době, kdy jsem pracoval pro klub. Šlo o první podobně významné úspěchy Piastu a jsem si vědom, jak velkou historickou hodnotu mají pro klub. O to větší mám radost, že jsem jejich autorem, protože tyto snímky se budou v historickém prostoru vyskytovat asi už vždycky.

Rozdíl mezi fotografem pracujícím v novinách a klubovým fotografem spočívá v tom, že se stále účastníš života klubu. Téměř neustále jsi blízko sportovců, znáš je, oni znají tebe. Přestáváš být anonymní a, což s tím souvisí, zvyšuje se dostupnost míst, kde můžeš fotografovat. Jsi součástí tohoto živého organismu, jsi téměř všude. Můžeš si dovolit značně více než fotograf akreditovaný redakcí. Je to velká pocta, ale také zodpovědnost.

Během práce v klubu si neustále uvědomuji potřebu budovat zajímavý příběh. Po tolik let není moje práce anonymní a vědomí účasti na tomto dlouhodobém projektu je pro mě nejdůležitější.

Na jakou sportovní událost vzpomínáte nejraději?

Zdá se mi, že mi nejvíce utkvěly v paměti Grand Prix Formule 1. Byl jsem v Belgii, Itálii, Maďarsku a Německu. Pokaždé šlo o nesmírně zajímavou akci.

To byly časy, kdy závodil Robert Kubica. Tato disciplína vždy zůstávala velice uzavřená, pro prostředí fotoreportérů hermetická. Dostat se k fotografování tohoto sportu bylo šíleně těžké. Stal jsem se čtvrtým Polákem, kterému se oficiálními kanály podařilo fotografovat formule v akci.

Paradoxní bylo, že jsem se měl v okamžiku přihlášení se pro akreditaci na fotografování formulí prokázat fotografiemi pořízenými... na Formuli 1. Pro splnění této podmínky jsme jeli

jako fanoušci do Maďarska. Zpoza plotu jsme fotografovali auta, abych si vytvořil věrohodné a dobré portfolio.

Šlo pro mě o velké dobrodružství. Tento nedostupný svět s absolutním přepychem se přede mnou najednou otevřel.

Lehkoatletické závody, fot. Ireneusz Dorożański

Jaké disciplíny vám jsou v kontextu fotografování nejbližší a proč?

Během práce pro Przegląd Sportowy jsem fotografoval spoustu úžasných sportovních disciplín. U nás v Polsku je fotbal národní sport, je nejoblíbenější. Nelze tajit, že díky tomu i fotografický trh nejvíce vydělává právě na fotbalu.

Měl jsem příležitost fotografovat formuli 1, skoky na lyžích, běžecké lyžování, které je z hlediska fotografování nesmírně atraktivní. Zajímavě z tohoto hlediska vypadá také cyklistika. V každém sportu se dá najít to „něco“. Dnes hodně fotografuji běžecké závody a sérii Iron Man.

Jaké aspekty fotografovy a práce a jeho dovednosti jsou podle vás klíčové pro věnování se sportovní fotografii?

Myslím, že stejně jako v jakékoliv jiné oblasti fotografie se je nutné vcítit do toho, co fotografuješ. Důležité jsou manuální dovednosti, schopnost rychlé adaptace vůči podmínkám, scéně. Málokomu dochází, že se sportovní fotografie často pojí také s nošením vybavení na značné vzdálenosti, takže nezbytná je i tělesná zdatnost.

Při práci pod časovým tlakem často musíme udělat dobrou fotografii tady a teď. Bez přemýšlení a analyzování celého okolí. Znalost disciplíny je velice důležitá, aspekt předvídatelnosti toho, co se stane za několik sekund, musí být na takové úrovni, že o tom ani nepřemýšlíme.

Triatlonové závody, fot. Ireneusz Dorożański

Jaké šance a rizika vidíte pro profesi sportovního fotografa v nejbližším desetiletí?

Před jedním nebo dvěma desetiletími lidé věštili soumrak žurnalistické fotografie. Tvrdilo se, že fotografii nahradí kamery. Že kvůli technologickému rozvoji budou fotoreportéři bez práce. To se nestalo.

Těžko říci, jakým směrem se to bude ubírat. Prostor pro žurnalistickou fotografii se určitě smrskl, tištěné tituly z doby před desetiletími umírají jeden po druhém. Na internetu stále najdeme spoustu místa pro fotografie, ale vnímám neustálý nárůst video sekcí. Nové aplikace široce pojímané jako sociální sítě ovšem pro fotografii představují obří šanci. Instagram TikTok a další nástroje se staly normou v komunikaci během sportovních událostí, ze života sportovních klubů. Fotografie byla začleněna do svého druhu balíčků možností využívaného v nových médiích, pokud je takto můžeme označit. Fotografie tedy budou rozhodně zapotřebí i nadále.

Piast Gliwice , fot. Ireneusz Dorożański

Dariusz Hermiersz

Dariusz Hermiersz fot. Archiv autora

Sportovní fotoreportér, po mnoho let spojený s katovickými novinami „Sport". Laureát oceněný 2. cenou v soutěži „Slezská žurnalistická fotografie 2008" za fotografický cyklus „Eurodebiut" (Eurodebut) a 3. ceny v soutěži „Slezská žurnalistická fotografie 2013" za snímek „Fight Club".
V současnosti specialista na multimédia ve fotbalovém klubu Górnik Zabrze.

Jaké byly tvé fotografické začátky? Kdy se na obzoru zájmu vynořila sportovní fotografie?

O fotografii se zajímal můj táta, když jsem chodil na základní školu. Od táty jsem dostal první fotoaparát – Smienu 8, několik knih o fotografii, a právě on mě naučil dělat dobré snímky. Na hornické průmyslovce, kam jsem chodil, jsem se přihlásil do fotografického kroužku, kde jsem se seznámil s taji práce v temné komoře.
Od nejmladších let mě zajímal fotbal a sbíral jsem sportovní suvenýry, také fotografie, spojené s Górnikem Zabrze. Na přelomu devadesátých let a milénia vycházel klubový magazín „Górnik Gola! Gola!", kde jsem vedl rubriku spojenou se suvenýry a využíval přitom skutečnost, že jsem díky spolupráci s tímto magazínem a odkazování se na tuto spolupráci začal fotografovat během zápasů Górniku, které jsem také začal publikovat v klubovém periodiku.

Jak bys charakterizoval trh se sportovní fotografií v letech, kdy jsi začínal? Po čem se ti nejvíce stýská? Co představovalo největší nesnáze?

Trh se sportovní fotografií na přelomu devadesátých let a milénia byl rozhodně jiný než ten současný, vlastně v každé rovině. Fotografů specializujících se na sport bylo podstatně méně

a všichni pracovali pro typicky sportovní tituly („Sport”, „Tempo”, „Przegląd Sportowy”, „Piłka nożna”). Neexistovaly fotografické agentury nebo fotografové na volné noze specializující se na obsluhu sportovních událostí. Chyběla menší tištěná periodika, internetové portály nebo tematické webové stránky. Existovalo výrazně méně míst, kde šlo zveřejňovat fotografie, proto také bylo méně sportovních fotoreportérů. V souvislosti s výše uvedeným bylo těžší získat akreditaci opravňující k fotografické obsluze sportovních událostí.

Pracovalo se tehdy hlavně na negativech, digitální fotoaparáty teprve vstupovaly na trh a mezi fotoreportéry byly vzácností. Kromě toho byly první digitální fotoaparáty výrazně pomalejší než analogové fotoaparáty, takže se nimi šlo těžko fotografovat sport.

Robert Lewandowski, fot. Dariusz Hermiersz

Potíž nepochybně představovala dostupnost fotografického vybavení. Malý počet modelů dostupných na trhu a kusů profesionálních fotoaparátů nebo objektivů, absence sekundárního trhu a velmi málo míst, kde si bylo možné koupit fotovybavení, nákup velice komplikovaly.

V době, kdy jsem začínal fotografovat sport, se fotografovalo hlavně na negativy, které se musely vyvolat ve fotolaboratoři, a následně z vyvolaného filmu, po návratu do redakce, naskenovat. Způsobovalo to, že jsme na akcích, které se konaly pozdě odpoledne nebo večer, nemohli zůstávat do konce, protože jsme museli stihnout dodat filmy k vyvolání před zavřením

laboratoře, takže se nám často vyhýbaly klíčové okamžiky zápasů. Značně nás také omezovalo málo roliček filmu dostupných na jednu událost.

Tehdejší fotbalové stadiony nebo sportovní haly ještě nebyly vybaveny tak dobrým osvětlením jako dnes. Většina sportovních objektů je v současnosti vybavena osvětlením, jehož intenzita umožňuje televizní přenosy ve velmi dobré kvalitě, licenční požadavky připouštějící hru ve fotbalové extralize stanoví minimální kritéria, která musí splňovat osvětlení na stadionech potřebné pro vysílání televizních přenosů.

Zápas fotbalové extraligy, fot. Dariusz Hermiersz

Po odchodu Jerzyho Kleszcza ze „Sportu" jsi vlastně převzal roli hlavního fotografa tohoto titulu. Jak tyto roky vypadaly z perspektivy sportovního fotografa?

Po Jurkově odchodu ze „Sportu" jsem převzal v redakci všechny fotoreportérské povinnosti. Práce nabrala na intenzitě, v souvislosti s malým počtem spolupracovníků, podstatně se zvýšil počet akcí, které jsem musel obsloužit. Padla na mě také zodpovědnost za zařizování fotografií z událostí, které se konaly mimo Slezsko, a na nichž jsem nemohl být přítomen.

Arkadiusz Milik, fot. Dariusz Hermiersz

Na jakou sportovní událost/fotografii nejraději vzpomínáš?

Nejradši vzpomínám na fotografické zajišťování finále mistrovství světa ve fotbale v Německu v roce 2006, finále mistrovství Evropy EURO Rakousko-Švýcarsko 2008, Polsko-Ukrajina 2012 a Francie 2016 a na finále Ligy mistrů 2009 v Římě a 2016 v Miláně, a také na finále Ligy Evropy 2010, 2013 a 2015. Snímkem, na který nejraději vzpomínám, je fotografie ze zápasu Górnik Zabrze – Polonia Varšava, která získala 3. cenu v soutěži Slezské žurnalistické fotografie v roce 2013.

Jaké disciplíny ti jsou v kontextu fotografování nejbližší a proč?

Nejblíže mám v kontextu fotografování k fotbalu. Jako fanoušek fotbalu se nejlépe cítím na fotbalovém stadionu, kde s fotoaparátem obsadím místo na styčné ploše emocí ze hřiště a atmosféry tribun. Právě v záběru zachycené fotbalové emoce, efektní střety mezi soupeři nebo radost po vstřelených gólech mi přinášejí největší uspokojení.

Jaké aspekty fotografovy a práce a jeho dovednosti jsou podle tebe klíčové pro věnování se sportovní fotografii?

Pro věnování se sportovní fotografii je klíčový cit pro situaci a schopnost předvídat chování sportovců. Chování sportovců se občas opakuje, někteří po vstřelení branky tuto skutečnost vždy slaví stejně. Často se musí situace na hřišti předvídat a v okamžiku, kdy hráč odehrává míč do pokutového území, už v ten okamžik pozorovat prostor, kde se hraje s míčem a pozorovat, který hráč se připravuje vystřelit, protože je nejpravděpodobnější, že přihrávka směřuje právě k němu. Někteří hráči jsou velice charizmatičtí a často, dokonce i bez míče nebo kontaktu s protivníkem, živě gestikulují nebo dělají gesta směrem k rozhodčímu nebo soupeřům. Při práci sportovního fotoreportéra je důležité také rozdělení pozornosti, protože člověk musí najednou fotografovat situace na hřišti/parketu/žíněnce, sledovat, co se děje na tribunách, a pozorovat chování trenérů nebo záložníků. Pokud zohledníme, jak rychlá a dynamická je to oblast, pak o dobrém záběru rozhodují zlomky sekundy, vyžaduje to největší pozornost a soustředění. Užitečná je také dovednost provádět několik úkonů ve stejnou dobu, protože v době všudypřítomnosti sociálních sítí a zpráv ze sportovních událostí vedených živě na internetových portálech, zasíláme fotografie do redakce nebo agentury přímo z hřiště nebo haly ještě během trvání sportovních závodů.

Grzegorz Krychowiak, fot. Dariusz Hermiersz

Jak vnímáš region Horního Slezska v kontextu sportovních událostí a jejich fotografování? Všímáš si během let nějakých změn z tohoto aspektu?

Region Horního Slezska má velice bohatou historii a sportovní tradici. V regionu existuje spousta klubů, které ve své historii slavily triumfy na jak polské, tak mezinárodní scéně. Bohužel, ne vždy se kluby udržují ve svých disciplínách na nejvyšší herní úrovni. Ovšem spousta zasloužených a velkých klubů s obrovskými zástupy fanoušků vede k tomu, že dokonce i když nějaké družstvo zažívá krizi nebo dočasně zmizí ze sportovní mapy, obrodí se jiné, a díky tomu je Horní Slezsko neustále arénou sportovních soupeření a počet utkání, která se odehrávají v regionu, je stále velice vysoký. Z tohoto hlediska se během let mé práce prakticky nic nezměnilo.

fot. Dariusz Hermiersz

Jaké šance a rizika vidíš pro profesi sportovního fotografa v nejbližším desetiletí?

V nejbližším desetiletí nepředpokládám ohrožení sportovní fotografie. Stále jde o náročnou oblast fotografie vyžadující znalost disciplíny, kterou člověk fotografuje, a široké fotografické vybavení s rychlými fotoaparáty a dlouhými, jasnými objektivy. Myslím, že jde o jednu z fotografických disciplín, kde budou ještě dlouho pracovat profesionální fotoreportéři.

Andrzej Grygiel

Andrzej Grygiel, fot. Archiv autora

Jeden z nejlepších žurnalistických fotoreportérů v Polsku. Jeho fotografie se dočkaly mnoha ocenění. Než se v roce 2005 spojil s Polskou tiskovou agenturou a její katovickou pobočkou, pracoval např. v „Dzienniku Zachodném". V roce 2014 uspěl na prestižní soutěži World Press Photo. Získal druhou cenu v kategorii samostatný sportovní snímek za práci zachycující padajícího lyžaře během mezinárodních lyžařských závodů ve Szczyrku.

Kdy se na obzoru zájmu vynořila sportovní fotografie? Co vás přivedlo k tomuto druhu fotografie?

Od začátku jsem pracoval pro noviny nebo agentury a sport byl přirozeně jednou z věcí, jimž jsem se musel věnovat. Není to tedy věci zájmu – o sport se zajímám okrajově, nikdy jsem asi nebyl na žádné sportovní akci soukromě. Výjimku představují automobilová rallye, po jistou dobu jsme na ně jezdil soukromě, ale myslel jsem přitom na fotografování.

Tour de Pologne v Katovicích, fot. Andrzej Grygiel

Jak byste charakterizoval trh se sportovní fotografií v letech svých začátků? Stýská se vám po těch letech? Co představovalo největší nesnáze v této profesi?

Trh se zase tak moc nezměnil, sport byl pro vydavatelství tisku a agentury vždycky důležitý. V této oblasti vždy hrálo důležitou roli vybavení, vyhnula se mi éra fotografie 6x6 a např. fotografování sportu s pomocí dvouokého Roleiflexu. Ale i když jsem používal motorizovaný Canon F1 s 200 mm, pořád jsem se musel naučit vést objekt s ručním ostřením. U motosportu to samozřejmě bylo nemožné, ostrost se musela nastavit na nějaký bod a čekat, až do tohoto bodu vjede auto. Takže člověk musel hodně předvídat, představovat si, jak něco může vypadat. Určitě bylo méně sportovních fotografů, méně zákazů – šlo stát u brány a opírat se přitom o sloupek (při tom samozřejmě hrozilo zasažení míčem). Ovšem nestýská se mi.

Závody ve slalomu, fot. Andrzej Grygiel

Na jakou sportovní událost/fotografie vzpomínáte nejraději?

Asi takovou nemám. Událostí bylo tolik, že se mi v paměti rozmazávají, když má člověk na starost region se Spodkem a Slezským stadionem ještě v době, než vznikly podobné haly a stadiony, musela se většina důležitých akcí konat tady. Nemám ani oblíbený snímek. Samozřejmě, pár z nich vyhrálo soutěže nebo získalo nějaká ocenění, nepochybně si je pamatuji právě proto, ale sportovní snímky nepatří k těm, které by pro mě byly nejdůležitější.

Jasně, důležité jsou fotografie z nehody v cíli cyklistického závodu, ale s ohledem na význam události, na to, jak touha vyhrát může vést ve sportu k dramatu.

Nakolik jsou pro vás důležitá fotografická ocenění a soutěže?

Změnilo získání 2. ceny ve World Press Photo v kategorii Sport něco ve vaší profesní kariéře?

Určitý význam mají, v jistém smyslu slova upevňují vnímání sama sebe, pro různé chvilkové znalce (a o ty není nouze), je těžší je zkazit. Ale nesmíme zapomínat, že porota nevybírá nejlepší snímky, jenom ty, které se porotcům líbí. To ovlivňují různé věci, samozřejmě jde o jistou dovednost prohlížet si fotografie, možnost porovnávat je s jinými, často ale zkušenosti ovlivňuje také chvilková móda, přesycení nějakou disciplínou, nálada.
Absolutně nic se tím nezměnilo.

Jaké sportovní disciplíny vám jsou nejbližší v kontextu fotografování a proč?

Nemám moc rád fotografování sportu, možná jsem se tím přejedl? Na druhé straně každá disciplína může být fotograficky zajímavá, všechny jsou do značné míry z hlediska událostí nepředvídatelné, takže je vždy nezbytná pozornost, soustředění. Kdybych v cíli závodu na sekundu odtrhl oko od fotoaparátu, abych viděl, co se děje – zůstal bych bez fotografií.

Závody ve skocích na lyžích, fot. Andrzej Grygiel

Jaké aspekty fotografovy a práce a jeho dovednosti jsou podle vás klíčové pro věnování se sportovní fotografii?

Je třeba pořádně znát pravidla dané disciplíny, je zapotřebí trocha reflexe a soustředění, špetka předvídavosti (padající lyžař se nedá předvídat, ale najít místo, které dělá sportovcům problémy, to už se dá, a právě to jsem udělal během tréninku – sledoval jsem, která branka vyžaduje větší úsilí).

Nepokoje na fotbalovém stadionu, fot. Andrzej Grygiel

Jak vnímáte region Horního Slezska v kontextu sportovních událostí a jejich fotografování? Lze vnímat změny v množství nebo způsobu jejich fotografování během let vaší práce?

Kdysi Horní Slezsko dominovalo v pořádání velkých halových a stadionových akcí (tak se mi to jeví, ale možná jde prostě o mou perspektivu bytí tady?). Po vzniku nových stadionů a hal v Polsku jich bylo méně. Ale poslední dobou jich zase nějak přibývá. Počet fotografů se vrací do normálu, asi před 10 lety byly doby, kdy fotografování sportu mělo spoustě lidem přinášet pořádné peníze – tak si to představovali, protože šlo tehdy založit firmu a dostat úvěr na vybavení, úlevu na daních – ve výsledku se stávalo, že na hřišti bylo 5 fotografů jedné malé

agentury, konkurovali si navzájem. Což muselo skončit porážkou hned po vypršení úlev nebo při první poruše techniky. Měnil se i způsob fotografování – od zmíněných analogů, přes první digitály, tzv. opičky – pouze takové si na začátku mohly dovolit redakce, a kromě evidentních nedostatků, jako jsou temné objektivy, malé ohniskové vzdálenosti, značné šumy, nízké rozlišení, se přidávalo ještě zpoždění na spoušti – fotoaparát pořizoval snímek po skutečně citelném okamžiku, takže při fotografování hokeje bylo nutné počkat na okamžik, až se akce bude odehrávat blízko mě, a stisknout spoušť, než se hráč objevil v záběru nebo ho udržet v záběru, protože jinak byl výsledek dosti nahodilý a málokdy vydařený. Navíc ještě neexistovala možnost odesílat digitální fotografie, takže i tak se bylo nutné vrátit do redakce a nahrát materiál do počítače. Ve výsledku to bylo mnohdy rychlejší s analogem – pokud měl člověk dobrý fotoaparát a objektiv, měl snímky rychleji, i když se do toho započítal čas na vyvolání a skenování.

Oslavy volejbalového mistrovství světa v Katovicích, fot. Andrzej Grygiel

Pak, kolem roku 2005, už bylo možné posílat fotografie mailem, digitální fotoaparáty začaly být rychlejší a dostupnější. Ovšem rychlost sítě nebyla vysoká. Samozřejmě, už dříve se posílaly snímky z notebooků v internetových kavárnách. Přidala se k tomu ale možnost odesílání s pomocí mobilních sítí. Teoreticky, protože to probíhalo pomalu a člověk prakticky musel sedět na jednom místě s dobrým signálem. Pamatuji si, že jsem se kdysi pokoušel odeslat jednu

fotografii, 300 kb, když jsem jel z Bielska do Katovic. Když jsem dojel, fotografie se ještě pořád odesílala.

Až jsme dospěli do doby, kdy jsou fotoaparáty bezchybné a snímky se objeví v libovolně vzdálené redakci v okamžiku jejich pořízení.

Boxerský galavečer. fot. Andrzei Grvaiel

Jaké šance a rizika vidíte pro profesi sportovního fotografa v nejbližším desetiletí?

Největší šancí sportovní fotografie je to, že v době umělé inteligence se právě toto odvětví určitě udrží. Ohrožení představují finance – skvěle vydělávající portály nechtějí moc platit za dobré fotografie, kupují tedy to, co je levné, nejlépe zadarmo. Při cenách techniky nemůže být dobrá sportovní fotografie levná. Ale vydavatelé už ztratili stud, který by jim kdysi nedovolil zveřejnit jen tak nějaký snímek.

Samozřejmě, snímky nedělá technika. Zajímavá sportovní fotografie se dá pořídit dokonce i mobilem, ale jen občas, když budou panovat příznivé podmínky. Po fotoreportérovi se vyžaduje, aby dodával ucházející snímky z každé akce, na níž je. A to už vyžaduje spolehlivé a vhodné vybavení. Je to spíš poctivý řemeslník než umělec.

Jerzy Kleszcz

Sportovní fotoreportér, novinář, člen Svazu umělců a fotografů, čestný člen Jurassic Photo Team a Sdružení fotoreportérů. Pracoval mimo jiné v redakcích: „Przeglądu Sportowého", „Sportu", „Faktu" a fotografických agenturách: „Newspix", „Panorama" nebo „Forum". Fotografoval nejdůležitější sportovní události v Polsku a ve světě – olympijské hry, mistrovství světa a spoustu dalších. Laureát první a druhé ceny v Grand Press Photo 2006 v kategorii sport.

Jerzy Kleszcz, fot. Jurassic Photo Team

Zájem o fotografii u vás začal poměrně brzy, už ve 12 letech. Kdy se na obzoru zájmu vynořila sportovní fotografie? Co vás přivedlo k tomuto druhu fotografie?

První sportovní fotografie jsem pořizoval jako skaut. Jezdil jsem na Operace Bieszczady 40, konala se tam podobná akce jako spartakiáda, kde jsem také fotografoval sport. Ukázalo se, že se mi v té sportovní fotografii nějak hodně daří. Nikdy jsem nebyl emočně propojený se sportem, měl jsem blíže k příslovečné „šedé myšce" než k sportovnímu fanatikovi. Abych byl upřímný, považoval jsem v té době sportovce za... troglodyty.

Po době odpracované v profesi se samozřejmě ukázalo, že jsem se mýlil. Má vize světa byla naprosto mylná.

Nepřistupoval jsem ke sportu emocionálně, a to byla asi moje přednost, že jsem to bral jako svou práci. Náhle se ukázalo, že se ten sport fotografuje opravdu dobře.

Běžecké lyžování, fot. Jerzy Kleszcz

Jak byste charakterizoval trh se sportovní fotografií v letech svých začátků? Po čem se vám nejvíce stýská? Co představovalo největší nesnáze?

Aktivní fotoreportér jsem byl od roku 1983 do roku 2011. V počátečních letech své práce jsem si udělal takové jméno, že mě rádi přitáhli do katovického „Sportu“ díky Józefu Makalovi a Jacku Tomeczkovi, kteří mi vyšlapali cestičku u šéfredaktora. Hodně jsem si tam zvykl. To byl rok 1988 a po něm to šlo jako povodeň! Tak jsem pracoval až do okamžiku, kdy už katovický „Sport“ a „Przegląd Sportowy” vlastnil jeden vydavatel – Jürg Marquard. Tak jsem začal čím dál více pracovat pro „Przegląd Sportowy”, až jsem v roce 2004 přešel na smlouvu do tohoto titulu.

Na počátku se profese fotoreportéra vyznačovala jinými pracovními standardy než dnes. V počátečních letech musel fotoreportér, aby dostal plat, odpracovat tzv. „novinářský závazek“. Šlo o svého druhu normy, které se musely plnit. Pokud si dobře pamatuji, šlo o 21 témat, která se bez ohledu na cokoliv musela realizovat. Od přestřihnutí pásky v další továrně po sport, který se samozřejmě také započítával do zmíněného ukazatele. Neexistovala přílišná specializace v tématech fotoreportéra. Fotograf musel dobře pracovat jak na fotbalovém zápase, tak na politickém sjezdu, stávce, protestu.

Fotbalový zápas, fot. Jerzy Kleszcz

V Horním Slezsku se sport jeho autorům vždy dobře dařil. Grzegorz Celejewski nebo Andrzej Grygiel jsou opravdu významné osobnosti, co se sportovní fotografie týče. Začínala tu i Marta Błażejowska, která se notabene minulý měsíc stala zástupkyní šéfa fotorubriky v Gazetě Wyborczé. Opravdu tudy prošla spousta talentovaných mladých lidí, kteří po čase ukázali, že dokáží opravdu hodně.

A největší potíže? Hmmmm… Když jsem začínal jezdit na zápasy, abych je fotografoval, absolutně všichni fotografové tehdy používali objektivy s ohniskovou vzdáleností 135 mm. My jsme s Jackem Tomeczkek nasadili na Canon 200mm objektivy. Často se to setkávalo s posměvačnými reakcemi jiných reportérů, kteří tvrdili, že s podobnou technikou nepůjde nastavit ostrost. To byly začátky a lidé si ještě neuvědomovali, že se z podobné techniky po jisté době stane absolutní klasika. Technické problémy, přesněji řečeno – problémy s dostupností vybavení, byly ty největší.

Olympijské zápolení, fot. Jerzy Kleszcz

Při příležitosti zápasu GKS Katovice v Leverkusen jsem měl poněkud náhodně příležitost objevit se na veletrhu Photokina v roce 1994. Tam jsem si poprvé koupil něco, čemu se říká telekonvertor značky Tokina. U nás dokonce ani nikdo nevěděl, že něco takového vůbec existuje!

Pracoval jsem s modely Canonu, byly to klasické F1 a T90. Šlo o fantastické konstrukce. Po pádu komunismu jsem si mezi fotografy všiml zvýšeného zájmu o značku Nikon. Po čase se ale ukázalo, že z hlediska práce a výsledků se tyto fotoaparáty ve skutečnosti ničím neliší. Dále vřele vzpomínám na svůj první Canon F1, kterým jsem mohl zatloukat hřebíky, fotografovat v třicetistupňovém mrazu a mít přitom úžasný hledáček. Jako zajímavost mohu dodat, že jsem byl průkopníkem EOS v Polsku. Přivezli jsme do Polska čtyři první analogové modely EOS. Dostali jsme na to vybavení hodně peněz, pokud zohledníme změnu systému a postupnou výměnu všech komponent. Postupně se pro tento systém korpusů a objektivů rozhodli i jiní fotoreportéři. Začali ho nakupovat, rozšířil se.

Práce s filmy skončila v roce 2000, po celou tu dobu jsem používal obvykle fotosenzitivní materiály firmy Kodak, hlavně Trix. Oblíbil jsem si ho s vývojkou HC 110, v této kombinaci jsem ho mohl neuvěřitelně posilovat, což mělo u sportu obří význam. Ohledně barevných negativů převažovaly Fuji a Konica, protože jsme podepsali

smlouvu na používání tohoto materiálu po několik let. Přelom tisíciletí byl pro mě spásou, protože jsem tehdy přestal chodit do temné komory. Navíc odpadlo skenování, dříve digitalizace jednoho políčka filmu trvala průměrně 10 minut, což byla technologická a logistická černá díra.

Světový pohár ve skocích na lyžích, fot. Jerzy Kleszcz

Jako jeden z mála fotografů jste byl také šéfem fotografické agentury (agentura „Panorama"). Co vás tato role naučila? Existuje něco, co profesionálnímu fotografovi uniká (a nemělo by) v případě spolupráce s fotografickou agenturou?

Stal jsem se šéfem fotografické agentury „Panorama" obsluhující všechny katovické tituly Jürga Marquarda, tedy: Sport, Panorama, Ekran, Dziennik Śląski. Produkovali jsme také reklamu v tisku. Poprvé jsem měl příležitost vážně pracovat v ateliéru. Selanka trvala jen několik let, pak jsem se vrátil zpět do sportovních arén. Tentokrát mi byly, kromě Sportu, svěřeny krakovské Tempo a Przegląd Sportowy, kam jsem se trvale přesunul v roce 2004. Poslední léta, až do okamžiku, kdy mě zmohlo onemocnění, jsem pracoval v sportovní rubrice Faktu a fotografické agentuře Newspix ve vydavatelství Ringer Axel Springer Polska. Rozhodně v mém životě šlo o zajímavé období. Ovšem

pokud bych tu agenturu vedl dnes, vypadalo by to určitě jinak. Důvodem je skutečnost, že jsem spoustu zkušeností získal až po tomto období. Netajím se tím, že mě agenturní činnost stála spoustu nervů. Jistě mě toto podnikání jistým způsobem naučilo práci s lidmi, pracoval jsem s různými, velice dobrými fotoreportéry, od nichž jsem se toho také hodně naučil. Šlo o různé charaktery, občas náročné, ale s obrovskými vědomostmi a dovednostmi. Když se člověk neučí, tak zaostává, proto jsem se neustále učil nové věci.

Boxerský galavečer, fot. Jerzy Kleszcz

Na jakou sportovní událost vzpomínáte nejraději?

Pokud bych měl uvést jednu, určitě by to bylo Japonsko. Pracovní cesta při příležitosti mistrovství světa v klasickém lyžování v roce 2007. Jel jsem tam s Adamem Małyszem, ten získal zlatou medaili a pro mě to byla životní cesta. Celkové hodnocení nejvíce ovlivnila situace kolem sportu, a ne samotné soupeření na skokanském můstku nebo výsledek. Japonsko byl jiný svět. Vnímání naprosto jiné civilizace na mě udělalo obří dojem.

Formule F1 Roberta Kubicy, fot. Jerzy Kleszcz

Jaké disciplíny vám jsou v kontextu fotografování nejbližší a proč?

Po 11 letech práce s Adamem Małyszem nemůžu neuvést skoky na lyžích. V mém životě se ovšem vyskytlo období, kdy jsem hodně fotografoval tenis, jezdil jsem na turnaje Masters do Frankfurtu. To byly časy, kdy byl spoluvydavatelem Sportu Wojciech Fibak, a tato sportovní disciplína se tak nějak preferovala. Moc dobře se mi to fotilo.
Pětkrát jsem byl na Velké ceně Formule 1 v Maďarsku. Na jednom z těchto závodů mi pózoval Ayrton Senna. Bohužel, tyto fotografie byly odcizeny z archivu a snímky nemám. Jel jsem na okruh v sedm ráno, protože jsem neměl co dělat, a šťastnou náhodou jsem se dostal k fotografování s tehdejší hvězdou závodů. Senna byl na dráze, fotografoval jsem ho ještě s jedním fotografem z Japonska. Škoda, že po tom materiálu nezůstala ani stopa.

Fotbalový zápas, fot. Jerzy Kleszcz

Jaké aspekty fotografovy a práce a jeho dovednosti jsou podle vás klíčové pro věnování se sportovní fotografii?

Ve sportovní fotografii je nejdůležitější štěstí, štěstí, a ještě jednou štěstí.
K tomu se přidává jistý druh tvrdohlavosti a směřování k zvolenému cíli. V roce 1989 jsem jel na skoky na lyžích s úmyslem fotografovat skokany. V té době se podobné fotografie omezovaly na velice pomalé snímky sportovců před přistáním nebo před skokem. Na vlastní oči jsem ale viděl snímky Stanisława Marusarza v letu, pořízené ještě před válkou! Vytyčil jsem si pro sebe, jako věc cti, pořídit podobnou fotografii. Jel jsem do Szczyrku a začal dělat takové snímky. Jak se ukázalo – jde to a vůbec ne špatně. Éra Adama Małysze v polských skocích na lyžích si také vynutila jistou revoluci. Analogová technika začala být příliš pasivní, odesílání snímků trvalo příliš dlouho, oproti tomu digitální fotoaparáty byly... nedbalé, obzvláště, pokud zohledníme autofocus. Dostal jsem v té době fotoaparát Canon D30, byl jsem s ním velice spokojený, ale ze zkušenosti jsem věděl, že jedinou možností, jak zachytit skokana v letu, bylo zaostření na nekonečno a zacílení na objekt. Prvním mým aparátem, jehož autofocus byl, dá se říci, plně použitelný, byl Canon 1D. Půjčil jsem si ho na olympijské

hry v Salt Lake City. Rozdíl ve způsobu práce a výsledcích byl téměř kosmický. Od té doby jsem cítil, že technologické problémy ustoupily do pozadí a že se fotograf může soustředit na záběr, okamžik, okolnosti.

Automobilové rallye v provedení Adama Małysze, fot. Jerzy Kleszcz

Ve vyjádření před několika lety jste uvedl, že se pro vás počítá „jen tady a teď" – vždy byl klíčový pouze aktuální materiál, jakýkoliv zájem o archiv ustupoval do pozadí. Jak vám tato slova znějí po letech? Stále se nerad vracíte v paměti k těm starým roličkám filmu?

Nerad se vracím do archivů, to se nezměnilo. Musím také přiznat, že ty archivy prakticky neexistují. Několik desítek tisíc snímků je v databázi Axel Springer, mám pár snímků nahraných na CD, ale je na tom něco zajímavého? Ta CD se už nechtějí otevírat, tak jako kdysi. Změnil se software a velká část tohoto díla se už dá otevřít jen pomocí starého, historického domácího PC, kteří mají přátelé pouze pro tento účel.

Skoky a běhy na lyžích, fot. Jerzy Kleszcz

Jaké šance a rizika vidíte pro profesi sportovního fotografa v nejbližším desetiletí?

Pokud mám být upřímný, tak příliš velké šance nevidím. Myslím, že umělá inteligence, automatizace a digitální záznam dospějí na takovou úroveň, že lidé jako já už budou v celém tom procesu zbyteční. Směr, jímž tisk směřuje, také nebudí optimismus. Mám dojem, že je málo mladých, kteří pracují v této profesi. Když jedu jednou nebo dvakrát do roka na nějaký světový pohár, potkávám tam lidi, se kterému jsem pracoval ještě já. Jsou to nadšenci.

Wiktor Kubiak

Narozen v roce 1992. Student Institutu tvůrčí fotografie v Opavě. Spojený s fotografickou agenturou EDYTOR v Katovicích. Zabývá se především reportážní a dokumentární fotografií. Jeho cyklus fotografií dokumentujících slezský boxerský klub „Kleofas" získal 1. místo v kategorii „Lidé" na soutěži GRAND PRESS PHOTO 2015 a 3. místo v kategorii „Sport" na soutěži BZ WBK Press Foto 2015.

Wiktor představuje vyprávění o hale, v níž téměř půl století trénovali svěřenci boxerského klubu „06 KLEOFAS". V letech slávy patřila hala dolu, ale ekonomická krize majitele přinutila k prodeji pozemku, pravděpodobně pro stavbu dalšího marketu. Hala po léta chátrala a sportovci dále trénovali a získávali triumfy. Kubiak dokumentoval poslední léta existence klubu v jeho legendárním sídle. Na konci roku 2015 byla hala zdemolována a navždy pohřbila místo, které vychovalo nejednoho mistra a dovolovalo utéci od každodennosti mnoha nadšencům.[42]

Snímek z cyklu „Kleofas" , fot. Wiktor Kubiak

[42] http://www.wiktorkubiak.pl/portfolio/projekt-kleofas

Dva roky Kubiakovy práce se zúročily ve vydání fotografické knihy se stejným názvem, jaký nese klub. Sám fotograf o publikaci říká: „Celek je specifickou cestou časem. – Poprvé jsem se tam dostal jako dítě. Po letech jsem mohl vzdát hold trenérům a sportovcům, když jsem dokumentoval zde panující atmosféru. Kniha má především sentimentální hodnotu, a tato hodnota s během času poroste“.[43]

Způsob vydání knihy formálně odkazuje na členskou kartu klubu. Na obálce ze zeleného, v hmotě probarvovaného papíru byl zlatou fólií vyražen symbol členství v klubu. Font New Zelek použitý v názvu navazuje na identifikaci nedalekých dolů. Červená nitka pak odkazuje na prošívání boxerských rukavic.[44]

Snímek z cyklu „Kleofas” , fot. Wiktor Kubiak

Wiktor Kubiak souhlasil s položením několika otázek týkajících se žurnalistické fotografie. Výsledkem naší diskuze je zajímavý úhel pohledu fotografa mladé generace na tématiku sportovní fotografie.

[43] https://www.fakt.pl/wydarzenia/polska/slask/kleofas-wiktora-kubiaka-ksiazka-o-hali-bokserskiej/c2rnqsd

[44] https://www.behance.net/gallery/156624505/Wiktor-Kubiak-Kleofas?locale=pl_PL

Jaké byly tvé fotografické začátky? Kdy a jakou formou se na obzoru tvých zájmů vynořila sportovní fotografie?

Na konci lycea jsem začal fotografovat. Od začátku jsem se pustil do spousty experimentů, testoval jsem a analyzoval výsledky své práce. Když jsem se už přesvědčil, že je to něco, co se mi opravdu líbí, zapsal jsem se do katovické školy Fotoedukacja. Právě tam jsem se seznámil se základy svých uměleckých a fotografických vědomostí. S průběhem času jsem se čím dál tím více zajímal o dokumentární fotografii a tak jsem začal pracovat na svém cyklu v boxerském klubu Kleofas. Korunovací fotografického vývoje se stalo zahájení studia na Institutu tvůrčí fotografie v Opavě.

Snímek z cyklu „Kleofas" , fot. Wiktor Kubiak

Jak bys charakterizoval trh se žurnalistickou fotografií v letech, kdy jsi začínal? Jak vzpomínáš na spolupráci s agenturou Edytor?

Když jsem navazoval spolupráci, psal se rok 2014. Měl jsem příležitost pracovat s mnoha zkušenými fotoreportéry, od nichž jsem se toho mnoho naučil. Také se mi toho od nich podařilo hodně vyslechnout o tom, jak fotoreportérské reálie vypadaly před několika desetiletími. Pamatuji si, že mě na začátku práce zaskočilo množství snímků zasílaných čtenáři, které se používaly v novinách. Reportáže připravované na této bázi se získávaly z amatérských fotoaparátů nebo telefonů.

V agentuře Edytor jsem obsluhoval titul Fakt a na tu dobu moc rád vzpomínám.

Snímek z cyklu „Kleofas" , fot. Wiktor Kubiak

Na jakou sportovní událost nejraději vzpomínáš?

Je to zábavné, protože první, co mě v kontextu událostí napadne, je volejbalový zápas. Šlo o jednu z prvních zakázek tohoto druhu, kterou jsem obsluhoval. U prvního setu jsem se moc soustředil, abych pořídil co nejvíce dobrých snímků, protože o přestávce jsem je měl rovnou poslat do agentury. Po pořízení snímků jsem okamžitě zahájil přenos souborů na server. V ten

okamžik volejbalový míč s velkou ranou dopadl na stůl a zavřel notebook, který jsem tehdy používal. Když jsem ho otevřel, byl už k ničemu. Tehdy mi nebylo do smíchu, i když teď to považuji za vtipné.

Druhou zapamatovanou událostí, která mě napadá, je e-sport. Mistrovství Intel Masters, která se konala v katovickém Spodku, na mě udělala obří dojem. Nečekal jsem, že se tato nová kategorie sportu může rozvíjet tak rychle.

Snímek z cyklu „Kleofas" , fot. Wiktor Kubiak

Nakolik jsou pro tebe důležitá fotografická ocenění a soutěže?

Změnilo ve tvé profesní kariéře něco získání 3. ceny na BZWBK Press Photo v kategorii Sport?

Myslím, že každý má rád, když ho lidé docení. Nesoustředil jsem se ale na jakákoli ocenění. Neposílal jsem ten materiál na moc soutěží. Osud to tak chtěl, že se mi podařilo vyhrát, z čehož mám obrovskou radost.

Získání ocenění diametrálně nezměnilo mou práci ani fotografický vývoj. Poznal jsem ovšem mnoho zajímavých lidí a dostal několik zakázek navíc, protože lidé si vybavili můj soutěžní materiál.

Odkud se vzal nápad na práci s boxerským klubem „Kleofas" ?

Místo jsem znal dříve, protože sám jsem byl v jistém období svého života jeho členem. Neskrývám se s tím, že estetika toho místa pro mě měla veliký význam. Chtěl jsem navíc s nějakým tématem pracovat dlouhodobě, takže to do sebe vše dobře zapadlo. Když jsem začal s fotografováním, dozvěděl jsem se, že se klub bude z tohoto místa v brzké budoucnosti stěhovat. Což právě v případě mého fotografického příběhu představovalo další, přidanou hodnotu.

Přistupoval jsi k těmto snímků od začátku jako ke sportovním?

Od samotného začátku jsem tyto fotografie nebral jako sportovní. Dokonce jsem se poněkud snažil vyhýbat se klasické estetice a způsobu představování sportovní fotografie. Teprve během kompletování přihlášky na soutěž jsem zjistil, že je mi tato kategorie nejbližší.

Jak reagovali členové klubu na materiál, který jsi zveřejnil formou knihy?

Velmi pozitivně. Od začátku tam byli všichni velice nápomocní. Na začátku ne každý chápal, proč tam každý týden chodím, ale když jsem vysvětloval, co dělám, měl z toho každý radost. Vydaná kniha je pro tyto lidi super vzpomínkou.

Jak vnímáš náš region v kontextu sportovních událostí a jejich fotografování?

Spousta klubů všeho druhu, nesrovnatelná s jakoukoli jinou oblastí Polska. Máme spoustu příležitostí k fotografování. Počet oceněných fotografů v soutěžích sportovní fotografie v Polsku i ve světě je toho nejlepším důkazem.

Jaké šance a rizika vidíš pro profesi sportovního fotografa v nejbližším desetiletí?

Za značnou hrozbu považuji automatické pořizování fotografií všeho druhu. Vyloučení člověka z tohoto procesu, omezení jejich počtu na dané akci, z toho se může stát reálný problém. Technická úroveň rok za rokem stoupá. Uvidíme, kam nás to v budoucnu dovede.

Tomasz Markowski

Tomasz Markowski, fot. Krzysztof Basel

Fotograf sportu už déle než 20 let.
Od roku 1999 spojený s „Przeglądem Sportowým". V této době fotografoval největší světové sportovní události, jako jsou olympijské hry, mistrovství světa v lyžování, mistrovství světa v cyklistice, téměř 300 soutěží Světového poháru ve skocích a bězích na lyžích. Specializuje se na fotografování skoků na lyžích a cyklistiky.

– World Press Photo – 3. místo v kategorii „sport" (2021)
– Grand Prix Polské soutěže sportovní fotografie (2020)
– Fotoreportér roku v kategorii Sport (2021)

Jaké byly tvé fotografické začátky? Kdy se na obzoru zájmu vynořila sportovní fotografie?

Na začátku 90. let jsem fascinovaný reportážní fotografií začal spolupracovat s deníkem „Czas Krakowski". Po několik let jsem tam fotografoval všechno... kromě sportu, který mě fotograficky nijak zvlášť nepřitahoval. I přes svůj odpor jsem občas dostal zakázku na obsluhu sportovních událostí, a tak jsem se pomalu nadchl pro sport, sám jsem jako dospívající hrál fotbal v jednom z krakovských klubů. Po několikaleté přestávce v práci pro tisk jsem se zatoužil vrátit k fotografii, ale už té sportovní, a tak se ze mě v roce 1999 stal na smlouvu fotograf krakovského „Tempa" a následně „Przeglądu sportowého", a pro tyto noviny pracuji dodnes.

Závody ve skocích na lyžích, fot. Tomasz Markowski

Jak bys charakterizoval trh se sportovní fotografií v letech, kdy jsi začínal? Po čem se ti nejvíce stýská? Co představovalo největší nesnáze?

Stýská se mi po tom, že tento trh vůbec existoval :)) Měli jsme v Polsku několik silných sportovních titulů, „Przegląd Sportowy" se tiskl v stovkách tisících výtisků. Samozřejmě, časy se mění, a trh se sportovním tiskem se také velice změnil, je zbytečné si tu na něco stěžovat. Je to, jak to je.

Sportovní fotografie se během těch let také silně změnila po technické stránce. Když jsem začínal pracovat, používal jsem analogový fotoaparát, objektivy s manuálním nastavením ostrosti a ručním přetáčením filmu, který jsem později vyvolával v temné komoře, skenoval a teprve pak mohly fotografie spatřit denní světlo a následující den vyjít v novinách. Neexistoval internet, elektronická vydání apod. S odstupem let je neuvěřitelné, jak moc šla technika dopředu a všeobecně se používají fotoaparáty s dokonalým sledováním ostrosti, s nimiž lze zaznamenávat sport s rychlostí 30 políček za sekundu.

Na jakou sportovní událost/fotografii nejraději vzpomínáš?

Nevím, jestli mám jednu takovou událost – určitě olympijské hry v Athénách v roce 2004 – byly to první hry, které jsem fotografoval, pracoval jsem v novinách teprve pár let a náhle jsem byl tam, kde startují nejlepší sportovci, a mohl jsem také z blízka pozorovat práci nejlepších fotografů z celého světa

Tour de Pologne, fot. Tomasz Markowski

Nakolik jsou pro tebe důležitá fotografická ocenění a soutěže? Změnilo ve tvé profesní kariéře něco získání 3. ceny na World Press Photo v kategorii Sport?

Soutěže pro mě nejsou důležité a není to z mé stránky prudérnost. Samozřejmě, ocenění jsou moc příjemné a jde o v jistém slova smyslu projevení úcty práci, na druhé straně ale vím, jak moc různý je vkus a kvalifikace osob hodnotících snímky v soutěžích, takže tomu nepřipisuji velkou váhu.

A i když pro mě byla cena World Press Photo velkou událostí a přinesla mi spoustu radosti, profesně jsem si žádných výrazných výsledků nevšiml. Jasně, skutečnost, že jsem ji získal, dává trochu sebejistoty a pomáhá při vyjednávání :)

Jaké disciplíny ti jsou v kontextu fotografování nejbližší a proč?

Mými stále oblíbenými disciplínami jsou cyklistika, skoky na lyžích a obecně vše, co se odehrává v otevřeném prostoru. V přírodě, kde mohu sám hledat místa a záběry, a ne ve sportovních halách a na stadionech.

Jaké aspekty fotografovy a práce a jeho dovednosti jsou podle tebe klíčové pro věnování se sportovní fotografii?

Myslím, že fotograf věnující se sportu v sobě musí mít špetku z fotografa přírody a krajiny, špetku z reportéra... několik nápadů najednou. Je dobré, pokud se zajímá o sport a minimálně zná pravidla a rozumí disciplíně, kterou fotografuje – to pomáhá v práci. Z prozaických záležitostí se také hodí, když je fyzicky zdatný, protože to je nejednou těžká a náročná práce :)

Plavecké závody, fot. Tomasz Markowski

Dělíš se o své vědomosti na fotografických lekcích/workshopech věnovaných sportovní fotografii (foto camp). Je hodně mladých uchazečů tohoto druhu fotografie? Čím žáci překvapují mistra?

Ano :)) stává se mi, že mám šanci na nich být a vyprávět o své fotografii. Kdysi jsem byl mnohem uzavřenější a dělalo mi velké potíže hovořit s lidmi. S postupujícím časem je to snadnější... :)) a ukazuje se, že existuje spousta mladých lidí, kteří chtějí fotografovat sport a vědí, že to není snadná cesta, a přesto se snaží získávat zkušenosti, a překvapuje mě často např. to, že mi prozrazují jisté novinky z nastavení fotoaparátu :)

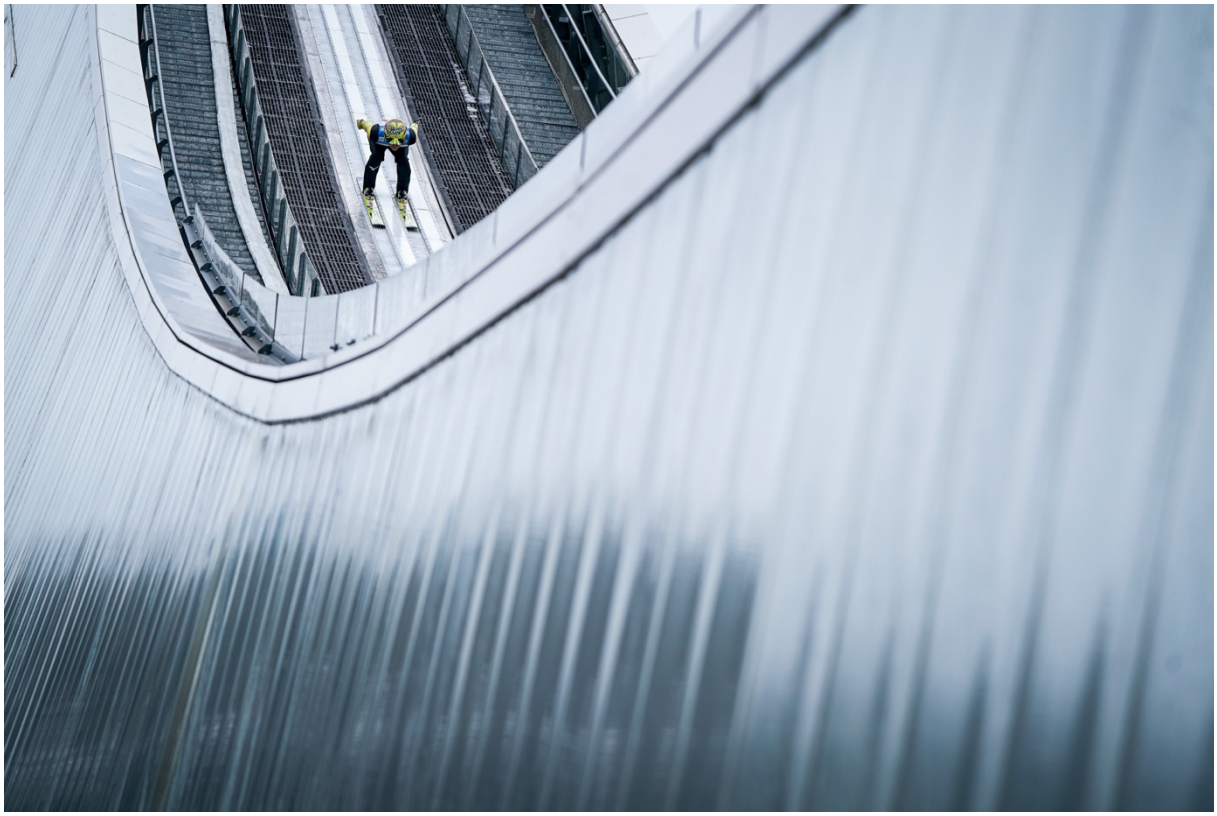

Závody ve skocích na lyžích, fot. Tomasz Markowski

Jak vnímáš náš region v kontextu sportovních událostí a jejich fotografování? Všímáš si během let nějakých změn z tohoto aspektu?

Jak jsem se zmínil – začátek 90. let, když jsem začínal s prací, znamenal ošklivé a nebezpečné stadiony, trávníky připomínající zorané pole. Fotbalisté hrající svá březnová utkání byli zablácení po podpaží. Pamatuji si, s jakým nadšením jsem si prohlížel zahraniční stadiony, a to nejen z hlediska infrastruktury, ale také podmínek a organizace práce fotoreportéra. Naštěstí

se v posledních letech mnohé pozitivně změnilo. Objevilo se hodně nových objektů – nové haly a stadiony s krásným a silným osvětlením. I samotná fotografova práce je pohodlnější.

Jaké šance a rizika vidíš pro profesi sportovního fotografa v nejbližším desetiletí?

Trh se mění, papírový tisk mizí. Těžko předvídat, kterým směrem se to bude ubírat. Sportovní fotografie jako taková bude existovat bez větších změn.

Paradoxně se domnívám, že díky tomu, že disponujeme čím dál lepším a technicky pokročilejším vybavením – a ve fotografii sportu hraje technika obří roli, je mnohem snadnější pořídit dobrý (atraktivní) snímek než před dvaceti lety.

Pro odlišení se, pro pořízení fotografie, kterou si zákazník vybere ze stovek jiných – tady je nadále nejdůležitější fotograf – nápad, oko, štěstí... a možná je to dokonce těžší než dříve.

Věřím, že dobrá fotografie se vždy obhájí.

Závody ve skocích na lyžích, fot. Tomasz Markowski

Závěr

Televize měla zabít rozhlas. Film definitivně zničit divadlo. Fotografie měla – svého času – zlikvidovat malířství. Určitě bychom v těchto údajných „koncích“ mohli dlouho pokračovat. Nové vynálezy se prostě ukázaly být jiné než jejich předchůdci. Podobně to vypadá s vývojem sportovní fotografie v časech sociálních sítí a transformace konvenčních míst, s nimiž jsme si odjakživa spojovali sportovní fotografii, tedy papírových deníků, týdeníků, měsíčníků.
Žurnalistická fotografie – některými odepisovaná, považovaná za vysoce neuměleckou činnost – je jistě obrazovým záznamem času, nedocenitelným dokumentem událostí pro lepší porozumění světu.[45]

Sportovní fotografie se během posledních několika desítek let výrazně vyvíjela díky technologickému pokroku. Mladší fotografové, kteří dospívali v digitální éře, mají téměř neomezený přístup k mnohem pokročilejší technice, která jim umožňuje zaznamenávat rychlé akce a využívat pokročilé funkce, jako je automatické sledování objektů. Díky tomu mají lepší technické možnosti a větší flexibilitu při pořizování sportovních fotografií. Jerzy Kleszcz dokonale popisuje cestu, kterou prošel od poloamatérského manuálního fotoaparátu na film po profesionální digitální konstrukce s vysokým rozlišením. Tato cesta byla dlážděna četnými problémy a škobrtnutími, ale umožňovala vykřesat maximum kreativity jak z techniky, tak i z její obsluhy. Umělecký kritik, Dawid Karlins, dotázaný na to, jak vnímá mladou generaci fotoreportérů, řekl – „Mladší fotografové mají technologii, ale starší mají znalosti.“[46] Tato slova jasně potvrzují, že úcta, jíž by se měli těšit lidé pracující v éře filmu, vývojek a bubnových skenerů, je neochvějná.
Soumrak tištěného tisku kvůli nástupu sociálních sítí a internetu je proces, který trvá několik let a souvisí s dynamickými změnami ve způsobech konzumování informací. Mnoho tradičních novin a časopisů prožívá pokles čtenosti. Čím dál více lidí získává informace pomocí internetu a, což je navzájem propojeno, prostřednictvím sociálních sítí. Změna preferencí čtenářů a dostupnost okamžitých online aktualizací se na tomto poklesu podílejí. Mnohá vydavatelství přenášejí svůj obsah na internet a na sociální sítě. Kromě tradičních článků a fotografií nabízejí také multimediální, video a interaktivní obsah, který je více přizpůsoben potřebám současného čtenáře.

---

[45] GOLA, Arkadiusz. *Poziom na dwa łamy.Thesaurus Silesiae,* 2015. 9 s.

[46] KARLINS, Dawid. *Digital Sports Photography: Take Winning Shots Every Time*. John Wiley, 2000.

Jakkoliv triviálně to zní – čas jde dopředu. Technologický pokrok je nevyhnutelný. Vnímáme ho jak v záležitostech vybavení, rychlosti práce, tak i ve změně přístupu k profesi sportovního fotografa. Jisté možnosti se postupně omezují, jiné se naopak vynořují na horizontu a nabízejí šanci na rozvoj a výdělek. Dokonalý příklad představuje změna přístupu sportovních klubů k vlastní image. To před fotografy otevírá mnoho šancí a možností. Těžko bychom hledali profesionálně vedený fotbalový, volejbalový nebo hokejový klub bez foto-video oddělení, který „krmí“ své fanoušky každodenní porcí informací, snímků a videí s oblíbenými sportovci. Sportovní fotografové tvoří vlastní profily na sociálních sítích, jako je Instagram, Facebook nebo Twitter, aby prezentovali své nejlepší práce. Mohou pravidelně zpřístupňovat vlastní snímky ze sportovních událostí, což jim dovoluje proniknout k širší veřejnosti a zvětšit svou známost. Získávají tak také přístup ke globální komunitě sportovních fotografů na internetových platformách a sociálních sítích. Jsou schopni vyměňovat si zkušenosti, inspiraci a vědomosti, což se podílí na rychlejším rozvoji jejich dovedností. Sociální sítě fotografům dovolují aktivní propagaci jejich práce a služeb. Mohou zpřístupňovat informace o dostupných termínech fotografování, nabídkách, výstavách nebo událostech, kterých se účastní. Možnost oslovit široké publikum jim pomáhá efektivně propagovat vlastní dovednosti. Díky sociálním sítím jsou sportovní fotografové schopni průběžně sledovat trendy a inovace v oblasti sportovní fotografie. Mohou pozorovat práci jiných profesionálů, učit se od nich a načerpat inspiraci. Zpřístupnění prací na sociálních platformách sportovním fotografům přináší větší viditelnost v oboru. Potencionální zákazníci, jako sportovní agentury, vydavatelé nebo pořadatelé akcí, mohou objevit jejich talent a kontaktovat je s návrhem spolupráce. Sociální sítě také mohou sloužit jako virtuální portfolio, které otevírá nové profesní možnosti. Nesmíme ovšem zapomínat, že trh se sportovní fotografií je konkurenční, a úspěch vyžaduje nejen fotografické dovednosti, ale také nasazení, kreativitu a tvorbu stálých vztahů. Důležité je také dodržování příslušných etických standardů a autorských práv při zpřístupňování prací na platformách sociálních sítí. Vždy ale musíme dbát na kvalitu svých prací zveřejňovaných na internetu. O dosti drastické, ale trefné shrnutí dneška, kdy kdokoliv může publikovat cokoliv, se podělil Andrzej Zygmuntowicz, když v předmluvě ke katalogu žurnalistické fotografie konstatoval: „Ta honba za příjemcem za každou cenu snižuje úroveň duševního života. Podsouvá se nám lehce stravitelné papáníčko, abychom se netrápili s jakýmikoliv komplikacemi.“[47]

[47] ZYGMUNTOWICZ, Andrzej. *Polska Fotografia Prasowa Katalog Konkursowy.* 2002. 1 s.

Společným rysem všech mých hrdinů je téměř nakažlivá vášeň pro fotografování. Bez ohledu na věk, portfolio nebo sportovní disciplínu, jíž se zasvětili. Situace je vždy stejná. Sportovní fotografové jsou nadšenci. Tvoří hermetický okruh lidí, v němž se jich většina navzájem zná a, což je důležitější – váží si sebe navzájem. „Fotografování sportu představuje pokus zastavit okamžik, který se nikdy nebude opakovat. Jde o transformaci energie a pohybu v obraz, který vypráví příběh.“[48] Možná právě proto se tak jasně projevuje vzájemná úcta mezi fotografy. Každý z nich si je vědom, že snímek, který získá nejvýznamnější ocenění na světě, od souboru, který zmizí v propasti pevného disku a nikdo ho nikdy ani neuvidí, dělí opravdu málo. Vše je v našich rukou.

Bodem společným pro všechny, s nimiž jsem vedl rozhovory, se ukázala být také láska k cestování. Cesty, ty malé – na utkání okresní ligy vzdálené pár kilometrů, i výpravy na největší světové akce, jako jsou olympijské hry, prostě člověk musí mít rád. Zvídavost, otevřenost, chuť zažít dobrodružství a potěšení z kontaktu se sportovními fanoušky jsou společným jmenovatelem. Jerzy Kleszcz ve své knize poněkud žertovně vyslovil řečnickou otázku „Je sport možný bez fanoušků? Ano, sám pro sebe“.[49] Každý se slzou v oku vzpomínal na své cesty po japonských skokanských můstcích, jako peklo rozpálených okruzích Formule 1 nebo ligových fotbalových stadionech plných vřavy. Jde o něco pro „běžného smrtelníka“ běžně nedostupné, Sledování nejdůležitějších sportovních událostí z perspektivy trávníku, skokanských můstků nebo parketu je návykové.

Jak poznamenal Marcin Bulanda, region Horního Slezska se zdá být opravdu dokonalým místem proto, aby člověk byl sportovní fotoreportér. Spousta různých sportovních událostí od regionální po světovou úroveň umožňuje střetnout se se všemi aspekty bytí profesionálním fotoreportérem. Množství slezských sportovních klubů zase zvyšuje šance na navázání spolupráce s jedním z nich, nejlepším příkladem je zde Ireneusz Dorożański. Klíčovým zůstává držet krok s duchem doby a neuzavírat se vůči novým možnostem.

„Sportovní fotografie to není jen dokumentování událostí, ale také zrcadlení emocí a ducha sportu. Je to umění, které spojuje pohyb, dynamiku a estetiku.“[50]

---

[48] FRAKES, Bill. *From Snapshots to Great Shots, Addison Wesley*. 2013. 192 s.

[49] KLESZCZ, Jerzy. *Jerzy Kleszcz Biografia*. Selfublishing, 2012.

[50] SKINNER, Allworth. *Sports Photography: How to Capture Action and Emotion*. Allworth, 2007. 71 s.

Soupis použité literatury

- BAJKA, Zbigniew. *Stan zaawansowania planu przekształceń.* Śląskie Wydawnictwo Prasowe, 1990.
- BOMBOR, Jacek. *67 lat na rynku zarys historii Dziennika Zachodniego, największej gazety regionalnej w Polsce*. Katowice, 2013.
- BOSWORTH, Patricia. *Diane Arbus, Biografia*. W.A.B, 2006.
- FILAS, Ryszard. *Rzecz o przyszłości prasy, Zeszyty Prasoznawcze*. nr 4. 2012.
- FRAKES, Bill. *From Snapshots to Great Shots, Addison Wesley*. 2013.
- GIERULA, Marian. *Polska prasa lokalna. Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego. Katowice,* 2005.
- GOLA, Arkadiusz. *Poziom na dwa łamy.Thesaurus Silesiae,* 2015.
- JACHIMOWSKI, Marek. *Raport Media Periodyczne w przestrzeni województwa śląskiego*. Katowice, 2010.
- KARLINS, Dawid. *Digital Sports Photography: Take Winning Shots Every Time*. John Wiley, 2000.
- KLESZCZ, Jerzy. *Jerzy Kleszcz Biografia*. Selfublishing, 2012.
- KOSIDOWSKI, Jan. *Zawód Fotoreporterzy. Wydawnictwa Artystyczne i Filmowe,* 1984.

- LEIFER, Neil. *Relentless: The Stories behind the Photographs*. University of Texas Press, 2016.
- MASZCZAK, Tadeusz. *Zdrowie jako wartość uniwersalna*. Warszawa, 2014 .
- OLSZAŃSKI, Leszek. *Dziennikarstwo internetowe*. Warszawa, 2006.
- PASKO, Artur. *Wyścig Pokoju w dokumentach władz partyjnych i państwowych 1948-1989*. Wydawnictwo Avalon, Kraków, 2009.
- PIEKOT, Tomasz. *Dyskurs polskich wiadomości prasowych.* Kraków, 2006.
- RENIK, Józef. *Od Kaszty do Pióra, Wspomnienia starego dziennikarza.* Wydawnictwo Śląsk, 1967.
- SAGATOWSKA, Katarzyna. *Polskie Sumo*. Fotolotnia, 2009.
- SKINNER, Allworth. *Sports Photography: How to Capture Action and Emotion.* Allworth, 2007.
- TUSZYŃSKI, Bogdan. *Prasa i sport 1881-1981*. Sport i Turystyka, 1981.
- ZIEMBA, Stanisław. *Czasy Przełomu.* Wydawnictwo Literackie Kraków, 1975.
- ZYGMUNTOWICZ, Andrzej. *Polska Fotografia Prasowa Katalog Konkursowy.* 2002.
- ZBIOROWA PRACA, *Stadion Śląski. Kocioł Czarownic 1956-2018.* Wyd. Stadion Śląski, 2018.

INTERNETOVÉ ODKAZY

- behance.net/gallery/156624505/Wiktor-Kubiak-Kleofas?locale=pl_PL
- dziennikzachodni.pl/katowice-sport-ukazuje-sie-od-65-lat/ar/288411
- fakt.pl/wydarzenia/polska/slask/kleofas-wiktora-kubiaka-ksiazka-o-hali-bokserskiej/c2rnqsd
- goniec-gornoslaski.pl/o-nas/historia-redakcji/
- gremimedia.pl/informacje/dziennik-sport-zmienia-wydawce
- nowiny.gliwice.pl/twoje-miasto-twoja-gazeta
- pl.wikipedia.org/wiki/Przegl%C4%85d_Sportowy
- pl.wikipedia.org/wiki/Sport_(gazeta)
- pl.wikipedia.org/wiki/Tour_de_Pologne_2020
- polsatsport.pl/wiadomosc/2020-08-14/tour-de-pologne-2020-reportaz-z-wyscigu-w-polsacie-sport/
- polskieradio24.pl/znamydatewycigu
- przystanekhistoria.pl/pa2/tematy/sport/69579,Wyscig-Pokoju-na-slaskich-drogach.html
- sport.fakt.pl/inne-sporty/polska-brazylia-final-mistrzostw-swiata-relacja-na-zywo/wvfxrxw
- sport.pl/siatkowka/7,106368,16569564,ms-w-siatkowce-2014-interaktywne-zdjecie-ponad-60-tys-kibicow.html

- sport.pl/siatkowka/7,106368,16569564,ms-w-siatkowce-2014-interaktywne-zdjecie-ponad-60-tys-kibicow.html
- sportdziennik.com/75-lat-sportu-kibicuje-ze-wszystkich-sil/
- sportdziennik.com/75-lat-sportu-wujek-popatrz-21-dla-naszych/
- sportdziennik.com/75-rocznica-powstania-sportu-czego-sobie-zyczymy/
- stadionslaski.pl/historia
- wiadomosci.onet.pl/kraj/katowicki-sport/2z0cfbb
- wirtualnemedia.pl/artykul/polskapresse-laczy-dziennik-zachodni-i-trybune
- wirtualnemedia.pl/artykul/prasa-drukowana-przetrwa-ale-jako-towar-ekskluzywny-i-niszowy-opinie
- wirtualnemedia.pl/artykul/przeglad-sportowy-ma-100-lat-historia-powstania-okladki
- wirtualnemedia.pl/artykul/sprzedaz-dzienniki-regionalne-iii-kwartal-2022-orlen-polska-press
- wirtualnemedia.pl/artykul/sprzedaz-dzienniki-regionalne-iii-kwartal-2022-orlen-polska-press
- zyciebytomskie.pl/o-nas

JMENNÝ REJSTŘÍK

A

Aleksandrowicz Grzegorz 29

B

Babkowski Bartosz 50

Bagier Tadeusz 21

Bagier Władysław 21 22

Barczyk Norbert 62

Basel Krzysztof 117

Bielski Leon 34

Błażejowska Marta 103

Bombor Jacek 27 28

Bulanda Marcina 71 72 73 74 75 76 77 78 79 80 81 82 125

Byszewska-Korolkiewicz Aleksandra 30

C

Celejewski Grzegorz 48 103

Cergowski Lech 29

Choynowski Adam 29

Cieślik Gerard 10

D

Da Vinci Leonardo 69

Dembiński Aleksander 29

Dobrowolny Zbigniew 21

Dorożański Ireneusz 58 82 84 86 87 88 125

Duński Witold 29

E

Engel Jerzy 58

F

Fibak Wojciech 23 107

Filasz Ryszard 43

Fornalik Waldemar 8

G

Garbala Kamila 85

Gazda Stanisław 11

Gierula Marian 26

Gleissner Leon 29

Głuszek Zygmunt 29

Gola Arkadiusz 12 16 17 123

Gruszka Elżbieta 72

Grygiel Andrzej 8 95 96 97 98 99 100 102 103 104 105 106 107 108 109 110

Grygierczyk Andrzej 21

H

Hermiersz Dariusz 89 90 91 92 93 94

J

Jabrzemski Jerzy 29

Jachimowski Marek 16 17

Janicki Jerzy 21

Jankiewicz Jerzy 29

Jedlewska Łukasz 29

K

Kaczmarek Wiesław 21

Karlins Dawid 123

Kleszcz Jerzy 70 83 91 101 102 125
Klimkiewicz Rafał 55
Kosidowski Jan 69
Kosmała Eugeniusz 38
Koszowski Roman 47
Krychowiak Grzegorz 93
Kubiak Wiktor 111 112 113 114 115
Kubica Robert 85 107

L

Laskowski Łukasz 61
Lechowski Jerzy 29
Leifer Neil 68
Lewandowski Robert 90
Lubański Włodzimierz 23

M

Makalov Józef 103
Maliszewski Tadeusz 21
Małysz Adam 106 108 109
Markowski Tomasz 30 117 118 119 120 121 122
Marquard Jürg 23 102
Marusarz Stanisław 108
Maszczak Tadeusz 47
Matzenauer Marian 29
Milik Arkadiusz 92
Mrzygłód Jerzy 29

O

Olszański Leszek 44

P

Pasko Artur 12

Pele Edson Arantes do Nascimento 11

Petruczenko Maciej 30

Piekot Tomasz 44

Plisz Przemysław 85

R

Renik Józef 25

Rosenstock Ignacy 29

S

Sagatowska Katarzyna 69

Senna Ayrton 107

Sieniarski Stefan 21

Sierakowski Włodzimierz 30

Synowiec Tadeusz 29

Szajko Marta 43

Szeremeta Witold 29

Szewiński Janusz 30

Szkolnikowski Józef 29

Szymkowski Mieczysław 30

S

Świderski Mieczysław 30

T

Tomeczek Jacek 103

Tomeczkov Jacek 102

Tuszyński Bogdan 13

W

Wantuła Tomasz 58

Warmiński Eugeniusz 30

Weiss Zygmunt 29

Winiarski Michał 48

Z

Załęga Marian 41

Ziemba Stanisław 24 25

Zmarzlik Jerzy 21 29

Zygmuntowicz Andrzej 124